

TEZ ONAY SAYFASI

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI
TÜRKİYE COĞRAFYASI BİLİM DALI**

OYACA KASABASI COĞRAFYASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Filiz PUS

Tez Danışmanı : Prof Dr. Mesut ELİBÜYÜK

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof Dr. Mesut ELİBÜYÜK

.....

Prof Dr. Ali ÖZÇAĞLAR

.....

Doç. Dr. M. Muhtar KUTLU

.....

Tez Sınavı Tarihi : 26/04/2006

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VI
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	VII
GRAFİKLER LİSTESİ	VIII
TABLolar LİSTESİ	IX
HARİTALAR LİSTESİ	IX
GİRİŞ	1
A- ARAŞTIRMA ALANININ YERİ VE SINIRLARI	1
B - ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMLERİ	5
I – OYACA KASABASININ DOĞAL COĞRAFYASI	6
A- KAYAÇLAR	6
B- JEOMORFOLOJİK BİRİMLER	9
1- Plato Alanları	11
2- Tepelik Alanlar	13
3- Vadiler	14
C- İKLİMİ	15
1- Sıcaklık	19
2 - Basınç ve Rüzgarlar	24
3 - Yağış	27
4 - İklim Tipi ve İklimin Etkisi	33
D – TOPRAK ÖRTÜSÜ	34
1- Kahverengi Topraklar	34
2- Alüvyal Topraklar	35
F – SULARI	36
1 - Yerüstü Suları	36
a) Akarsular	36
b) Göletler	37
2 - Yeraltı Suları	38
E – DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜ	39
G – DOĞAL AFET RİSKLERİ	40
II – OYACA KASABASININ BEŞERİ COĞRAFYASI	42
A – YERLEŞME	42
1- Oyaca Belediyesi Sınırları İçerisinde Kalan Kasaba Yerleşmesi	43
2- Oyaca Belediyesi Sınırları İçerisinde Kalan Kır Yerleşmeleri	52
3- Konut Tipleri	57
a) Eski Tip Meskenler	58
b) Yeni Tip Meskenler	60
B – İDARİ COĞRAFYA	63
C – NÜFUS	65
1- Nüfusun Gelişimi ve Hareketleri	66
2 – Nüfusun Dağılışı	74
3- Nüfus Yoğunluğu	76
4-Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri	79
a) Nüfusun Cinsiyet Yapısı	79

b) Nüfusun Yaş Yapısı	79
c) Nüfusun Eğitim Durumu	81
d) Nüfusun Ekonomik Yapısı	82
III – OYACA KASABASININ EKONOMİK COĞRAFYASI	84
A – DOĞAL HAMMADDELER	84
1 – Tarım	85
2 – Hayvancılık	88
a) Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvancılık	89
b) Kümes Hayvancılığı	90
c) Arıcılık	91
B – SANAYİ	91
C – HİZMETLER	92
1- Sağlık Hizmetleri	93
2- Eğitim Hizmetleri	94
3- Ulaşım Ve İletişim Hizmetleri	96
4- Pazarlama ve Ticaret Hizmetleri	98
5- Güvenlik Hizmetleri	99
D – ARAZİDEN FAYDALANMA	100
SONUÇ VE ÖNERİLER	108
ÖZET	112
ABSTRACT	114
KAYNAKÇA	116

ÖNSÖZ

Coğrafya içinde yer alan bütün konuların sistematik sıraya göre belirlenen bir plan dahilinde sınırları belli bir alanda coğrafyanın ilkelerine bağlı kalınarak ele alınıp incelenmesine coğrafyada monografik yöntem adı verilmektedir.

Her şeyden önce bir coğrafyacı, diğer taraftan bir coğrafya öğretmeni olarak yaşadığım alanın bütün coğrafi özelliklerini araştırarak alan hakkında bilgi sahibi olmak ve daha ileriki aşamalarda elde ettiğim bilgi ve bulgular yardımıyla coğrafi planlama ve alanın gelişimine katkıda bulunabilmek isteği ile Oyaca Kasabasının Coğrafyasını monografik bir tarzda incelemiş bulunmaktayım.

Çalışmanın her aşamasında beni yönlendiren ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen danışman hocam Sayın Prof. Dr. Mesut ELİBÜYÜK'e tüm yardımlarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek Lisans dönemi boyunca ve tez çalışmalarım sırasında değerli bilgilerinden faydalandığım hocam Sayın Prof. Dr. Ali ÖZÇAĞLAR' a tüm yardım ve desteklerinden dolayı teşekkürlerimi sunuyorum.

Tüm çalışma boyunca beni her zaman destekleyip yüreklendiren sevgili eşim Ali PUS'a gönülden teşekkür ederim.

Kasaba ile ilgili veri toplama aşamasında yardımcı olan Oyaca Belediyesi çalışanlarına ve Oyaca Akarsu Mahallesi Muhtarı Soner ÇAKIR'a;

Çalışma sırasında ve sonunda maddi manevi tüm yardımlarından dolayı,sevgili kardeşime;

Beni yetiştirip bugünlere gelmemi sağlayan değerli anne-babama sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Filiz PUS (YILDIRIM)

Ankara-2006

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto-1 : Aşınım düzlüklerinin akarsularca parçalanmış olması plato karakteri kazanmalarına yol açmıştır.	12
Foto-2: Kabasınan Tepesi	14
Foto-3: Dikilitaş Göletinden bir görünüm	38
Foto-4: Külhöyük	44
Foto-5: Külhöyük'ün uzaktan görünüşü	44
Foto-6: Gelin kayası içi oyulmuş bir kayadır.	45
Foto-7: Oyaca Kasabasının genel görünüşü	46
Foto-8: 1900'lerin başında köy kayasının kuzeyinde bulunan alana yerleşilmiştir	47
Foto-9: 1970 tarihinden itibaren alt yapı ve imar çalışmaları hız kazanmış kasaba hızla gelişmiştir	48
Foto-10: Kasabada fonksiyon alanları Haymana-Ankara karayoluna bağlanan ana cadde üzerinde yoğunluk kazanmıştır	51
Foto-11: İkizce Mahallesinin genel görünüşü	54
Foto-12: Dikilitaş Mahallesinin genel görünüşü	54
Foto-13: Türkşerefli Mahallesinin genel görünüşü	55
Foto-14: Deveci Mahallesinin genel görünüşü	56
Foto-15: Eski tip konutların tamamında yapı malzemesi olarak kullanılmaktadır	60
Foto-16: İmara yeni açılan alanlarda yani kasabanın güney ve güney kesimlerinde yeni tip meskenler inşa edilmiştir	61
Foto-17: Yeni tip meskenlerle eski tip meskenler bir arada bulunmakta olup yeni tip meskenlerde kırma çatı şekilleri dikkat çeker.	61
Foto-18: Buğday en önemli besin maddesidir	87
Foto-19: Her yıl tarım alanlarının bir bölümü nadasa bırakılmaktadır	87
Foto-20: Kasabada her aile 8–10 tane tavuğuna basit kümeslerde bakarak yumurta ihtiyaçlarını karşılarlar.	91
Foto-21: Oyaca Sağlık Ocağı	94
Foto-22: Oyaca İlköğretim okulu(mavi bina)	96
Foto-23: Oyaca Çok Programlı Lisesi	96
Foto-24: Her yıl tarım alanlarının yarısı ekilirken diğer yarısı nadasa bırakılmaktadır	101
Foto-25: Şerefli Deresinin kenarlarında sulu tarım yapılmaktadır.	102
Foto-26: Bahçe alanlarından genel bir görünüm	104
Foto-27: Çalışma alanının en önemli ağaçlık alanları dere boylarına dikilen söğüt ve kavak ağaçlarıdır.	104
Foto-28: Kayalık alanlardan bir görünüm (Oyaca'nın merkezinde bulunan köy kayası)	105

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik-1. Haymana meteoroloji istasyonunun ort. sıcaklık değerleri grafiği	16
Grafik-2 Ankara meteoroloji istasyonunun ort. sıcaklık değerleri grafiği	17
Grafik-3 Polatlı meteoroloji istasyonunun ort. sıcaklık değerleri grafiği	18
Grafik-4 Bala meteoroloji istasyonunun ort. sıcaklık değerleri grafiği	19
Grafik-5: Ankara-Haymana-Polatlı- Bala meteoroloji istasyonlarının ortalama sıcaklık değerleri grafiği	20
Grafik-6: Ankara meteoroloji istasyonu rüzgar diyagramı	22
Grafik-7: Haymana meteoroloji istasyonunda ortalama sıcaklık ve yağış grafiği	23
Grafik-8 :Haymana meteoroloji istasyonunda yağışın mevsimlere dağılışı	24
Grafik-9: Ankara meteoroloji istasyonunda ortalama yağış grafiği	24
Grafik-10 :Ankara meteoroloji istasyonunda yağışın mevsimlere dağılışı	25
Grafik-11: Polatlı meteoroloji istasyonunda ortalama yağış ve sıcaklık grafiği	26
Grafik-12: Polatlı meteoroloji istasyonunda yağışın mevsimlere dağılışı	26
Grafik-13: Bala meteoroloji istasyonunda ortalama yağış ve sıcaklık grafiği	27
Grafik-14: Bala meteoroloji istasyonunda yağışın mevsimlere dağılışı	28
Grafik-15: İkizce'nin nüfus değişim grafiği	63
Grafik-16: Deveci'nin nüfus değişim grafiği	64
Grafik-17 : Dikilitaş'ın nüfus değişim grafiği	64
Grafik-18: Türkşerefli'nin nüfus değişim grafiği	65
Grafik-19 : Oyaca'nın (merkez) nüfus değişim grafiği	66
Grafik-20: Oyaca'nın (toplam) nüfus değişim grafiği	67
Grafik -21: Oyaca'nın nüfus piramidi	71
Grafik -22: Oyaca'da nüfusun eğitim durumu	73
Grafik -23: Oyaca Kasabasında üretilen tarım ürünlerinin oransal dağılımı	79
Grafik -24: Oyaca Kasabasının arazi bölünüşü	97

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Haymana meteoroloji istasyonunun ortalama sıcaklık değerleri	16
Tablo 2: Ankara meteoroloji istasyonunun ortalama sıcaklık değerleri	17
Tablo 3: Polatlı meteoroloji istasyonunun ortalama sıcaklık değerleri	18
Tablo 4: Bala meteoroloji istasyonunun ortalama sıcaklık değerleri	19
Tablo-5 : Ankara-Haymana-Bala-Polatlı Meteoroloji İstasyonlarının Ortalama Sıcaklık Değerleri	20
Tablo-6 : Haymana Meteoroloji İstasyonunun Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri	23
Tablo-7 : Ankara Meteoroloji İstasyonunun Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri	24
Tablo-8 : Polatlı Meteoroloji İstasyonunun Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri	25
Tablo-9 : Bala Meteoroloji İstasyonunun Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri	27
Tablo-10: Oyaca'nın mahallelerinin nüfus ve hane sayıları	51
Tablo-11: Mahallelerin Oyaca Merkez ve Haymana İlçesine Uzaklıkları	51
Tablo-12: Oyaca Kasabasının İdari bölünüşü	59
Tablo-13: Oyaca Kasabası ve Mahallelerinde Sayım Yıllarına Göre Nüfus Miktarı	61
Tablo-14: Oyaca'nın sayım yıllarına göre nüfusu	67
Tablo-15: Nüfus Yoğunlukları	70
Tablo-16: Oyaca Kasabasında Ekilen Tarım Ürünlerinin Alansal Dağılımı	79
Tablo-17: Oyaca Kasabasında ticaret sektörü içinde yer alan tesis ve işyerleri	90
Tablo-18: Oyaca Kasabasında Yerleşim Birimlerine Göre Arazi Bölünüşü (dekar)	97

HARİTALAR LİSTESİ

1 -) Oyaca Kasabasının Türkiye'deki Yeri	3
2 -) Oyaca Kasabası Mahalleleri	4
3 -) Oyaca ve Çevresinin Jeoloji Haritası	10
4 -) Oyaca Kasabası ve Yakın Çevresinin Fiziki Haritası	16
5 -) Oyaca Kasabasının Kuruluş Yeri ve Gelişim Safhaları	49
6 -) Oyaca Kasabası Fonksiyon Alanları	53
7 -) Oyaca Kasabası Nüfus Dağılışı (1940)	75
8 -) Oyaca Kasabası Nüfus Dağılışı (1970)	76
9 -) Oyaca Kasabası Nüfus Dağılışı (2000)	77
10 -) Oyaca Kasabasında Araziden Yararlanma	107

GİRİŞ

A- ARAŞTIRMA ALANININ YERİ VE SINIRLARI

Araştırma alanını oluşturan Oyaca, Orta Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Sakarya bölümünde yer alan Ankara ili Haymana ilçesine bağlı belediye bir yerleşim birimidir (Bkz. Harita1). 1970 yılında belediye teşkilatının kurulmuş olduğu Oyaca Temmuz 2004'e kadar Akarsu ve Yeşilçam isimli iki mahalleden oluşmaktaydı. Fakat 10.07.2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile doğusunda yer alan İkizce(bucak merkezi) ve Dikilitaş köyleri ile kuzeybatısında yer alan Deveci ve onun da batısındaki Türkşerefli köyleri Oyaca'ya bağlanarak Oyaca'nın mahallesi konumuna getirilmişlerdir (Bkz. Harita2).

Oyaca Kasabası Ankara'nın güneyinde Ankara'ya 55 km, Haymana'ya 19 km mesafede yer almaktadır. Araştırma alanı kuzeyden Haymana ilçesine bağlı Çokviran, Subaşı, Çayırılı, Topaklı ve Gökçehöyük köyleri ile güneyden yine Haymana ilçesine bağlı Boyalık, Dereköy ve Karaömerli köyleri ile çevrilidir. Alanın batısında Babayakup köyü, doğusunda ise Karagedik köyü yer almaktadır.

Kuzey Sınır: Araştırma alanının kuzey sınırı Çokviran Köyünün güneyinde yer alan Aygır Çeşmesi mevkiinden başlayarak güneye doğru Kötek Deresine kadar uzanır. Kötek deresinden batıya yönelen sınır Gülerhan tepesinin eteklerinden tekrar güneye yönelerek Taşlıbel tepesine kadar devam eder. Taşlıbel Tepesinden, önce kuzeye sonra güneye bir yay çizerek Oyaca-İkizce arasında yer alan Kabasınan Tepesinin kuzey eteklerinden geçer. İkizce Mahallesinin doğusunda yer alan Kocakeş Tepesinde sona erer.

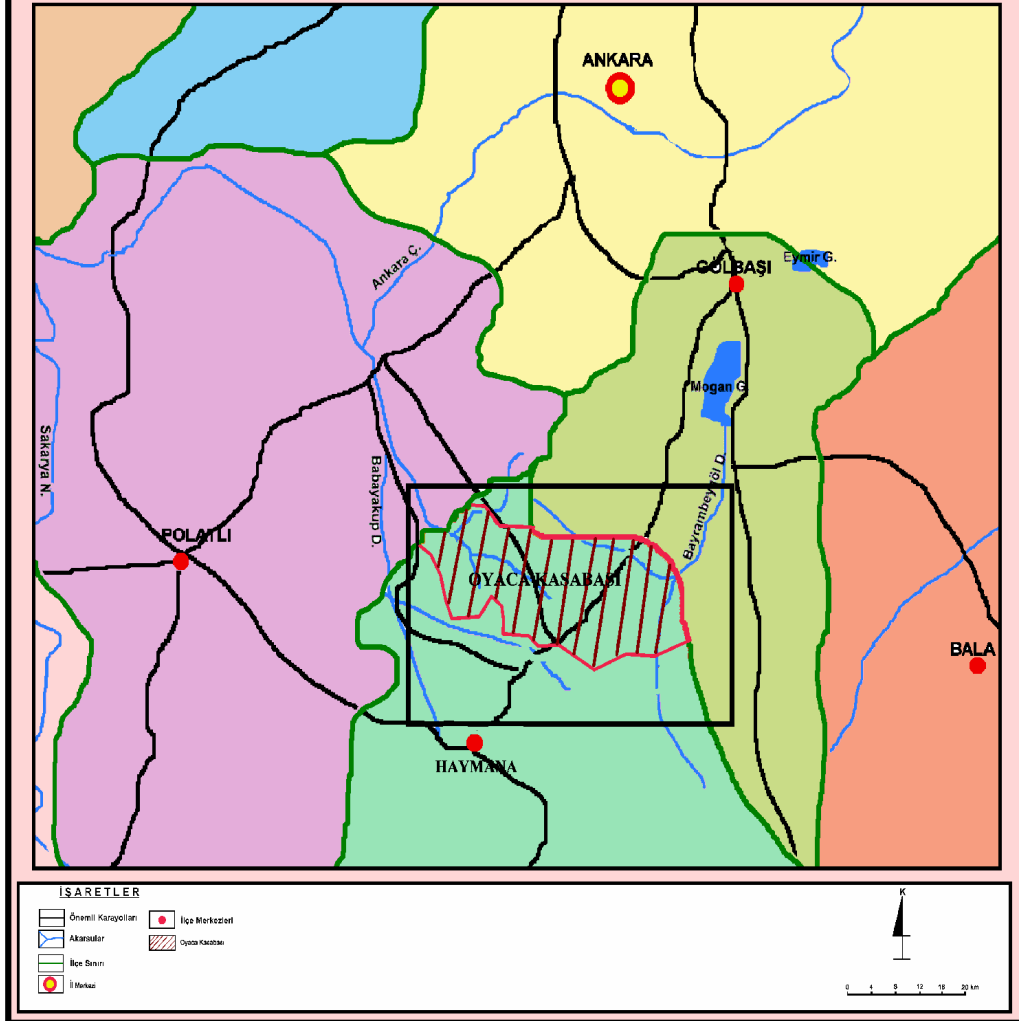
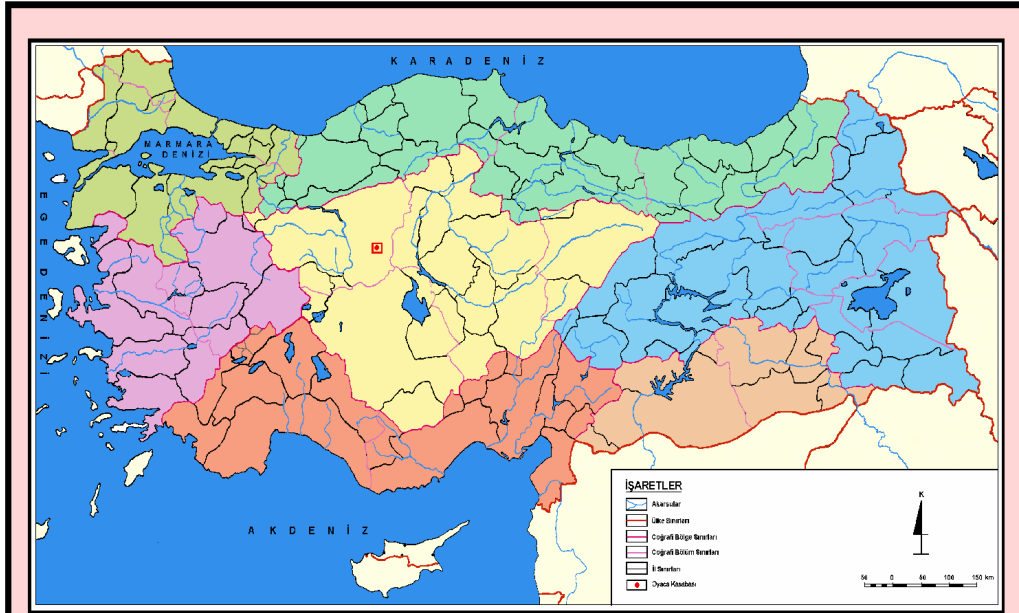
Dođu Sınır: Araştırma alanının dođu sınırı İvizce Mahallesi'nin doğusunda yer alan Kocakeř Tepesinden başlayarak kabaca kuzey- gűney doğrultusunda devam eder. Dikilitař göletinin doğusundan geğer. Aritin Kale mevkiinde son bulur.

Gűney Sınır: Arařtırma alanının gűney sınırı Aritin Kale mevkiinden bařlayarak gűneybatıya dođru devam eder. Kabadađ Tepesinin űstűnden geđer sınır gűneydođu-kuzeybatı dođrultusunda devam ederek űnce atalsırt Tepesine daha sonra da Dikilitař Tepesine ulařır. Dikilitař Tepesinden itibaren gűney-kuzey dođrultusunda uzanarak Uzunbel Tepesine gelir. Uzunbel Tepesinden sonra kuzeye dođru bir yay çizerek Gűrehava Tepesinde sona erer.

Batı Sınır: Gűrehava Tepesinde bařlayan batı sınır gűney-kuzey dođrultusunda uzanarak altepe'nin dođu eteklerinden geđer ve Dedemesut Tepesine ulařır. Buradan itibaren gűneybatı-kuzeydođu dođrultusunda uzanarak Aygır eřmesi mevkiinde son bulur.

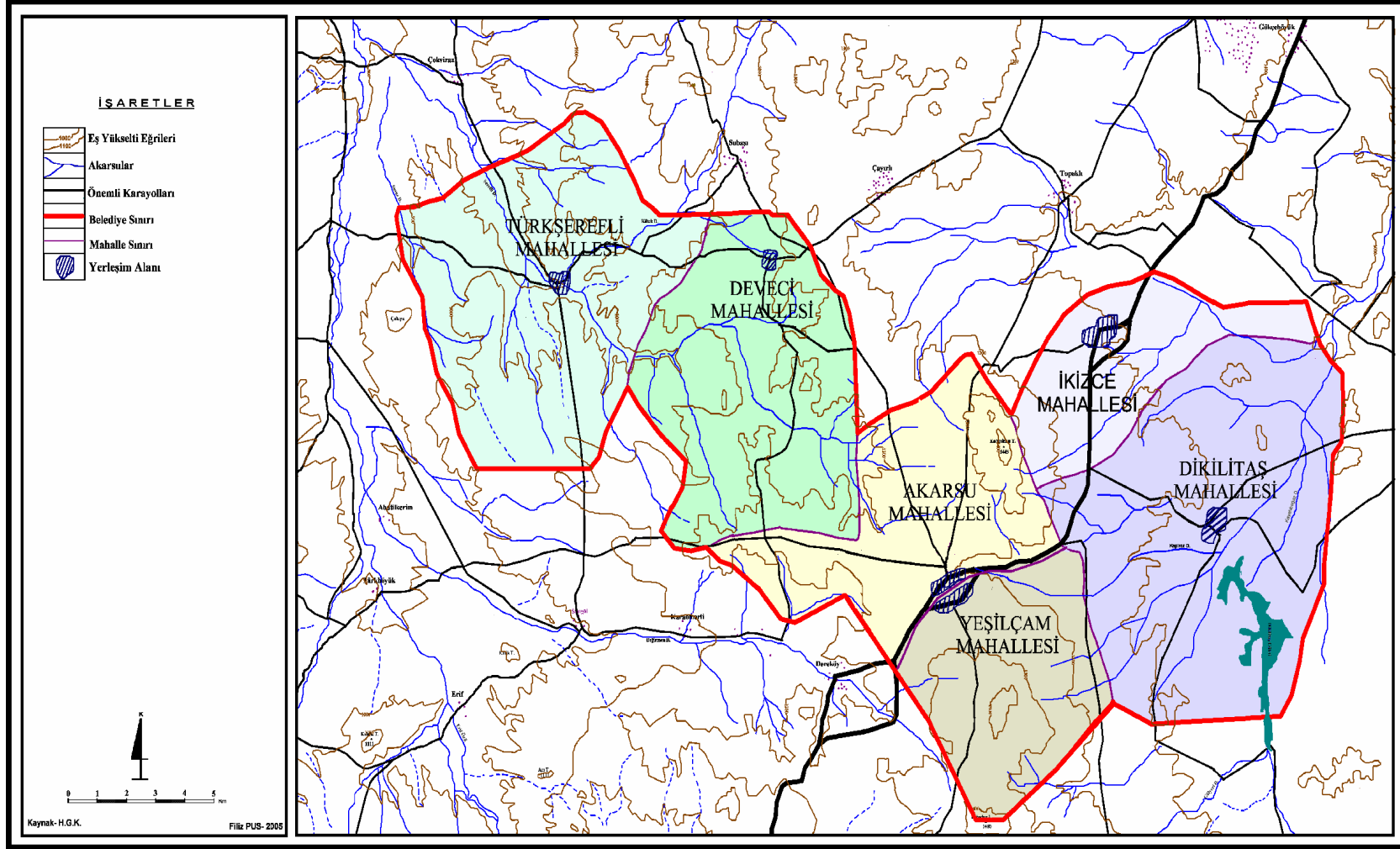
OYACA KASABASININ TÜRKİYE'DEKİ YERİ

Harita-1

OYACA KASABASI MAHALLELERİ

Harita-2

B - ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMLERİ

Araştırmanın amacı kırsal kesimde yer alan Oyaca Kasabasının coğrafi potansiyelini belirlemek, insan doğal ortam etkileŐimini ve coğrafi planlama yönünden yapılacak işleri ortaya çıkarmak ve orada yaŐayanların ihtiyaçlarını, eksiklerini belirlemek ve bunları önermektir.

Ocak 2005'te alanın belirlenmesi ile baŐlayan çalıŐmada ilk olarak literatür taraması yapıp kaynakların tasnifi yapılmıştır. Daha sonra Harita Genel Komutanlığının hazırlamıŐ olduğu 1/100 000 ölçekli topografya haritalarının İ-28, İ-29, J-28, J-29 paftalarından yararlanılarak temel harita oluşturulmuştur. Temel harita üzerine diğer kurum ve kuruluşların hazırladıkları haritalardan faydalanılarak alanın konum, fiziki, jeoloji, gelişim, fonksiyon ve nüfus haritaları oluşturulmuŐ, çalışma haritalar yanında grafik, tablo ve resimlerle desteklenmiŐtir. Mayıs - Haziran 2005 dönemlerinde arazi gözlemleri yapılmış düzenlenen anketler sonucunda elde edilen veriler Coğrafyanın ilkelerine bağlı kalınarak deđerlendirilmiŐ ve Oyaca Kasabası Coğrafyası monografik bir plan dahilinde hazırlanmıŐtır.

I – OYACA KASABASININ DOĞAL COĞRAFYASI

“İnsanın müdahalesi olmadan, doğal ortam içerisinde doğal olarak meydana gelen durum ve olayları, doğal ortam-insan etkileşimi kapsamında dağılış, ilişki kurma, karşılaştırma ,nedensellik prensiplerine bağlı kalarak ele alıp inceleyen ve sonuçlarını bir sentez halinde ortaya koyan coğrafya anabilim dalına ‘doğal coğrafya’ adı verilmektedir.”¹

İnsanla doğal ortam arasında sürekli bir etkileşim vardır. Doğal ortam insanı yaşamın her alanında etkilemekte, insan da yaptığı faaliyetlerle doğal ortamı etkilemekte, onu değiştirebilmektedir. Bu nedenle coğrafya sistematığı içerisinde ilk sırada yaşadığımız doğal ortamı bizlere tanıtmak amacıyla doğal coğrafya konuları yer almaktadır.

Şimdi çalışma alanının doğal coğrafya unsurlarını sırasıyla ele alıp inceleyelim.

A- KAYAÇLAR

Çalışma alanı içerisinde ve çevresinde jeolojik bir sıra dahilinde paleozoik, mezozoik, paleojen, neojen ve kuaterner yaşlı tortul ve volkanik kayaç türleri yer almaktadır.

Bölgede en altta permiyen yaşlı kireçtaşları onun üstünde sırasıyla trias yaşlı kumtaşı, kumlu kireçtaşı formasyonları, jura ve üst jura yaşlı kireçtaşı, alt kretase volkanitleri, üst kretase kumtaşı, paleosen, eosen kumtaşı ve eosen kireçtaşı bloklar, miyosen kumtaşı ve volkanitleri, pliyosen kumtaşı ve en genç olarak holosen yaşlı alüvyonlar yer almaktadır (Bkz. Harita 3).

Şimdi bu birimler alttan üste doğru anlatılacaktır.

¹ ÖZÇAĞLAR,A., **Coğrafyaya Giriş**, sayfa 22, Hilmi Usta Matbaacılık,2000, Ankara

Permiyen: Permiyen yaşı kireçtaşları, gri, beyaz renkli yer yer kristalizedir. Kireçtaşları çoğunlukla fosilden oluşurlar ve içlerinde kuvars taneleri de bulunur.

Bu formasyon 1100-1200 m. yükselti basamaklarında, Oyaca merkezinin batısında, Deveci mahallesinin doğusunda ve lekeler halinde İkizce ve Dikilitaş mahallelerinin güneyinde yer almakta olup kuru tarım alanları olarak kullanılmaktadır.

Trias: Birim, bölgede güneybatı- kuzeydoğu yönünde uzanır. Bu formasyon ilk halini kısmen koruyan konglomera, kumtaşı, çamurtaşı, kumlu kireçtaşı, kireçtaşı ile aglomera ve tüften oluşur. Yaygın olarak sarı, boz, kahverengi, gri renklindedir. İnce ve orta kalınlıkta tabaklanmalı olan birim sık kıvrımlıdır."Formasyon içindeki kireçtaşları fosilli olup bunların değişik kesimlerinde alt trias yaşı saptanmıştır."²

Çalışma alanında bu formasyon Türkşerefli mahallesinin batı ve güneybatısında, Deveci mahallesinin doğusunda, Kabasınan Tepesinin doğusunda 1000-1300 m. yükselti basamakları arasında görülmektedir. Bu alanlar genelde taşlık alanlar olduğu için mera olarak kullanılmaktadır.

Jura: Genel olarak, ince-orta tabakalı, çörtlü kireçtaşları ile temsil edilen birim jura yaşıdır. Beyaz, krem, bej ve yer yer kırmızı renkli, ince-orta tabakalanmalı killi kireçtaşlarından oluşmaktadır. Formasyonun üst kesimi Deveci mahallesi civarında aşınma yüzeylidir. Buradan başka Kabasınan tepesinin üst kısımlarında bu formasyon yer almaktadır. Formasyonun

² Ankara İlinin Çevre Jeolojisi ve Doğal Kaynakları- M.T.A. Genel Müdürlüğü Yayınları Jeoloji Etüdüleri Dairesi, Ankara-1998.

bulunduğu alanlar genelde taşlık olduğundan mera alanlarıdır. Ve ekonomik faaliyet olarak hayvancılık yapılmaktadır.

Alanda çok küçük lekeler halinde Dikilitaş mahallesinin kuzeydoğusunda üst jura yaşlı bej, beyaz, pembemsi renklerde, sert masif görünüşlü kireçtaşları görölmektedir. Kuru tarım alanı olarak kullanılan alan içerisinde yer aldığından bu formasyonda kuru tarım alanıdır.

Kretase: Çalışma alanında en fazla yer kaplayan formasyon alt kretase yaşlı gabro, diyabaz, bazalt, çörtlü kireçtaşından oluşur. Deveci mahallesi ve Oyaca merkez mahallesinde çok geniş alanlar kaplayan formasyon 1100-1200 m. yükselti basamakları arasında yer alır ve kuru tarım alanı olarak kullanılır.

Üst kretase yaşlı birim ise konglomera, kumtaşı ve şeyl ar dalanmasından oluşur. Konglomera yeşilimsi, sarımsı ve kahverenkli olup orta- kalın tabakalıdır. Çalışma alanında yalnızca Türkşerefli mahallesinin güney ve güneybatısında yer almaktadır. Bu alanın eğimi de az olduğundan üzerinde rahatlıkla tarım yapılabilir.

Paleosen: Paleosen yaşlı konglomera, kumtaşı, şeyl, killi kireçtaşından oluşur. Sarı, kahverengi, gri renklerde. Türkşerefli mahallesinin batı ve güneybatısında 900-1100 m. yükselti basamağında az eğimli (% 50-100) olan bu alanlar kuru tarım alanı olarak kullanılmaktadır.

Eosen: Eosen yaşlı konglomera, kumtaşı, marn ar dalanmasından oluşan birim çalışma alanı sınırlarında bulunmamakla birlikte çalışma alanının güneyinde yer alan Dereköy'ün güneydoğusunda yer almaktadır. Kuru tarım alanı olarak kullanılır.

Yine eosen yaşı tipik sarımsı rengi ile kolayca ayırt edilebilen kireçtaşı formasyonu Dereköy güneyinde yer alır ve kuru tarım alanı olarak kullanılır.

Miyosen: Miyosen yaşı birim killi kireçtaşı, marn, silttaşı, kumtaşı, konglomera araldanmasından oluşmakta ve yer yer jips içermektedir. Killi kireçtaşı ve marnlar ; beyaz, sarımsı beyaz renklerde ince ve orta tabakalı olup silttaşı- kumtaşları ile araldanmalıdır. İkizce mahallesinin idari alanının tamamı ve Dikilitaş mahallesi idari alanının doğusu bu kayalarda meydana gelmiştir. Az eğimli bu alanlar da kuru tarım alanı olarak kullanılmaktadır.

Yine miyosen yaşı birim andezit, trakiandezit, bazalt, tuf ve aglomeradan oluşur. Çalışma alanında çok küçük bir alanda yer alan birim miyosende karasal koşulların hüküm sürdüğü sırada oluşan volkanizmanın ürünüdür.

Pliyosen: Çalışma alanının en doğusunda ve en batısında yer alan birim pliyosen yaşı gri, boz, kırmızı renkli konglomera, kumtaşı ve çamurtaşından oluşur. Jeoloji haritasından da görüleceği üzere formasyon akarsu kenarlarında alüvyon ve akarsu çökellerinden oluşmuştur.

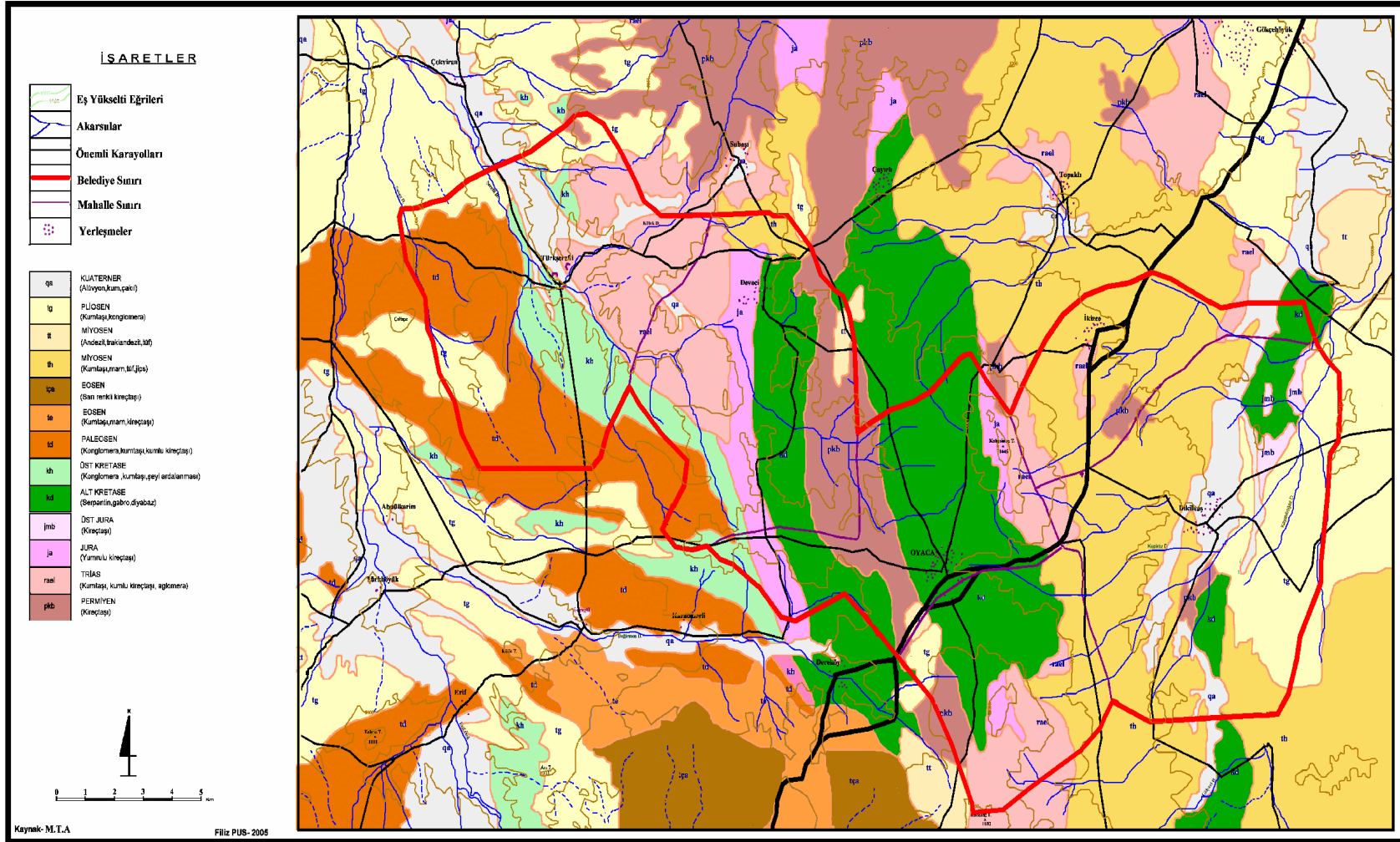
Kuaterner: Kuaterner(holosen) yaşı birim bölgedeki nehirlerin yataklarında bulunur. Kum, mil ve çakıllardan oluşan bu birim üzerinde sulu tarım yapılmaktadır.

B- JEOMORFOLOJİK BİRİMLER

Çalışma sahası Haymana Platosunun kuzey bölümünde bulunan küçük bir alandır. Bu ifadeden de anlaşılacağı gibi ana yeryüzü şekillerinden ilk sırayı plato alanları alır. İkinci sırada küçük tepelik alanlar yer alırken ova denilebilecek kadar geniş düzlükler yoktur. Çalışma sahası tamamıyla bir plato

OYACA KASABASI VE ÇEVRESİNİN JEOLojİ HARİTASI

Harita 3

karakteri gösterir. Üzerinde yer alan yükselteler morfolojik anlamda birer tepe durumundadırlar. Bunların nisbi yükseklikleri 200 metreyi geçmez. Çalışma sahası içerisinde yer alan akarsular ana akarsuların kolları durumundadır ve yukarı çığırını oluşturur. Bu nedenle kurtik vadiye rastlamak mümkündür (Bkz. Harita 4).

Haymana çevresinde yapının ve tektonizmanın etkisiyle oluşmuş iki farklı ünite bulunmaktadır. Bunlar ; dağlık alanlar ve plato alanlarıdır. Dağlık alanlar Haymana Platosunun çeşitli yerlerinde bulunurlar ve plato alanlarıyla çevrilidir. Çalışma alanının da içinde yer aldığı Haymana Platosu eosen kalkerlerinin aşınmasıyla oluşmuş aşınım ve birikim yüzeylerinden oluşmaktadır. Batıya eğimli ortalama 1200 metre yükselteli bir alandır.

Bu plato alanı içerisinde yer alan çalışma sahasında genel olarak plato alanları ve tepelik alanlar bulunmaktadır.

1- Plato Alanları

Çalışma alanı Orta Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Sakarya Bölümü'ndeki Haymana Platosu olarak bilinen plato sahasının kuzeyinde yer alır. Genel olarak çalışma sahası da plato karakterindedir. Sadece çalışma alanında değil genel olarak Haymana çevresinde de ova denilebilecek kadar büyük bir düzlük de yoktur.

Çalışma alanı, yüksekliği 1200 metreden fazla bir plato alanıdır. Bu sahanın yamaç eğiminin ve nispi yükseltisinin azlığı, üzerinde aşınım düzlüklerinin varlığı ve bu düzlüklerin akarsularla parçalanmış olmaları bir plato karakteri kazanmalarına yol açmıştır (Bkz. Foto-1).

Foto-1 : Aşınım düzlüklerinin akarsularca parçalanmış olması plato karakteri kazanmalarına yol açmıştır.

“Oligosen sonunda tamamlanan Alp Kıvrım Hareketinden sonra Miyosende başlayıp, Pleistosen boyunca devam eden tektonik olaylar çevrenin sürekli olarak bir aşınım alanı olmasını sağlamıştır. Bu alan tamamen üst miyosen aşınım düzlüğüdür. Bu aşınım düzlüğü Haymana Platosu’nda üst jura – alt kretase yaşlı kireçtaşları üzerinde gelişmiştir. Ancak Oyaca çevresinde bu aşınım düzlüğü neojen çökeller üzerinde de devam eder. Bu alanda bulunan neojen çökelleri üzerinde kalın kahverengi- kıvımsız toprak örtüsü gelişmiştir”³. Bu alan kuru tarım alanıdır. Deveci’nin güneyinde siyah lekeler halinde dikkati çeken toprak serpantin fiziksel yolla ufalanmasıyla oluşmuştur. Buralar mera alanlarıdır.

Bu 1200 metreden yüksek plato alanı eğimli düzlüklerden meydana gelmiştir. Oyaca’nın kuzeyi ve güneyi az eğimli yamaçlardan oluşmaktadır. Burada topoğrafyanın sadeliği en verimli kuru tarım alanları olmasına yol açmıştır.

Bu 1200 metreden yüksek plato alanlarının çevreye göre daha yüksek olması yağış bakımından daha avantajlı olmasına yol açmıştır. Haymana

³ KOLUKISA,E.A. , **Haymana Çevresinin Jeomorfolojisi(Doktora Tezi)**-Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991, sayfa 63.-Ankara

Platosunun yüksekliği 1200 metreden fazla olan bölümleri nüfus bakımından da seyrekler. Ancak Oyaca'nın da içinde bulunduğu bazı yerleşim merkezlerinin 1200 metreden yüksek plato alanlarıyla 1200 metreden daha alçak olan plato alanı (Haymana Platosunun güneyi) arasında kuruldukları dikkat çeker. Ekonomisi hayvancılığa ve tarıma dayanan yöre halkının, mera alanlarının fazla olduğu yüksek (1200 m. üstü) plato ile tarımın elverişli olduğu daha alçak plato alanlarının birbirlerine yaklaştığı yerde yerleşmeleri sonucu nüfusları da artmıştır.

2- Tepelik Alanlar

Haymana'nın yaklaşık 2 km. doğusundan başlayıp doğu- batı yönünde, ortalama 6 km. uzunluğunda tepelik bir alan bulunmaktadır. Çalışma alanında yer alan tepeler de bu tepelik alanın bir parçasını oluşturur. Burası gerek jeolojik gerekse jeomorfolojik açıdan bir antiklinal özelliğindedir. Yapısını üst jura- alt kretase yaşlı kireçtaşları oluşturur. Etrafını ise üst kretase yaşlı şeyl, marn fasiyesi çevirmiştir.

Çalışma alanı sınırları içinde yer almamakla birlikte çalışma alanının hemen batısında doğu –batı doğrultulu neojenden önceki orojenik faaliyetlerle oluşmuş bu antiklinal üzerinde bulunan Çaltepesi 1000 m.nin üzerinde bir yükseltiye sahiptir. Bu tepenin üzerinde üst miyosen aşınım yüzeyi bulunmaktadır. Bu aşınım yüzeyleri mera alanlarıdır.

İkizce ve Oyaca arasında bulunan ve rakımı 1445 metreyi bulan Kabasınan Tepesi neojen çökelleri üzerinde önemli bir yükseklik oluşturur. Tepenin nispi yüksekliği 190 metreyi bulur. İzdüşüm görünüşü elips şeklindedir. Kuzey- güney yönünde daha uzun (yaklaşık 4 km.) doğu- batı

yönünde ise daha kısadır (yaklaşık 2 km.). Yapısının büyük bir bölümünü trias ve jura yaşlı kireçtaşı oluşturur. Tepenin güney yamacında 1200 m. eşyükselti eğrileriyle sınırlanmış aşınım düzlükleri bulunmaktadır. İnce toprak örtüsüyle kaplanmış bu aşınım düzlükleri Kabasınan Tepesinin diğer yerleri gibi mera alanları olarak kullanılmaktadır (Bkz. Foto-2).

Foto-2: Kabasınan Tepesi

3- Vadiler

Çalışma sahası içindeki akarsular Sakarya havzası ve kapalı havza akarsularının yukarı çığırını oluşturur. Akarsular kaynaklarını çalışma sahasının yüksek kesimlerinden aldıktan sonra doğudakiler kuzeydoğu yönünde, batıdakiler ise kuzeybatı yönünde akarlar. Çalışma alanında kertik vadi ve tabanlı vadiler yer alır.

Çalışma alanındaki en uzun ve derin kertik vadiyi bir voklüz kaynakla beslenen ve Türkşerefli mahallesinde doğan Kötek Deresi oluşturur. Kötek Deresi kuzeybatıya doğru yaklaşık 7 km. uzandıktan sonra kötek köyünün güneybatısında derinliği 60 m.ye kadar ulaşır ve buradan itibaren dar bir vadi tabanı oluşturur.

Çalışma alanındaki en önemli tabanlı vadiyi ise Şerefli Deresi oluşturur. Şerefli Deresinin, Türkşerefli mahallesinin doğusunda birleşen iki kolu vardır. Bunlardan kuzeybatı yönünden gelen Kötek deresi, Türkşerefli'nin kuzeyinde kireçtaşının erimesinin de etkisiyle çok dik yamaçlı boğazlar meydana getirmiştir. Türkşerefli mahallesinin doğusunda yer alan Sorgun Deresi Deveci mahallesi batısında tabanlı vadi şeklini alır. Bu derenin de kireçtaşı içerisinde yer alması derin boğazların meydana gelmesine sebep olmuştur. Sorgun Deresi Deveci mahallesinden sonra uzun ve güneye doğru yarım daire şeklinde kavis çizen bir boğaz şeklindedir. Türkşerefli mahallesinden sonra neojen çökellerin içine gömülen vadi birdenbire genişler. Şerefli Deresi tabanlı vadisinin Türkşerefli'den Babayakup çayı vadi tabanına kadar olan uzunluğu 9 km. kadardır. Genişliği 100 m. ile 1 km arasında değişen vadinin yönü kuzeybatıdır.

Tabanlı vadi meydana getiren diğer önemli akarsular çalışma alanının doğusunda Kepiröz, Kayalıboğaz ve Gölyeri dereleridir. Bu dereler Mogan Gölüne doğru akan Bayrambeygöl Deresinin kolları durumundadır.

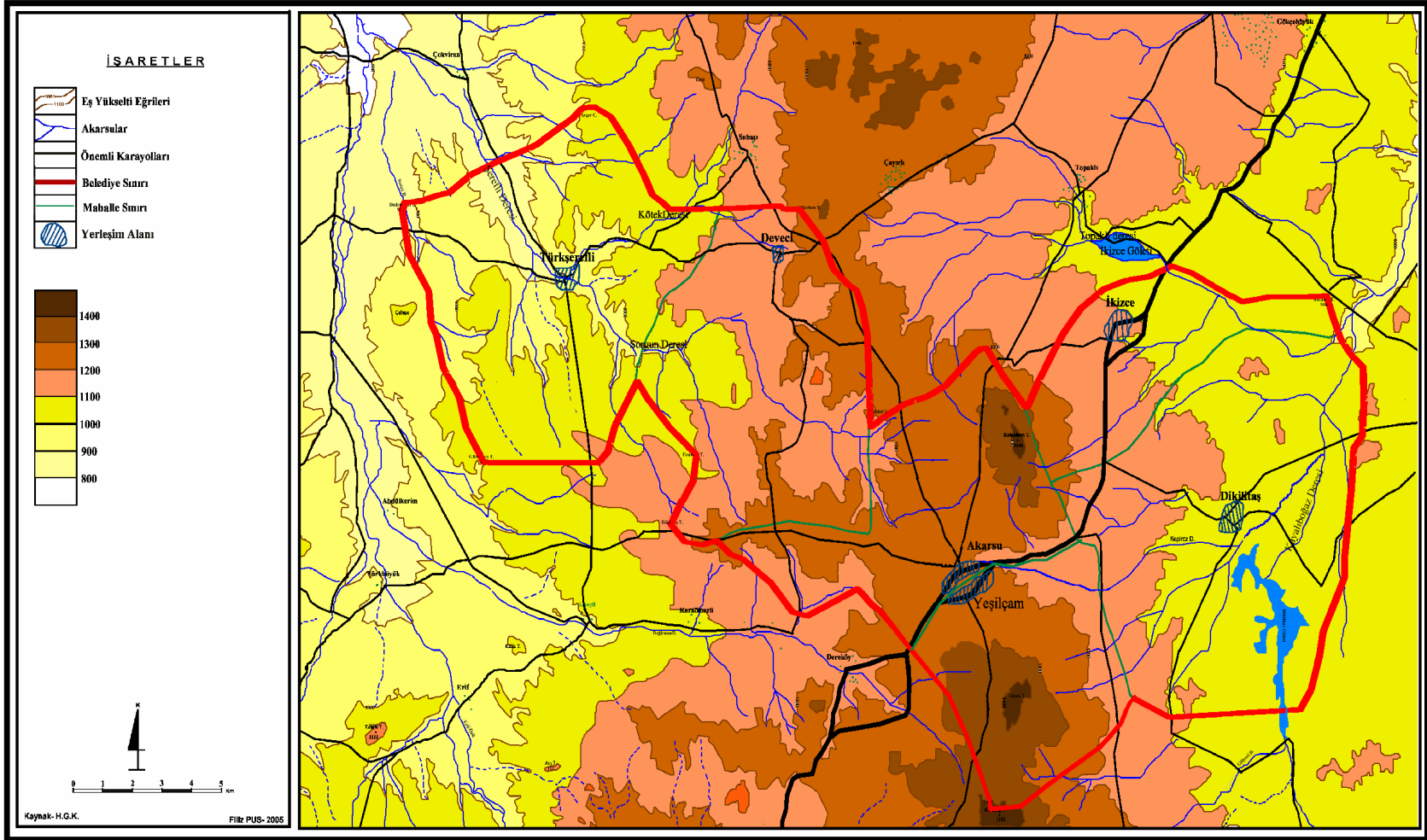
C- İKLİMİ

Orta Anadolu Bölgesinin Yukarı Sakarya Bölümünde yer alan Oyaca genel olarak Orta Anadolu Bölgesi ile Doğu Anadolu'da ıdır çevresinde hüküm süren karasal iklimin etkisi altındadır. Fakat bu alanlardaki karasal iklim yarı kurak bir özellik göstermektedir.

Bu kurak İç Anadolu ikliminde kışlar soğuk geçer ve soğukların şiddeti karasallığın etkisi ile doğuya doğru artar. En soğuk ayın ortalama sıcaklığı 0°C ila -3 °C arasında değişir. Buna karşılık yazları sıcak geçer. Bu iklim tipinde

OYACA KASABASI VE YAKIN ÇEVRESİNİN FİZİKİ HARİTASI

Harita.4

yağış maksimumu ilkbahar mevsimine minimum ise yazı rastlar. Böyle olmakla birlikte yaz mevsimine ait yağışın payı %10 civarındadır. Buharlaşıma şiddetli ve yıllık yağış miktarları yetersiz (350-500 mm.) olduğundan yarı kurak koşullar hüküm sürer.

Oyaca Kasabasının iklim özelliklerine geçmeden önce Türkiye iklimine etki eden faktörleri kısaca gözden geçirmek gerekir.

Türkiye'nin iklimini etkileyen faktörlerin başında, ülkenin dünya üzerindeki yeri gelir. Geniş Akdeniz havzasının doğu bölümünde yer alan Türkiye 36° -42° kuzey paralelleri arasında yer alır. Ülke Avrupa, Asya ve Afrika kıtaları arasında yaklaşık olarak bu kara kütlelerinin ortasında yer almakla birlikte denizlerle çevrilmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla Türkiye her şeyden önce kuzeyde Batı Rüzgarları sisteminin etkisinde bulunan Orta ve Batı Avrupa'nın her mevsimi yağışlı ılıman iklimi ile Doğu Avrupa'nın karasal iklimi ve güneyde subtropikal yüksek basınç rejiminin etkisinde bulunan her mevsimi kurak tropikal bölge arasında bir geçiş kuşağı üzerinde bulunmaktadır. Ülkenin deniz seviyesine göre yüksek olması, kıyılara paralel dağ sıralarının varlığı denize yakınlık ve uzaklık gibi coğrafi faktörlerin etkisiyle de iklim özellikleri çok daha çeşitlenir.

Türkiye konumu itibarıyla yıl içinde farklı kökenli hava kütlelerinin etkisi altında kalır.

Genel olarak kışın, Ekim ayı sonundan başlayıp Mayısı kadar süren bir dönemde farklı bölgelerden Akdeniz Havzasına ulaşan hava kütlelerine bağlı cephe sistemleri ve alçak basınç alanları Türkiye'nin batısında ve kıyı bölgelerinde yağışlı ve soğuk koşullara neden olur. Buna karşılık yüksek platolardan oluşan Doğu ve İç Anadolu Bölgeleri kışın uzun bir süre ülkenin

kuzeydoğusundan kaynaklanan soğuk bir hava kütesinin işgali altında bulunur. Bu nedenle, kışın iç bölgeler çoğu zaman yüksek basınç rejiminin etkisinde kalır. Böyle bir yüksek basınç sisteminin egemen olması, batıdan gelen alçak basınç merkezlerinin iç bölgelere sokulmasına imkan vermez. Bu koşullar iç bölgelerimizin kış yağışlarının azlığına neden olur.

Polar cephenin kuzeye çekilmesi ile alanını kuzeye ve doğuya doğru genişleten ve yaz mevsiminde Türkiye'yi etkileyen basınç sistemi Azor Yüksek Basıncıdır. Türkiye kontinental tropikal hava kütlelerinin etki alanında kaldığı için gökyüzü açık, hava sıcaklığı normaller civarında veya üzerinde bulunmaktadır. Akdeniz Bölgesi dışındaki bölgelerde rüzgar kuzey yönlerden esmektedir.

Yazın Türkiye'yi etkileyen bir diğer basınç sistemi de Basra Alçak Basıncıdır. Polar cephenin Mayıs ayından başlayarak kuzeye çekilmesi ile Ortadoğu ülkeleri üzerinden sokulur ve sıcaklıkların aşırı derecede (30-40°C) yükselmesine neden olur. Aynı aylarda Azor Yüksek Basıncının etkisinin hissedilmeye başlandığı görülse de güneyde egemen olan Basra Alçak basıncıdır. Rüzgar yönleri doğuda Basra Alçak Basıncının, batıda ise sıcak sektörün varlığı nedeniyle güney ve doğu yönlerdendir.

Yüksek dağlarla çevrili, deniz etkisine kapalı, yüksek platoluk alanlardan oluşan Orta Anadolu Bölgesinde yer alan Oyaca tüm bu nedenlerden dolayı yazları sıcak ve kurak kışları soğuk ve sert geçen karasal iklimin etkisi altındadır.

Oyaca'nın iklim özellikleri Ankara, Haymana, Polatlı, Bala Meteoroloji İstasyonlarında elde edilen değerler göz önünde bulundurularak sıcaklık, yağış, rüzgar başlıkları altında incelenecektir.

1- Sıcaklık

Oyaca'nın iklim özellikleri incelenirken Haymana, Ankara, Polatlı, Bala meteoroloji istasyonlarının rasatlarından yararlanılmıştır.

Haymana meteoroloji istasyonu 1991 yılında kapandığı için bu istasyon verileri 1975-1991 yılları arasında 16 yıllık verilerdir. Haymana meteoroloji istasyonunun verilerine göre ortalama sıcaklık -1,8 °C (Ocak) ile 21.1 °C (Temmuz) arasında değişmektedir.

“Hava sıcaklığının ülkemizde insanlar ve bitkiler üzerinde yarattığı fizyolojik etkilere dayanarak genel hatları ile ortalama günlük sıcaklıkların +10 °C ila +20 °C arasında süreklilik gösterdiği dönemi ilkbahar; +20 °C'nin üzerindeki dönemi yaz, +20 °C ila +10 °C arasındaki dönemi sonbahar, +10 °C'nin altında seyrettiği dönemi ise kış mevsimi olarak belirlemiş bulunuyoruz.”⁴

Bu ifadeden de yola çıkarak tabloya ve grafiğe baktığımızda (Bkz. Grafik 1) Haymana'da Kasım, Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarında kış koşullarının ; Nisan, Mayıs, Haziran aylarında ilkbahar koşullarının yaşandığını görmekteyiz. Yılın sadece 2 ayında, Temmuz ve Ağustos aylarında yaz koşullarının yaşandığı Haymana'da Eylül ve Ekim aylarında da sonbahar mevsimi yaşanmaktadır. Kış mevsiminde en düşük aylık sıcaklık ortalaması -1.8 °C ile Ocak ayına, en yüksek kış sıcaklığı da 4.4 °C ile Mart ayına aittir. Yaz mevsiminde ise en yüksek sıcaklık 23.2 °C ile Temmuz ayında yaşanmaktadır (Bkz. Tablo 1)

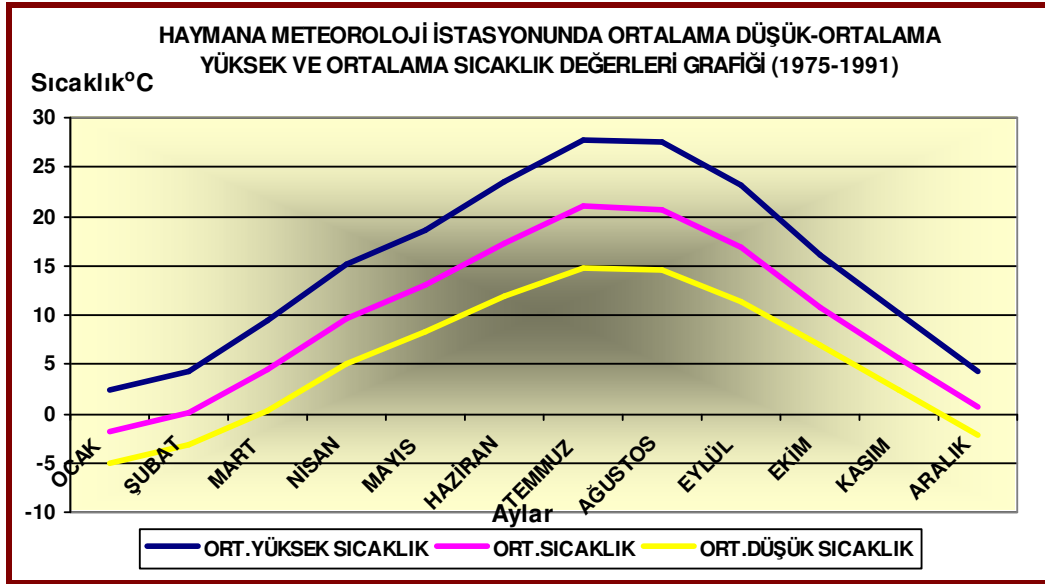
Grafikten de anlaşılacağı üzere en düşük ortalama sıcaklık -5 °C ile Ocak ayında , en yüksek ortalama sıcaklık ise 27.8 °C ile Temmuz ayında

⁴ ÖZÇAĞLAR,A.,Coğrafyaya Giriş, sayfa 30 -Hilmi Usta Matbaacılık, 2000, Ankara

yaşanmaktadır (Bkz. Grafik 1). Bütün bu değerlere göre alanda kış mevsimi çok soğuk ve sert yaz mevsimi ise sıcak geçmektedir. Sıcaklığın yıl içindeki değişimlerinde aldığı değerlere bakıldığında Haymana Platosunda yazları sıcak kışları soğuk ve sert geçen yarı kurak karasal iklimin etkiliği olduğu görülmektedir.

HAYMANA	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
ORT.YÜK. SICAKLIK	2,3	4,3	9,4	15,2	18,6	23,5	27,8	27,5	23,2	16,1	10,2	4,3
ORT.SICAKLIK	-1,8	0,1	4,4	9,6	13	17,2	21,1	20,7	16,8	10,7	5,6	0,6
ORT.DÜŞ. SICAKLIK	-5	-3,1	0,2	5,1	8,3	11,9	14,8	14,5	11,3	6,9	2,4	-2,2

Tablo 1: Haymana meteoroloji istasyonunun ortalama sıcaklık değerleri

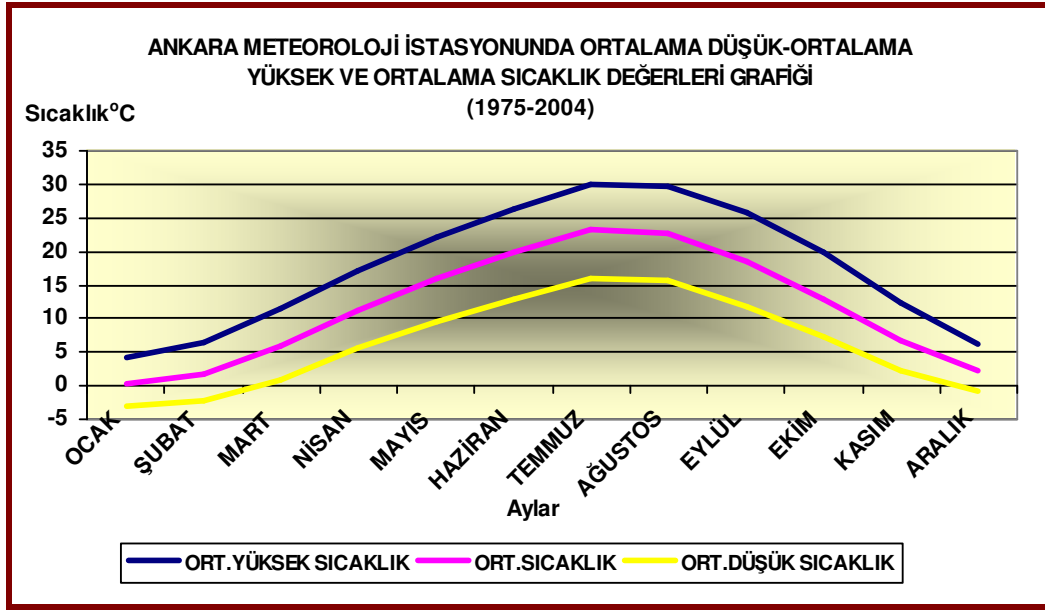
Grafik-1.Haymana meteoroloji istasyonunun ort. sıcaklık değerleri grafiği Kaynak: D.M.İ.

Haymana meteoroloji istasyonunda durum böyle iken Ankara meteoroloji istasyonuna baktığımızda ortalama sıcaklıkların 0,3 °C (ocak) ile 23,3 °C (temmuz) arasında değiştiği görülmektedir. Ankara meteoroloji istasyonunun verilerine göre de Kasım, Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarında

kış, Nisan, Mayıs aylarında ilkbahar, Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında yaz ve Eylül, Ekim aylarında sonbahar koşulları yaşanmaktadır. En düşük ortalama sıcaklık -3°C ile Ocak ayında, en yüksek ortalama sıcaklık ise $29,9^{\circ}\text{C}$ ile Temmuz ayında görülmektedir (Bkz. Grafik2).

ANKARA	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
ORT.YÜK.SICAKLIK	4,2	6,5	11,6	17	22	26,3	29,9	29,7	25,9	19,8	12,3	6,1
ORT.SICAKLIK	0,3	1,8	5,9	11,2	15,9	20	23,3	22,8	18,5	12,9	6,7	2,3
ORT.DÜŞ. SICAKLIK	-3	-2,2	0,8	5,7	9,6	12,9	15,9	15,8	11,7	7,3	2,2	-0,8

Tablo 2: Ankara meteoroloji istasyonunun ortalama sıcaklık değerleri

Grafik-2 Ankara meteoroloji istasyonunun ort. sıcaklık değerleri grafiği

Kaynak: D.M.İ.

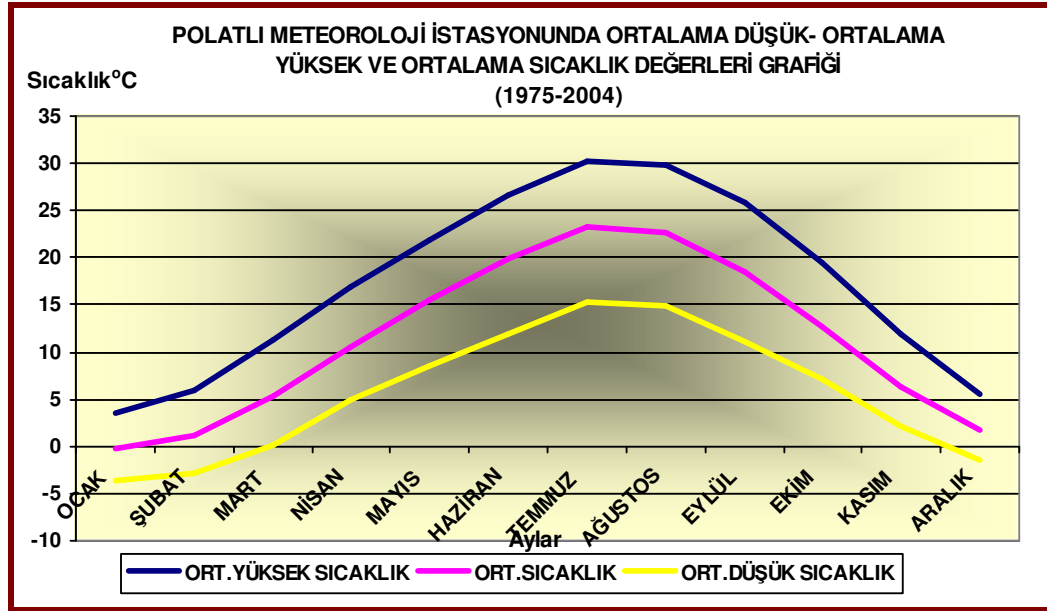
Haymana ve Ankara meteoroloji istasyonlarının verilerine göre çizilen grafiklere bakıldığında sıcaklıkların yıl içindeki gidişinin birbiriyle aynı olduğu fakat her ayda Ankara'da sıcaklıkların 0 ila 2°C arasında haymana'dan yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum şüphesiz Haymana istasyonunun Ankara'ya göre daha yüksekte yer almasının doğal bir sonucudur.

Haymana meteoroloji istasyonunda yıllık amplitüd 22,9 °C Ankara'da ise 23 °C'dir. Yıllık amplitüd değerlerinin karasallık ve denizellikle alakalı olduğu düşünüldüğünde bu değerlerle çalışma alanının deniz etkisine ne kadar kapalı olduğu ve karasallığın ne kadar şiddetli yaşandığı dikkati çekmektedir.

Polatlı meteoroloji istasyonunun verilerine bakıldığında en düşük yıllık ortalama sıcaklık değerinin -0,3 °C ile ocak, en yüksek yıllık ortalama sıcaklığın ise 23,3 °C ile Temmuz ayında yaşandığı görülmektedir. Yıllık amplitüd değeri ise 23,6 °C'dir (Bkz. Grafik 3).

POLATLI	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
ORT.YÜK. SICAKLIK	3,6	6	11,4	16,8	21,9	26,6	30,3	29,8	25,8	19,5	11,9	5,6
ORT.SICAKLIK	-0,3	1,2	5,3	10,6	15,4	19,8	23,3	22,7	18,4	12,7	6,3	1,8
ORT.DÜŞ. SICAKLIK	-3,6	-2,8	0,1	4,9	8,6	12	15,2	14,9	11,2	7,1	2,1	-1,4

Tablo 3: Polatlı meteoroloji istasyonunun ortalama sıcaklık değerleri

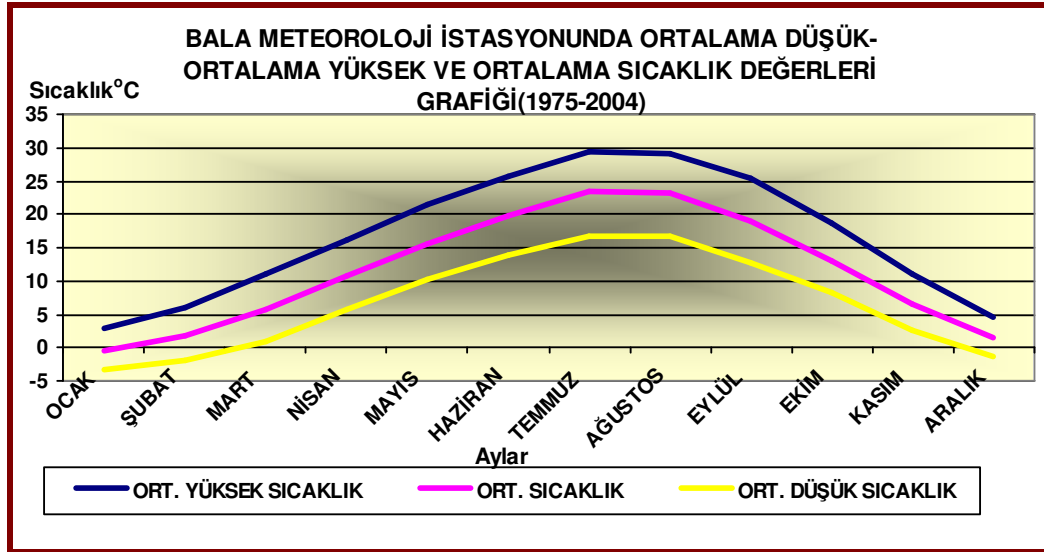
Grafik-3 Polatlı meteoroloji istasyonunun ort. sıcaklık değerleri grafiği

Kaynak: D.M.İ.

Bala meteoroloji istasyonunda da değerler, sıcaklığın yıl içinde gösterdiği değişimler, mevsim süreleri diğer istasyonlarla hemen hemen aynıdır (Bkz. Grafik-4).

BALA	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
ORT. YÜKSEK SICAKLIK	3	6	11	16,1	21,5	25,8	29,5	29,2	25,3	18,8	11	4,5
ORT. SICAKLIK	-0,4	1,7	5,6	10,7	15,7	19,8	23,4	23,1	18,9	13,1	6,5	1,4
ORT. DÜŞÜK SICAKLIK	-3,3	-2	0,8	5,7	10,2	13,8	16,8	16,7	12,8	8,1	2,7	-1,4

Tablo 4: Bala meteoroloji istasyonunun ortalama sıcaklık değerleri

Grafik-4 Bala meteoroloji istasyonunun ort. sıcaklık değerleri grafiği

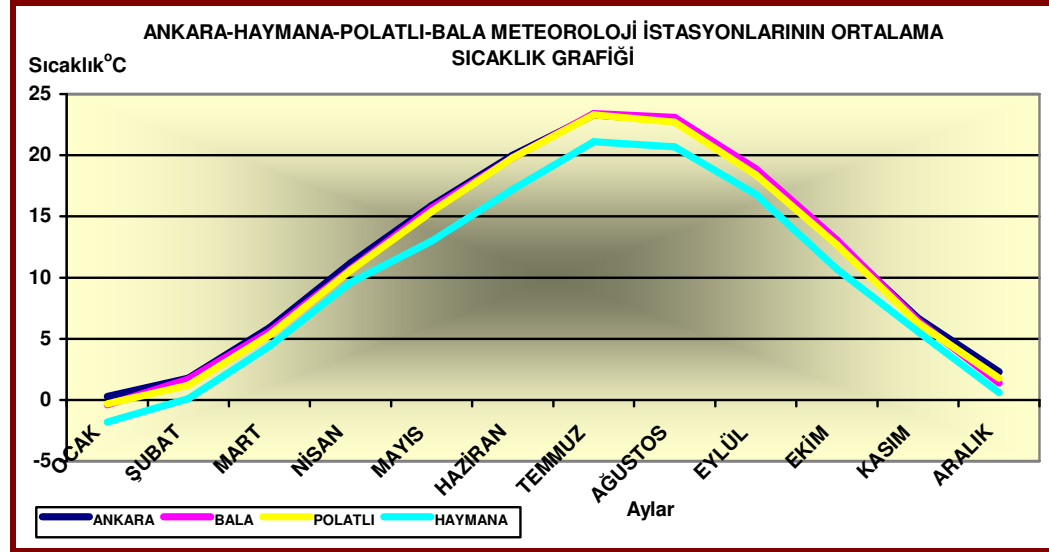
Kaynak: D.M.İ.

Çalışma alanını oluşturan Oyaca yukarıda değerleri anlatılmış olan Haymana- Ankara- Polatlı- Bala meteoroloji istasyonlarının tam arasında kalan bir sahadır. Dolayısıyla çalışma alanının sıcaklık değerleri bu istasyonların rasatlarında elde edilen değerlerle uyumludur. Buna göre çalışma alanı olan Oyaca Beldesi kışların uzun (5 ay) ve soğuk, yazların ise kısa (2 ay) ve sıcak geçtiği bir alandır. Yıllık amplitüd değerlerinin yüksek olması dört tarafından yüksek dağlarla çevrili bir çanak biçiminde olan ve deniz etkisine tamamen

kapalı İç Anadolu Bölgesi'nde olduğu gibi karasallığın şiddetli olduğunu göstermektedir. Bu sıcaklık değerlerinin doğal bir sonucu olarakta alanda yaygın olarak tahıl tarımı yapılmaktadır. Bunun yanında bu sıcaklık değerleri alanda hayvancılığı, mesken tiplerini, yerleşme özelliklerini de etkilemektedir.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
ANKARA	0,3	1,8	5,9	11,2	15,9	20	23,3	22,8	18,5	12,9	6,7	2,3
BALA	-0,4	1,7	5,6	10,7	15,7	19,8	23,4	23,1	18,9	13,1	6,5	1,4
POLATLI	-0,3	1,2	5,3	10,6	15,4	19,8	23,3	22,7	18,4	12,7	6,3	1,8
HAYMANA	-1,8	0,1	4,4	9,6	13	17,2	21,1	20,7	16,8	10,7	5,6	0,6

Tablo-5 :Ankara-Haymana-Bala-Polatlı Meteoroloji İstasyonlarının Ortalama Sıcaklık Değerleri

Grafik-5: Ankara-Haymana-Polatlı- Bala meteoroloji istasyonlarının ortalama sıcaklık değerleri grafiği

2 - Basınç ve Rüzgarlar

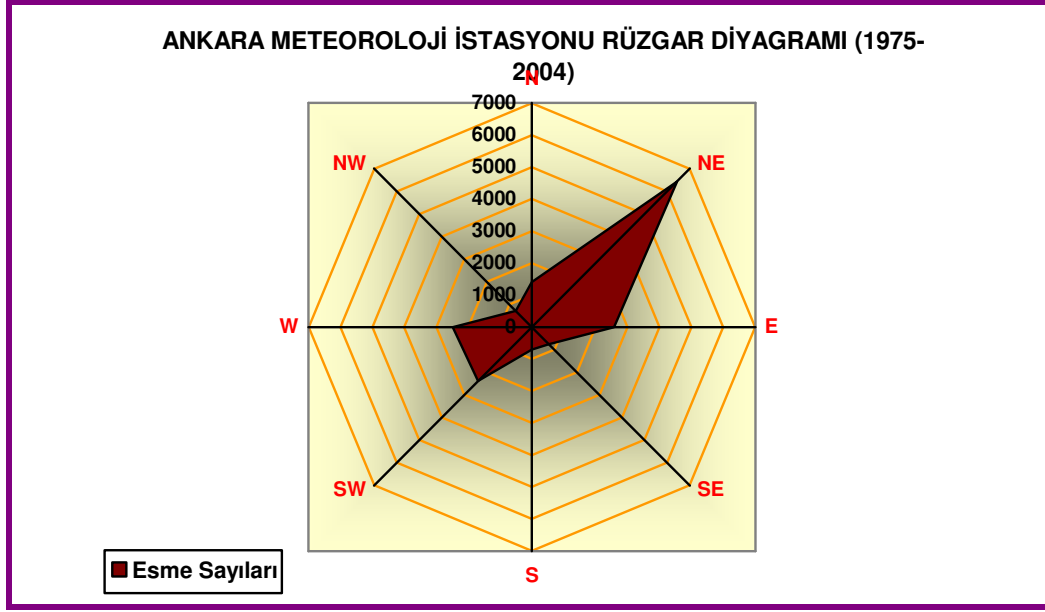
Türkiye coğrafi konumu nedeniyle yıl içinde farklı kökenli hava kütlelerinin etkisi altında kalır. Kuzeydoğudaki Hazar Havzası üzerinden sokulan kontinental polar hava kütlesi çoğu zaman Doğu ve İç Anadolu

Bölgelerini işgal eder. Dolayısıyla iç bölgeler kış mevsiminde uzun bir süre antisiklon (yüksek basınç) alanı olma özelliği gösterir. Kış mevsimi boyunca frontal faaliyetlere bağlı olarak basınç koşullarında görülen kararsızlık ilkbahar aylarında azalmaya başlar. Mayıs ayından itibaren Türkiye üzerinde yaz basınç koşullarının yavaş yavaş yerleştiği görülür. Yaz mevsimi boyunca İç Anadolu Bölgesi Arabistan Yarımadası ve Doğu Akdeniz üzerinden kuzeye sokulan kontinental tropikal hava kütesinin etkisinde kalır. Tüm etkilere bakıldığında İç Anadolu Bölgesinde ve dolayısıyla çalışma alanında kış ve baharın ilk aylarında basıncın yıllık ortalamalara göre yüksek, Mayıs ayından başlayarak Ekim'e kadar olan dönemde de düşük değerler gösterdiği tespit edilmektedir.

Kış mevsimindeki basınç dağılışı rüzgar yönleri üzerinde büyük etki yapar. Anadolu'nun iç kısımları yüksek basınç alanı durumuna geçer. Buna karşılık kıyı bölgelerinde cephesel depresyonların sık geçişi nedeniyle basınç azalmış duruma gelir. Bu nedenle kışın İç Anadolu Bölgesi'nde yüksek basınçtan dolayı bulutluluk oranları düşük, egemen rüzgar yönleri kıyı bölgelere doğrudur.

Yaz mevsiminde ise kuzey enlemlere yükselen Azor Yüksek Basıncından güneydoğudaki Basra Alçak Basınç alanına doğru bir sirkülasyon sistemi doğmuş olur.

Bu genel açıklamadan sonra Ankara meteoroloji istasyonu rüzgar diyagramına bakıldığında hakim rüzgar yönünü kuzeydoğu (NE) olduğu, görülmektedir (Bkz. Grafik-6). Kuzeydoğu yönünden esen ve Poyraz olarak isimlendirilen bu rüzgar kışın kış poyrazı adını alır. Doğu rüzgarları ile karışan poyraz havası Anadolu'da uzun süren kuru soğuklara neden olmaktadır.

Grafik-6: Ankara meteoroloji istasyonu rüzgar diyagramı

Kaynak: D.M.İ.

Yaz mevsiminde kuzeye kaymış olan Azor antisiklonu ile Basra körfezi üzerindeki tropikal alçak basınç kuşağı arasında esen rüzgarlar doğmaktadır. “Bu yaz koşulları altında Batı Avrupa üzerinden Karadeniz’e ulaşan rüzgarlar ters S harfine benzer bir yol izlerler. Onun için bu rüzgarlar İç Anadolu Bölgesinde kuzeydoğu yönlüdürler ve yaz poyrazı adını alırlar.”⁵ Bu yaz poyrazı Karadeniz’i geçerken nemlendiği için ve geldiği yerlere oranla soğuk olduğu için serinlik getirir. Bu nedenle İç Anadolu’da poyraz buğdayın vaktinden önce sararmasını önler, tane tutmasını sağlar. İç Anadolu’da poyraz genellikle her gün eser. Özellikle öğleden sonraları güçlü olup geceleri çok yavaşlar.

⁵ EROL,O. **Genel Klimatoloji**-sayfa 165, Gazi Büro Kitabevi-1993, Ankara

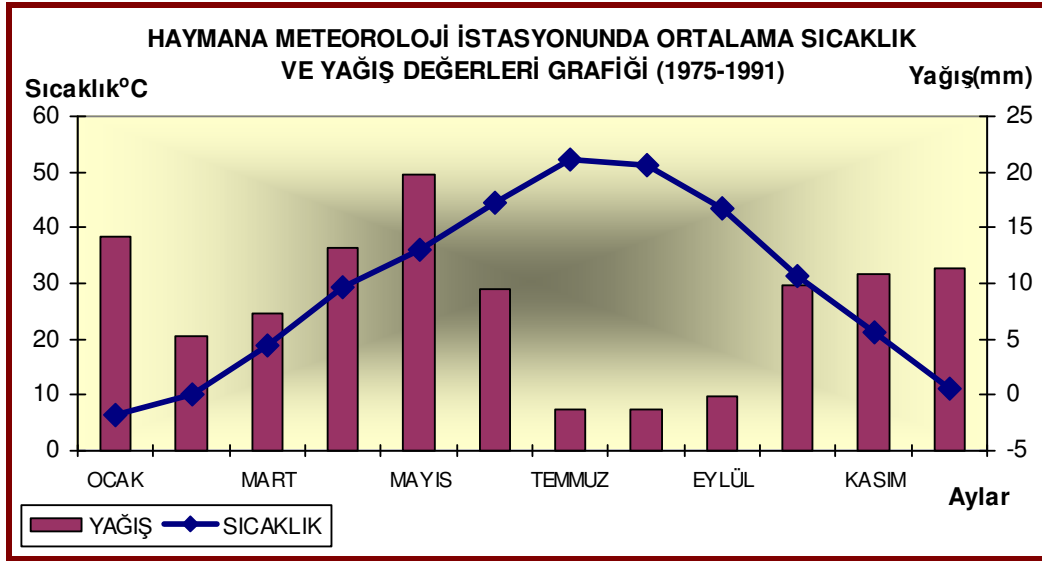
3 - Yağış

Çalışma alanı Orta Anadolu karasal yağış rejimi özelliklerini yansıtmaktadır.

Haymana meteoroloji istasyonunu verilerine göre yıllık yağış miktarı 316,8 mm'dir. En yağışlı ay 49,6 mm ile Mayıs ayıdır. En az yağışın düştüğü ay ise 7,4 mm ile Temmuz ayıdır. Haymana bu verilerle düzensiz bir yağış rejimine sahiptir (Bkz. Grafik-7). Yıllık yağış miktarının %35'i ilkbahar mevsiminde düşmekte ve en yağışlı mevsimi oluşturmaktadır. Yağışların %29'u kış, %22'si sonbahar ve %14'ü yaz mevsiminde düşmektedir (Bkz. Grafik-8).

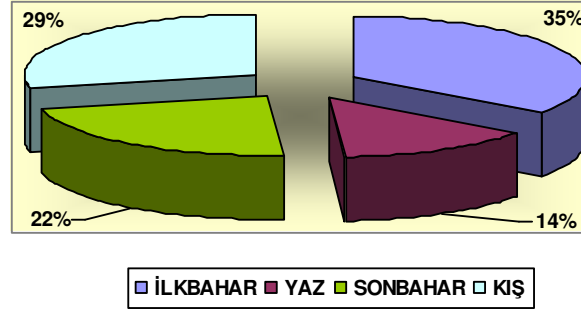
HAYMANA	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
YAĞIŞ	38,39	20,45	24,68	36,39	49,61	29,03	7,46	7,28	9,65	29,63	31,52	32,73
SICAKLIK	-1,8	0,1	4,4	9,6	13	17,2	21,1	20,7	16,8	10,7	5,6	0,6

Tablo-6 :Haymana Meteoroloji İstasyonunun Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri

Grafik-7:Haymana meteoroloji istasyonunda ortalama sıcaklık ve yağış grafiği Kaynak: D.M.İ

HAYMANA METEOROLOJİ İSTASYONUNDA YAĞIŞIN MEVSİMLERE DAĞILIŞI(1975-1991)

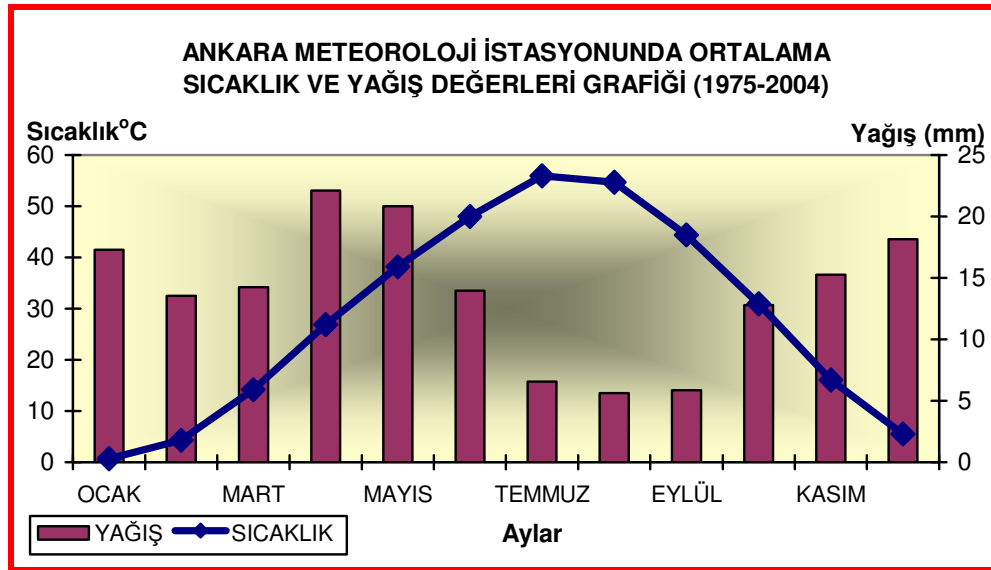

Grafik-8 :Haymana meteoroloji istasyonunda yağışın mevsimlere dağılışı

Ankara meteoroloji istasyonunun verilerine göre yıllık yağış miktarı 399,2 mm.dir. En yağışlı ay 53 mm ile Mayıs ayı, en az yağışlı ay ise 13,5 mm ile Ağustos ayıdır (Bkz. Grafik-9).

ANKARA	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
YAĞIŞ	41,50	32,51	34,2	53,07	50,01	33,53	15,78	13,52	14,08	30,72	36,67	43,60
SICAKLIK	0,3	1,8	5,9	11,2	15,9	20	23,3	22,8	18,5	12,9	6,7	2,3

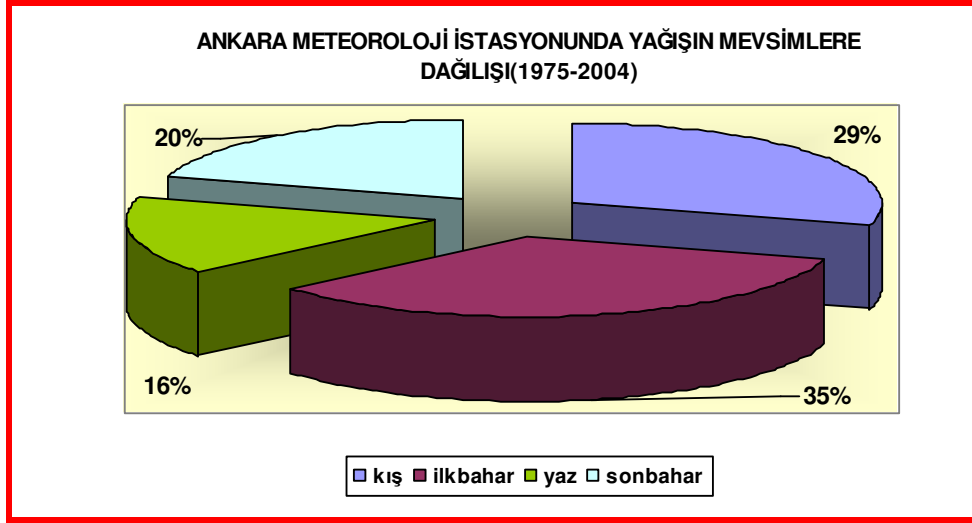
Tablo-7 :Ankara Meteoroloji İstasyonunun Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri

Grafik-9:Ankara meteoroloji istasyonunda ortalama yağış grafiği

Kaynak: D.M.İ

Haymana gibi düzensiz bir yağış rejimine sahip olan Ankara istasyonunda da yıllık yağışın %35'i ilkbahar, %29'u kış, %20'si sonbahar ve % 16'sı yaz mevsiminde düşmektedir.(Bkz. Grafik-10)

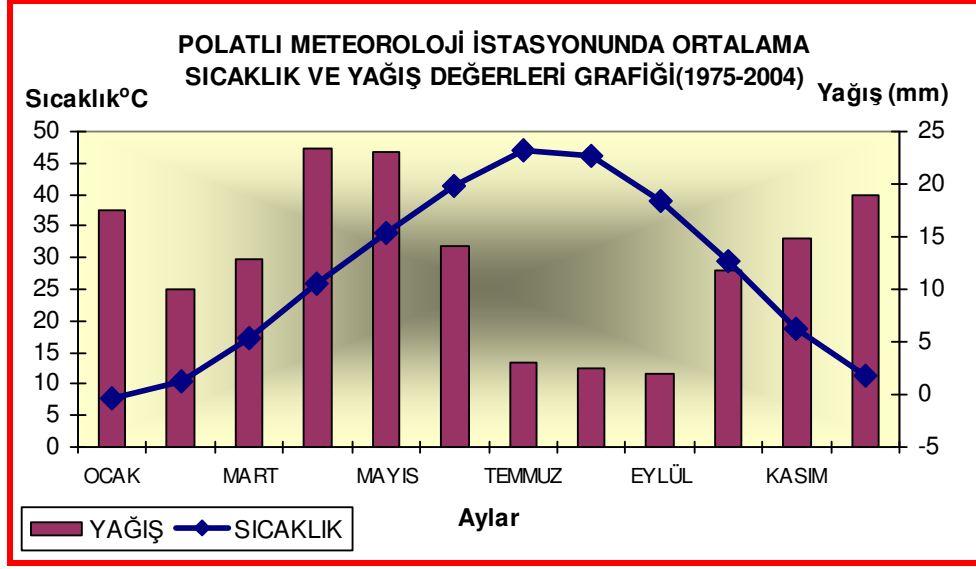

Grafik-10 :Ankara meteoroloji istasyonunda yağışın mevsimlere dağılışı Kaynak: D.M.İ

Polatlı meteoroloji istasyonunda yıllık yağış miktarı 356,8 mm.dir. en yağışlı ay 47,2 mm ile Nisan ayı, en az yağışın düştüğü ay ise 11,7 mm ile Eylül ayıdır (Bkz. Grafik-11).

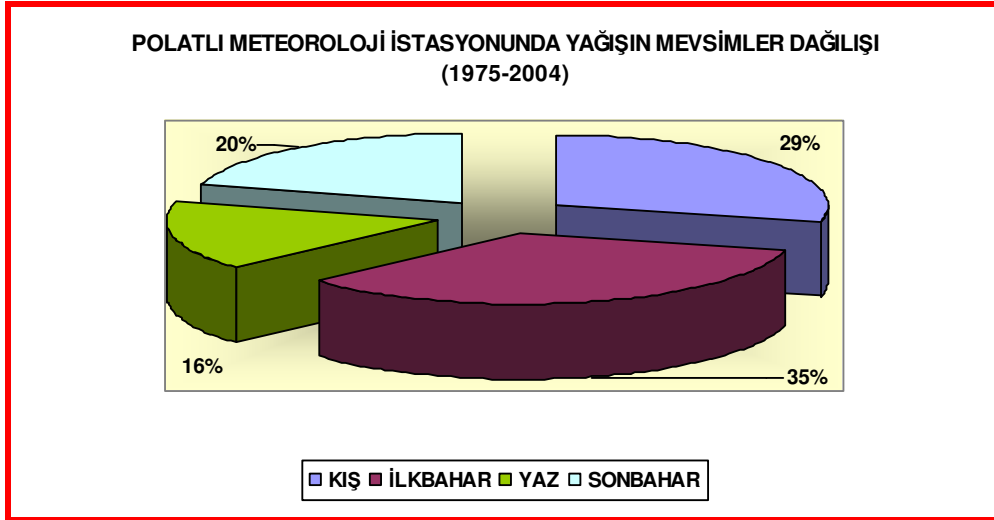
POLATLI	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
YAĞIŞ	37,41	25,11	29,77	47,24	46,87	31,85	13,40	12,49	11,72	28,06	33,08	39,79
SICAKLIK	-0,3	1,2	5,3	10,6	15,4	19,8	23,3	22,7	18,4	12,7	6,3	1,8

Tablo-8 :Polatlı Meteoroloji İstasyonunun Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri

Grafik-11:Polatlı meteoroloji istasyonunda ortalama yağış ve sıcaklık grafiği

Yağışın %35'i (123,8 mm) ilkbahar, %29'u (102,3 mm) kış, %20'si (72,8 mm) sonbahar ve %16'sı (57,7 mm) yaz mevsiminde düşmektedir (Bkz. Grafik-12).

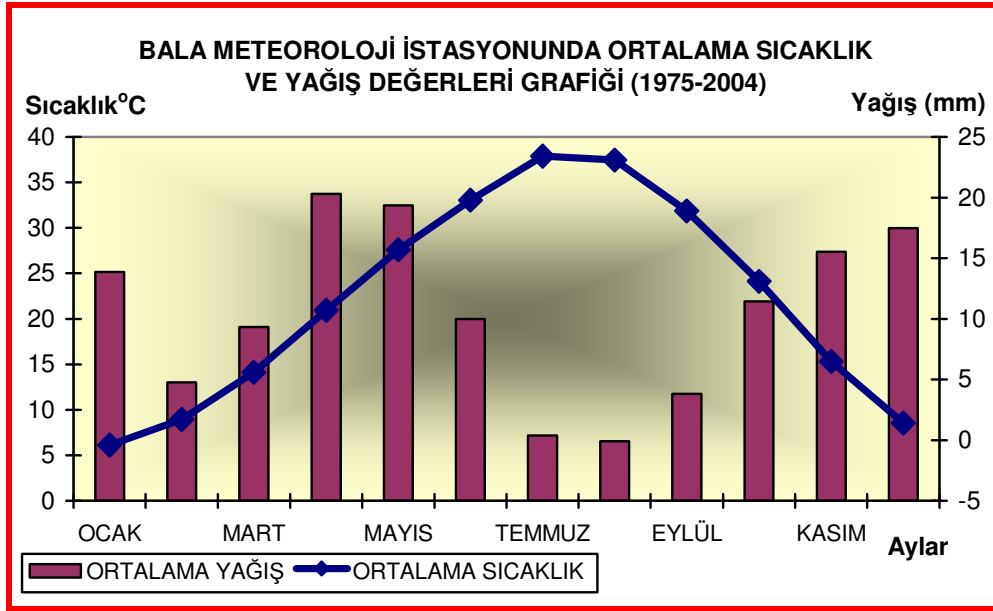

Grafik-12: Polatlı meteoroloji istasyonunda yağışın mevsimlere dağılışı Kaynak: D.M.İ.

Bala meteoroloji istasyonunda yıllık toplam yağış miktarı 365,7 mm.dir. En yağışlı ay 33,7 mm ile Nisan ayı, en az yağışlı ay ise 6,5 mm ile Ağustos ayıdır (Bkz. Grafik-13).

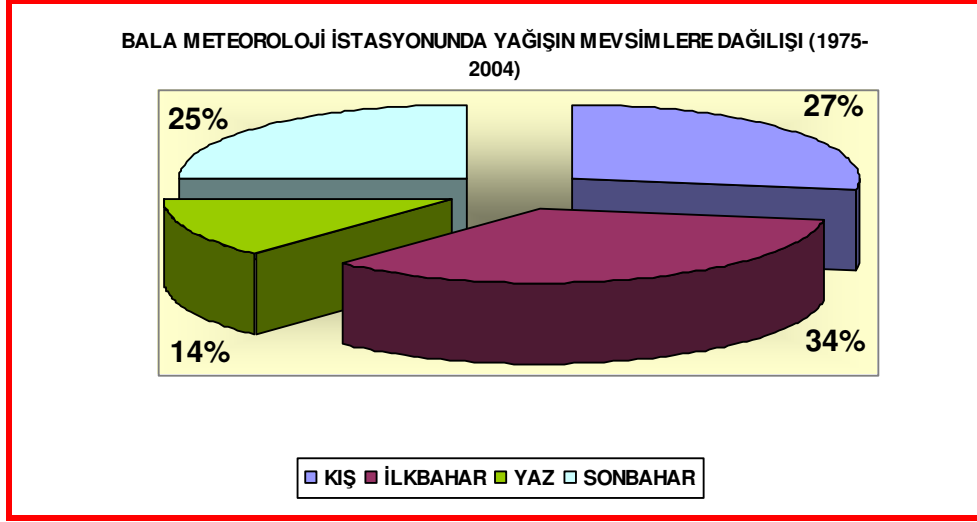
BALA	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
YAĞIŞ	25,16	13,02	19,09	33,73	32,47	19,97	7,16	6,56	11,75	21,94	27,37	29,97
SICAKLIK	-0,4	1,7	5,6	10,7	15,7	19,8	23,4	23,1	18,9	13,1	6,5	1,4

Tablo-9 :Bala Meteoroloji İstasyonunun Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri

Grafik-13: Bala meteoroloji istasyonunda ortalama yağış ve sıcaklık grafiği

Yağışın %34'ü (85,2 mm) ilkbahar, %27'si (68,1 mm) kış, %25'i (61 mm) sonbahar ve %14'ü (33,7 mm) yaz mevsiminde düşmektedir. (Bkz. Grafik-14)

Grafik-14: Bala meteoroloji istasyonunda yağışın mevsimlere dağılışı Kaynak: D.M.İ

Bu 4 meteoroloji istasyonunda da yağışın yıl içindeki seyri, mevsimlere dağılışı birbiriyle hemen hemen aynıdır. Yağış miktarları da birbirine benzemektedir. Fakat bu dört istasyon içerisinde yıllık toplam yağış miktarı 316 mm ile en az Haymana istasyonunda görülmektedir. Haymana istasyonunun diğerlerine göre biraz daha güneyde, Tuz Gölü'ne yakın olması burada yağışın biraz daha azalmasına neden olmuştur. Zaten İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeyi güneyine göre daha fazla yağış almaktadır. Çünkü kuzeybatıdan gelen hava kütleleri Karadeniz Dağlarına yağışı bırakıp Orta Anadolu'ya geçtikten sonra burada kuzeydeki yüksek alanlarda (Örnek: Sündiken Dağı) tekrar yoğunlaşma geldiğinden dolayı buralara az da olsa yağış bırakmaktadır. Fakat güneybatıdan gelen hava kütlesi yağışı güneydeki dağların yamaçlarına bırakıp birden Konya Havzasına gelir ki bu alan çok çukur olduğundan serpinti bile bırakamaz. Bu alan o nedenle bölgenin en kurak alanıdır. İşte Haymana istasyonunun bu kurak alana biraz daha yakın olması yıllık yağış miktarının azalmasına neden olmuştur.

Verilen dört istasyonda da yağışların en fazla ilkbahar mevsiminde düştüğü görülmektedir. İlkbaharda sıcaklıkların birdenbire yükselmesi sonucu kış boyunca donmuş halde bulunan topraktaki nem yükseklere çıktıkça yoğunlaşarak sağanak halinde yağışlara neden olur. Bunlara bölgede kırkikindi yağmurları adı verilmektedir. İkinci olarak yağışın fazla olduğu mevsim kış mevsimidir. Fakat yağışlar özellikle kış sonunda artış göstermektedir. Bunun da nedeni yine kış sonuna doğru ilkbahar mevsimi başlarında sıcaklıkların yükselerek konveksiyonel (yükselim) yağışların oluşmasıdır. Kış mevsiminde yağışlar kar şeklinde düşmekte, sıcaklıkların da 0 °C'nin altında seyretmesine bağlı olarak çok fazla don olayları yaşanmaktadır. İlkbahar mevsiminde yağışların sağanak şeklinde olması ve kışın yağan karların da bu mevsimde erimesiyle sellerin etkileri iyice artmaktadır. Yaz mevsiminde ise sıcaklıkların iyice artması ve ülkenin güneydeki sıcak- kurak hava kütlelerinin etkisi altına girmesiyle yağışların bu mevsimdeki payı iyice düşmektedir.

4 - İklim Tipi ve İklimin Etkisi

Yukarıda açıklanan iklim elemanları ve ortalamalarına göre çalışma alanında kışları soğuk ve kar yağışlı, yazları sıcak ve en fazla yağışın ilkbaharda düştüğü karasal İç Anadolu termik rejimi görülmektedir. Kışın sıcaklıklar 0 °C'nin altına düşmekte ve yaz mevsiminde ise sıcaklıklar 20-22 °C arasında değişmekte fakat yaz mevsimi kısa sürmektedir. (2 ay). Alanda yıllık sıcaklık farkı 23 °C'dir.

Alanda hüküm süren yarı kurak karasal iklimde yazlar sıcak ve kurak geçtiğinden fizyolojik kuraklık yaşanmakta bu da tarımsal üretimi

etkilemektedir. Fakat yukarıda da bahsedildiği gibi yazın bölge genelinde esen yaz poyrazı özellikle buğdayın erken sararıp kurumasını önleyerek tane tutmasını sağlamaktadır.

Alanda hüküm süren bu iklim tipinden dolayı tahıl tarımı yapılmaktadır. Ayrıca iklime bağlı olarak doğal bitki örtüsü step, toprak örtüsü de kahverengi topraktır. İlkbaharda yağışların artmasına bağlı olarak yeşeren otlar nedeniyle alanda, tarım alanları dışında kalan yerlerde mera hayvancılığı şeklinde özellikle küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Ayrıca bu iklim tipi yerleşme özellikleri ve mesken tipleri üzerinde büyük etkiye sahiptir.

D – TOPRAK ÖRTÜSÜ

Türkiye çok çeşitli toprak tiplerine sahip bir ülkedir. Ülkenin jeolojik-jeomorfolojik yapısının çeşitliliği, çok farklı iklim tiplerinin bir arada görülmesi toprak çeşitliliğini de artırmıştır.

Çalışma alanında da jeolojik, jeomorfolojik yapı ve iklim şartlarının etkisi altında gelişen topraklar şunlardır.

1- Kahverengi Topraklar

Ülkemizde de en yaygın olan toprak tipidir. Bu topraklar kalın, koyu renkli, organik maddece zengin bu nedenle biyolojik aktivitenin yoğun olduğu topraklardır. Genellikle A-B-C horizonuna sahip topraklardır. Oluşumunda doğal bitki örtüsü ve iklimin rolü büyüktür. Genellikle yüksek arazilerde yayılım gösterirler. Kireçli ana materyaller üzerinde tipik olarak görülürler. Düz ve düze yakın topoğrafyalarda yer alırlar. Bu toprak çeşidinde kalsifikasyon olayı çok

görülür. Bu topraklar fiziksel ve kimyasal özellikleri nedeniyle potansiyel verimlilikleri yüksek olan topraklardır.

Kahverengi topraklar Haymana çevresinde en yaygın olan toprak çeşididir. Bu, çevrenin iklim şartları ile ilgilidir. Kış mevsiminin soğuk, ilkbahar mevsimi yağışlı ve yaz mevsiminin kurak, ortalama yağış miktarının 400 mm ve bozkır bitki örtüsünün olması bu toprak çeşidinin gelişmesini sağlamıştır. Ayrıca bu çevrede, bu toprak çeşidinin oluşmasını sağlayan ana kayalar marn, şeyl ve kireçtaşlarıdır.

Çalışma alanında akarsu vadilerinde yer alan alüvyal toprakların dışında kalan tüm alan kahverengi toprakla örtülüdür. Üzerinde tahıl tarımı yapılmakta yüksek kesimler ise mera alanı olarak kullanılmaktadır.

2- Alüvyal Topraklar

En önemli özelliği genç topraklar olmasıdır. Ülkemizin hemen her bölgesinde küçük ve büyük akarsu vadilerinde, kıyılardaki nehir ağzlarında meydana gelen deltalarda bu topraklar görülür. Bu toprak iklim, vejetasyon ve zaman faktörünün hissedilir etkisini taşımaz. Çünkü bu temel faktörlerin etkisinin görülebileceği kadar yaşa sahip değildir. Bununla birlikte genç topraklar olduğundan anakaya özelliğini çok fazla yansıtırlar.

Çalışma alanında alüvyal topraklar vadi tabanlarında görülmektedir. C profillidirler ve holosen yaşındadır. Çalışma alanının doğusundaki Kepiröz Dersi vadi tabanında görülen çayır alanları burada yer altı su seviyesinin kısmen yüksek olduğunu gösterir. Bu nedenle bu alanda drenaj tedbirleriyle çayır alanları iyileştirilmekte, suyu seven ağaç cinsleri (kavak, söğüt) dikilerek ıslah edilme yoluna gidilmektedir.

F – SULARI

“ Doğal ortamdaki suları sahip oldukları özellikleri itibariyle belirli bir tasnife tabi tutarak yeryüzündeki coğrafi dağılımlarını inceleyen ve suların doğal ortam ve insan üzerindeki etkilerini inceleyen doğal coğrafya dalına sular coğrafyası denmektedir.”⁶

Çalışma alanındaki sular yerüstü ve yer altı suları başlıkları altında incelenecektir.

1 - Yerüstü Suları

a) Akarsular

“Çalışma alanının da içinde yer aldığı Haymana Platosundaki akarsu havzaları kuzeyden güneye doğru uzanan ana su bölümü çizgisi ile birbirinden ayrılmaktadır.”⁷ Alanın batısındaki akarsular Sakarya Havzası doğusundakiler ise kapalı havza içinde yer almaktadır.

Oyaca kasabesindeki tüm akarsular Sakarya ve Kapalı Havza akarsularının yukarı çıkırını oluşturmaktadır.

Çalışma alanındaki en önemli akarsu Şerefli Deresi'dir. Şerefli Deresi önce doğu-batı doğrultusunda akar daha sonra neojen çökeller içinde akan Babayakup deresine doğru kuzeybatı yönünde akmaya başlar.Şerefli deresinin Türkşerefli mahallesinde birleşen iki kolu bulunmaktadır. Bunlardan Türkşerefli'nin kuzeydoğusundaki Kötek Deresi kireçtaşı formasyonu içinde akmaktadır. Devecinin güneyindeki Sorgun Deresi de yine kireçtaşı formasyonu içinde yer alır.

⁶ ÖZÇAĞLAR,A,Coğrafyaya Giriş,sayfa33,Hilmi Usta Matbaacılık, 2000-Ankara

⁷ KOLUKISA,E.A. , Haymana Çevresinin Jeomorfolojisi(Doktora Tezi)-Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991, sayfa 86.-Ankara

Çalışma alanındaki ikinci önemli akarsu ise alanın doğusunda güney-kuzey yönünde akan ve Mogan Gölüne dökülen Kayalıboğaz Deresidir. Bu derenin en önemli kolu da doğu-batı doğrultusunda akan Kepiröz Deresidir. Bu dereler neojen sahalar içerisinde akmaktadır.

Çalışma alanındaki bu akarsular alanda hüküm süren yarı kurak karasal iklimin etkisiyle en fazla suyu bahar aylarında taşımaktadır. Yaz aylarında kuraklığa, kış aylarında ise kar yağışlarına bağlı olarak akımları iyice azalan akarsuların Mart-Nisan aylarında artan yağışlara ve kar erimelerine bağlı olarak akımları iyice akmaktadır. Alanda bunların dışındaki dereler yalnızca bahar aylarında yüzeysel akışa geçen dönemlik derelerdir. Alandaki bu akarsulardan tarımda sulama amacı ile faydalanılmaktadır.

b) Göletler

Çalışma alanında iki tane gölet bulunmakta olup bunlardan bir tanesi Dikilitaş mahallesinde yer almaktadır. Gölyeri Deresinin suyunu tutan Dikilitaş Göletinin yapımı 1985 yılında tamamlanmıştır. 9 milyon metreküp depolama hacmine sahip olan göletten tam anlamıyla faydalanılamamaktadır (Bkz. Foto:3).

Çalışma alanı sınırı dışında kalan ve Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığınca işletilen İkizce Gölet'i ise Topaklı Deresinin suyunu tutmakta ve 1 milyon metreküp depolama hacmi ile sulamada faydalanılmaktadır.

Foto-3: Dikilitaş Gölünden bir görünüm

2 - Yeraltı Suları

Kum çakıl gibi geçirimli tabakalardan sızan yerüstü suları geçirimsiz bir tabakaya geldiğinde birikmeye başlar. Bu şekilde biriken sulara yer altı suları denmektedir.

Yarı kurak karasal bir iklim özelliğine sahip olan çalışma alanında hem içme-kullanma hem de sulama amacı ile yeraltı suları büyük bir önem taşımaktadır.

Oyaca ve yakın çevresinde yeraltı suyu depolanması bakımından uygun formasyon pliosen serilerdir. Kasabanın yakın civarında debileri 1.5-2 litre/saniye olan kaynaklar vardır. Mevcut kaynaklardan Gülyaylası, Suludere ve Akmaz kaynaklarının toplam debileri 6 lt/sn'dir.

Kasabada içme-kullanma ve sulama amacı ile açılmış toplam 28 tane derin kuyu bulunmaktadır. Bu kuyulardan derinliği en fazla olanı 63 metre derinliğinde Dikilitaş Mahallesiinde yer almaktadır. Sondajla saniyede 1 litre su

ıkan kuyudan günde 50 ton su çekilmekte ve sulama amacıyla kullanılmaktadır. Kasabanın içme suyunun karşılanmasında kullanılan kuyu belediye tarafından açılmış olup dinamik seviyesi 6.5 metredir. Saniyede ise 7 litre su çekilmektedir.

E – DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜ

Doğal coğrafya içerisinde yer alan bitki coğrafyası yeryüzündeki bitkileri ve bitki topluluklarını araştırıp özelliklerini belirleyen, coğrafi dağılışlarını ve insan ile diğer doğal unsurlar üzerindeki etkilerini coğrafyanın ilkelerine bağlı kalarak inceleyen bir bilim dalıdır.

Bitkiler iklim, toprak ve canlıların etkisiyle bir alanda gelişip yaşamlarını sürdürürler. Orta kuşakta yer alan ölkemiz iklim ve toprak çeşitliliğine bağlı olarak çok çeşitli bitki türlerini de barındırmaktadır. Fakat Türkiye ilk çağlardan bu yana insanların yaşam alanı olarak tercih ettiği bir bölge olması nedeniyle bitki örtüsü de büyük oranda tahribata uğramıştır.

Çalışma alanı Orta Anadolu Bölgesinde yer aldığından dolayı karasal iklimin etkisi altındadır. Bu iklimin ve diğer etkenlerin etkisinden dolayı çalışma alanı da Orta Anadolu Bölgesinde olduğu gibi Turan- Ön Asya step formasyonu içerisinde yer almaktadır. Turan- Ön Asya step bitkileri otsu yada dikensi bitkilerdir.

Orta Anadolu Bölgesinde 1000-1200 metrede yer alan alanlarda Nisan ayında yağışların artmasına bağlı olarak yeşeren Mayıs ayında iek açıp, Haziran sonunda sıcaklıkların artmasına bağlı olarak sararıp tohumlarını bıraktıktan sonra kuruyan ot topluluklarına step adı verilmektedir.

Çalışma alanı olan Oyaca Beldesi ve yakın çevresi yıllık ortalama 11,8 °C sıcaklık ve yıllık ortalama 400 mm. yağışa sahiptir. Alanın tamamı kahverengi topraklarla örtülüdür. İlbaharda yağışların artmasıyla yeşeren ot toplulukları yazın sıcaklığın yükselip yağışların azalmasıyla yavaş yavaş kurumaya başlamaktadır. Alanın tamamında görülen bu step formasyonu içerisinde yer alan karakteristik bitki türleri Astrogaluslar (geven), Acantoliman (çoban yastığı), Artemisia (yavşan otu), Alhagi camelorum (deve diken) 'dir.

Çalışma alanında doğal orman örtüsü ya da orman ağaçları yer almamaktadır.

G – DOĞAL AFET RİSKLERİ

“Doğal afetler, insanın da içerisinde yer aldığı coğrafi ortamda tamamen doğal faktörlerin etkisiyle gelişerek olağan dışı, yani ani olarak meydana gelen ve doğal ortamı hem de beşeri ortamı olumsuz yönde etkileyen faaliyetlerdir.”⁸

Depremler, heyelanlar, çığ felaketleri, dolu yağışları, şiddetli rüzgarlar... gibi olaylar doğal afetler içine girmektedir.

Türkiye’de depremsellik yönünden Haymana 4. derece deprem kuşağında yer almaktadır. Alanda aktif veya büyük bir fay hattı yer almamaktadır. Bugüne kadar meydana gelen depremlerden çok fazla etkilenmemiş olan Haymana en son depremi 24 Ağustos 1999 tarihinde yaşamıştır. Afet İşleri Genel Müdürlüğü Deprem Araştırma Dairesi Başkanlığının verilerine göre ilki saat 20,33’te 4,8 şiddetinde, ikincisi ise saat 20,37’de 4,5 şiddetinde depremler meydana gelmiştir. Depremin merkez üssü Ankara’nın 60 km. güneybatısında Haymana İlçesinin 4 km. kuzeyinde,

⁸ ÖZÇAĞLAR,A ,Coğrafyaya Giriş, sayfa 53- Hilmi Usta Matbaacılık, 2000- Ankara

çalışma alanının hemen güneyinde yer alan “Dereköy” civarı olup derinliği 11 km. civarındadır. Deprem çalışma alanında kısa süreli fakat oldukça şiddetli hissedilmiş, bu alandaki kerpiç yapılarda duvar çatlakları meydana gelmiş fakat önemli bir yıkıma ve can kaybına yol açmamıştır.

Haymana çevresi asıl heyelanlar olarak bilinen büyük kütle göçmelerinin tehdidi altında değildir. Fakat yamaçların alt kısımlarının akarsu tarafından oyulmasıyla oluşan göçmeler görülmektedir. Yalnız Haymana çevresinde bu tip heyelan alanlarının sayısı azdır. Çalışma alanı içerisinde bu tip heyelanlar Türkşerefli mahallesinin batı tarafında görülmektedir. Buradaki heyelan alt paleosen yaşlı kireçtaşları çıkıntılarının kopup yamaç enkazları ile birlikte sürüklenmesi ile oluşmuştur.

Haymana çevresinin hiç şüphesiz en büyük problemi geniş alanları verimsiz hale getirmesi tehdidiyle erozyondur. Çalışma alanının batı bölümünde yer alan Şerefli Deresi, çevresine göre yüksek ve eğimi fazla olduğu için çözümlenen ana kaya materyalleri kolayca süpürülmektedir. Ancak buralarda eğim sağanak yağış ve çıplak yüzeyden başka litolojik yapının etkisi de unutulmamalıdır. Kil ve kil kökenli kayaların bünyelerine su alıp şişmeleri sonra da kuruyarak çatlama ları fiziksel çözülmeye yol açar ve erozyon olayını hızlandırır. Çalışma alanında şiddetli erozyon mera alanlarında daha etkili olmakla birlikte tarım alanlarında etkisi çok daha azdır.

Bazı yıllarda kış mevsiminde aşırı kar yağmasına bağlı olarak köy yolları kapanmakta, ulaşım kesildiğinden dolayı öğrenciler de okula gidememektedir.

II – OYACA KASABASININ BEŞERİ COĞRAFYASI

Buraya kadar Oyaca Kasabasının Doğal Coğrafya özellikleri incelenmiş, buradan itibaren insan faaliyetleri sonucu ortaya çıkan beşeri coğrafya özellikleri ve bu ikisi arasındaki etkileşimler incelenecektir.

“Beşeri Coğrafya insan topluluklarının doğal ortam ile etkileşimlerine bağlı olarak yeryüzünde dağılımlarını, yapılarını, hareketlerini, yaşadığı alanları, kültürlerini ve benzeri olayları coğrafya bakımından inceler.”⁹

bu bölümde çalışma alanının yerleşme ve nüfus özellikleri ile idari coğrafyası incelenecektir.

A – YERLEŞME

“Barınmak ya da belirli bir faaliyeti sürdürmek amacıyla bir saha üzerine inşa edilmiş bir veya birden fazla sayıda meskenden oluşan kümeye yerleşme denir.”¹⁰

Yer şekilleri, su, iklim, araziden yararlanma gibi faktörlerin yerleşmelerin dokusal şekil özelliklerini etkilediği göz önünde bulundurulduğunda Oyaca Kasabasında tüm bu faktörlerin etkisi ile toplu yerleşme dokusu olduğu görülmektedir.

Daha önceki bölümlerde de bahsedildiği üzere Oyaca Kasabası altı mahalleli bir yerleşim birimidir. Bunlardan dört tanesi sonradan bağlanmıştır. Merkez ise kendi içinde iki mahalleye ayrılmaktadır.

⁹ ELİBÜYÜK, M. **Matematik Coğrafya**, Sayfa 43, Ekol Yayınevi, 1993, Ankara

¹⁰ ÖZÇAĞLAR, A. **Türkiye’de Belediye Örgütlü Yerleşmeler (Kasabalar-Şehirler)**, sayfa 1, Ekol Yayınevi, 1997, Ankara

1- Oyaca Belediyesi Sınırları İçerisinde Kalan Kasaba Yerleşmesi

Çalışma alanımızda bir kasaba ve altı mahalle yerleşmesinden oluşan sürekli yerleşmeler mevcut olup İç İşleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünden alınan verilere göre dönemlik yerleşme mevcut değildir.

Çalışma alanımızdaki kasaba yerleşmesi Oyaca beldesinin merkezi konumundaki Oyaca Kasabasıdır. Kasabanın 1940 yılındaki nüfus sayımında nüfusu 768 kişi iken 2000 nüfus sayımında nüfus 2077 kişiye ulaşmıştır.

Oyaca Kasabası günümüzde Haymana- Ankara karayolu üzerinde kurulmuş bulunmaktadır. Geçmişte şu an bulunduğu yere 2 km. uzaklıktaki Kabasınan Tepesinin eteğinde Eski Oyaca denilen yerde kurulmuş olduğu bilinmektedir.

Kasabanın adıyla ilgili pek çok rivayet bulunmaktadır. Çalışma alanımızda milattan önceki dönemlerde taş oymacılığının yaygın olmasından dolayı buraya “Oyaca” ismi verilmiştir. Yörenin adıyla ilgili bir diğer rivayet ise burada kadınların eskiden çok fazla nakış, oya yapmasından dolayı buraya Oyaca isminin verildiğidir.”Ayrıca Ankara şeriye sicillerinde 1590 yıllarında Oyaca'nın çevresindeki Yapracık, Urunkuş (Dikilitaş), Deveci, Kötek köyleri Oyaca ismiyle anılmaktadır.”¹¹

Oyaca Kasabasında milattan önce 2000 yıllarına dayanan Hititler ve Friglerin izlerini görmek mümkündür. Oyaca Kasabası sınırları içerisinde olup, Ankara- Haymana karayolunun 50. km.sinden sola ayrılan yolun 1,5 km. ilerisinde yer alan “Külhöyük” Hititler ve Friglerin izlerini taşıyan en önemli yerdir (Bkz. Foto-4-5). Anadolu Medeniyetleri Müzesince Külhöyükte yapılan kazıda çıkan eserlerin Gavur Kalesi ve Gordion'a çok benzediği görülmüştür.

¹¹ ÇALIŞ,B, **Hayme- Haymeana- Haymana**, sayfa 262, Karcan Yayınları,2001, Ankara

Foto-4: K lhy k

Foto-5: K lhy k' n uzaktan g r n f 

Gavur Kalesi Ankara'nın 60 km güneybatısındaki Dereköy'e 2 km. uzaklıkta çalışma alanı sınırları içerisinde yer almamakla birlikte alanımıza çok yakın mesafede yer alan önemli bir  ren yeridir. Yanında akmakta olan Babayakup Deresinin tabanından 60 m. yüksekte olan tepe uzun süren bir yerleşmeye sahne olmuştur. Tepeye buradaki eski yıkık duvarlar nedeniyle Gavurkale adı verilmiştir. Gavurkale bir tepe üzerindeki dik kayaların güneye bakan yüzünde yer alan ; birbiri ardına yürüyen iki tanrı, karşılarında oturan bir tanrıça kabartması ve bu kayalığın çevresindeki iri bloklardan oluşan duvarlar ile dikkati çekmiştir. Söz konusu kaya kabartmaları Hititlere özgü eserlerden olup Anadolu'nun değişik yerlerinde bulunan eserlere benzer anıtlardan sadece birisidir.

Yapılan çeşitli araştırmalar sonucunda buranın surlarla çevrili önemli bir merkez olduğu anlaşılmıştır. Önceleri yalnızca Hititlerin ibadet yeri olarak bilinen Gavurkale'de önemli Frig yerleşiminin olduğu da anlaşılmış,burada 1930 yılında Chicago  niversitesinden bir arkeolog ekibi kazı çalışması yapmıştır.

Oyaca Kasabası merkezindeki Gelin Kayası adı verilen kaya ise minyatür bir odaya benzeyen içi oyulmuş bir kaya olup bunun da Hititler ya da Friglere ait olduğu tahmin edilmektedir (Bkz. Foto.6).

Foto-6: Gelin kayası içi oyulmuş bir kayadır.

Tarihi kral yolunun Külhöyük mevkiinden Gelin Kayası denen yerden Gavurkalesine ulaştığı yapılan çalışmalarla anlaşılmıştır.

Daha öncede bahsedildiği gibi Oyaca'nın ilk kuruluş yeri bugünkü yerinin 2 km. uzağında Kabasınan Tepesinin eteğidir. 20. yüzyıl başında daha düz bir alan olan bugünkü yerine yerleşilmiştir. İlk olarak bugün kasabanın ortasında yer alan ve yükseltisi 1260 metreyi geçen köy kayası adı verilen küçük tepenin kuzeyine yerleşilmiştir. Yerleşme daha sonra Ankara- Haymana karayoluna doğru bir gelişme göstermiştir. Oyaca merkez mahallelerinin nüfusu İstiklal Savaşından sonra Yozgat, Erzurum, Erzincan ve Ankara'nın çeşitli köylerinden getirilip buraya yerleştirilen insanlarla artış göstermiştir.

1970 yılında belediye örgütünün kurulduğu Oyaca büyük bir gelişme göstermiş ve kasaba özellikli bir yerleşme haline gelmiştir (Bkz.Foto-7).

Foto-7: Oyaca Kasabasının genel görünüşü

Haritadan da görüldüğü üzere Oyaca Kasabasının kuruluş ve gelişim safhalarını 4 basamağa ayırarak incelemek mümkündür. İlk kuruluş tarihi kesin olarak bilinmeyen kasabanın 1900'li yılların başında şimdiki yerine gelmesinden dolayı bu dönem 1. basamak olarak ele alınmıştır.

Şimdiki yeri daha düz bir alan olduğundan burada daha rahat ve kolay bir şekilde meskenler inşa edilebilmektedir. Ayrıca burası Ankara- Haymana karayolunun tam kenarında bir alan olması dolayısıyla ulaşım da rahatlıkla sağlanabildiğinden 1900'lerin başında köy kayasının kuzeyinde bulunan alana yerleşilmiştir ki bu tarih kasabanın gelişiminde ikinci basamağın başlangıç tarihini oluşturmuştur (Bkz.Foto-8).

Foto-8: 1900'lerin başında köy kayasının kuzeyinde bulunan alana yerleşilmiştir

Kurtuluş Savaşından sonra Yozgat, Erzurum, Erzincan, Tokat gibi illerden getirilerek buraya yerleştirilen insanlarla birlikte nüfus hızla artış göstermiş ve Cumhuriyetin ilanından sonra kasaba Haymana- Ankara yoluna doğru hızla gelişmiştir. Bu nedenle Cumhuriyetin ilan edildiği 1923 yılı kasabanın gelişiminde üçüncü basamağı oluşturmaktadır.

Nüfusunun da artmasıyla birlikte fonksiyonel özelliklerinde de büyük değişme ve gelişme yaşanan Oyaca 1950'lerden itibaren kasaba özelliğini kazanmaya başlamış ve nitekim 1970 yılında belediye örgütü kurulmuştur.

Belediye örgütünün kurulmasından sonra da halihazır haritasının aynı yılda çizilmiş olmasından dolayı 1970 tarihi gelişim safhasında son basamağın başlangıç tarihi olarak ele alınmıştır. Bu tarihten itibaren alt yapı ve imar çalışmaları hız kazanmış, kasabanın kanalizasyon sorunu çözülmüştür. 40 konutluk 112 Evler Yapı Kooperatifi konut sorununu çözmek amacıyla kurulmuş ve bu evler 1998 yılında bitirilerek teslim edilmiştir (Bkz. Foto:9).

Foto-9: 1970 tarihinden itibaren alt yapı ve imar çalışmaları hız kazanmış kasaba hızla gelişmiştir.

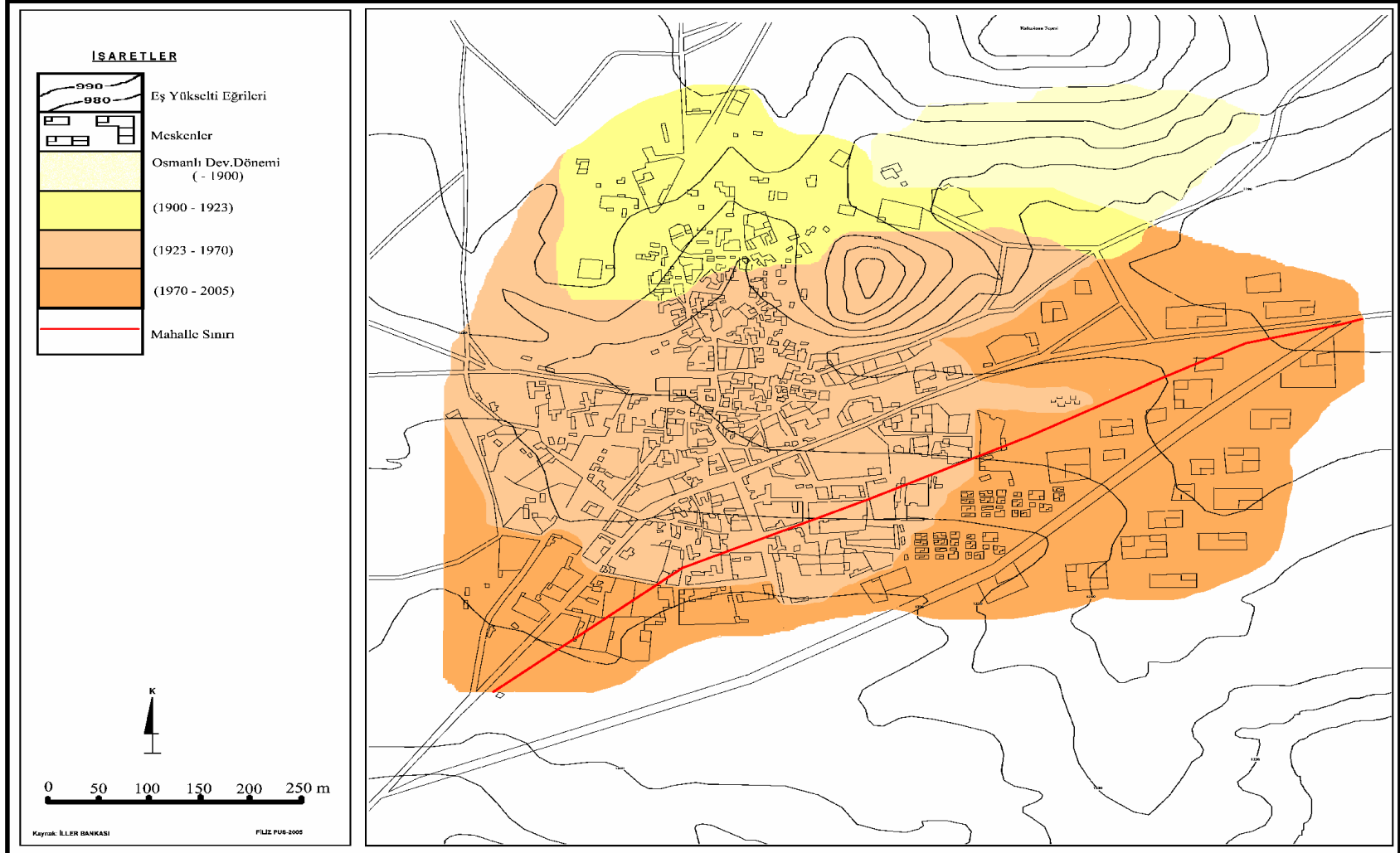
Haritadan da açıkça görüleceği üzere kasaba genel olarak güney yönünde Ankara-Haymana karayoluna doğru bir gelişme göstermiş, kasabanın gelişiminde nüfus ve ulaşım durumu büyük ölçüde etkili olmuştur (Bkz. Harita-5).

- Oyaca Kasabasının Fonksiyon Alanları

Kasabalar köylerle şehir yerleşmeleri arasında yer alan fonksiyonları itibariyle her ikisinden de farklı yerleşim birimleridir. Fonksiyonel olarak kasaba yerleşmeleri köy yerleşmelerine oranla çok daha fazla gelişmiş fakat şehir yerleşmeleri kadar gelişme gösterememişlerdir. Kasaba yerleşmelerinde hem tarım-hayvancılık gibi primer faaliyetler, hem de sanayi ve hizmet faaliyetleri bir arada bulunmaktadır. Bu bağlamda baktığımızda Oyaca hem tarım ve hayvancılığın yapıldığı hem de sanayi ve hizmet faaliyetlerinin yürütüldüğü bir kasaba yerleşmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. “Nüfus miktarlarına göre de

OYACA KASABASININ KURULUŞ YERİ VE GELİŞİM SAFHALARI

Harita-5

kasabaları küçük, orta büyüklükteki kasabalar ve büyük kasabalar”¹² olarak sınıflandırdığımızda Oyaca Kasabası 2000 nüfus sayımındaki 2077 nüfusu ile Küçük Kasabalar grubunda yer almaktadır. Ekonomik fonksiyonlarına göre de nüfusun büyük çoğunluğunun tarımla uğraşması dolayısıyla “Tarım Kasabası” olarak nitelemek mümkün olmaktadır.

Kasabada fonksiyon alanları gelişime paralel olarak kasabanın ortasından geçen Haymana-Ankara karayoluna paralel uzanan ve bu yola bağlanan ana cadde üzerinde yoğunluk kazanmıştır (Bkz.Foto-10).

Kasabada oturma alanları, meskenler köy kayası denilen 1265 metre yükseklikteki tepenin batısında yoğunluk kazanmıştır. Bu alanda meskenler oldukça toplu bir özellik göstermektedir. Kasabanın gelişim yönüne doğru (güneye) meskenlerin daha dağınık bir doku kazandığı haritadan da görülmektedir (Bkz. Harita-6). 1985 yılında imar planı yapılmaya başlanmış olup bu tarihten önce kurulan meskenler, ki bunlar kasabanın kuzey kesiminde yer alan meskenlerdir, plansız bir şekilde inşa edilmiştir. İmara açılan alanlar üzerinde inşa edilen meskenlerde ise sokakların daha düzenli ve daha planlı olduğu haritadan da görülmektedir ki bu meskenler güney kesimde Ankara-Haymana karayolunun hemen kenarındadır. Kasabada eski yeni tüm meskenler bahçeli ve eski konutların tamamı avluludur. Bu konutlarda avlu içinde hayvancılık faaliyetleri yürütülmektedir.

Kasabada iş ve ticaret alanları kasabanın ortasından geçip Ankara ve Haymana yönünde anayola bağlanan cadde üzerinde yer almaktadır. Kasaba 7 bakkaliye, 3 kasap, 2 lokanta, 2 kahvehane, hırdavat malzemeleri, un,

¹² ÖZÇAĞLAR,A, **Türkiye’de Belediye Örgütlü Yerleşmeler (Kasabalar-Şehirler)**,sayfa 8, Ekol Yayınevi-1997, Ankara

kömür, inşaat malzemeleri satış dükkanları, su, elektrik tesisatçıları, bir adet kuyumcu, bir pastanesi ile hem kasaba halkına hem de yakın çevreden gelenlere hizmet vermektedir.

Foto-10: Kasabada fonksiyon alanları Haymana-Ankara karayoluna bağlanan ana cadde üzerinde yoğunluk kazanmıştır

Eğitim ve sağlık kuruluşları yine ana cadde üzerinde bulunmaktadır. Kasabada 1 İlköğretim Okulu ve 1 Çok Programlı Lise bulunmaktadır. Sağlık kuruluşu olarak da bir sağlık ocağı 2 doktoru ve 1 hemşiresi ile kasaba halkına hizmet vermektedir. Fakat tıbbi alet yetersizliği nedeniyle kasaba halkı genellikle Haymana Devlet Hastanesine ya da Ankara'daki çeşitli hastanelere sevk edilmektedir (Bkz. Harita-6).

İdari ve kamu kuruluşlarına ait alanlardan Belediye ve Tarım Kredi Kooperatifi, Toprak Mahsulleri Ofisi yine ana cadde üzerinde yer almaktadır.

Kasabada asayiş ve düzeni sağlamakla görevli olan ve güvenlik hizmetlerine ait olan Jandarma Karakolu Ankara-Haymana karayolu kenarında yer almaktadır.

Kasabada yer alan un fabrikası ve 3 adet mobilya atölyesi sanayi alanlarını oluşturmaktadır. Un fabrikası Haymana yolunun kuzeyinde mobilya atölyelerinden biri un fabrikasının yanında, bir tanesi köy kayasının batı kesiminde bir diğeri de Ankara yolu üzerindedir (Bkz. Harita-6).

Kasabadaki tek park alanı kasabanın doğusunda yer almakta olup ağaçlandırma yapılmadığından dolayı çok fazla kullanılmamaktadır.

Genel hatlarıyla fonksiyon alanlarından bahsettiğimiz Oyaca Kasabası bu fonksiyonları ile kasaba halkına hizmet vermektedir.

2- Oyaca Belediyesi Sınırları İçerisinde Kalan Kır Yerleşmeleri

Bu bölümde kır yerleşmesi olarak Oyaca Kasabasına bağlanan 4 mahalle ele alınacaktır. Oyaca'ya bağlı bu dört mahalle de toplu yerleşme özelliği göstermektedir.

1100-1150 metre yükselti basamağında kurulmuş olan İkizce mahallesinin yerlileri Çerkezler olup 1870'li yıllarda Kafkasya'dan göç edip gelmişler ve buraya yerleştirilmişlerdir. Daha sonra Romanya'dan göç edip gelenlerin bir kısmı da buraya yerleştirilmiştir. Burada bulunan ve yan yana duran iki pınarın adına "ikizler" denmesinden dolayı buraya da İkizce denilmektedir (Bkz.Foto:11).

OYACA KASABASI FONKSİYON ALANLARI HARİTASI

Harita-6

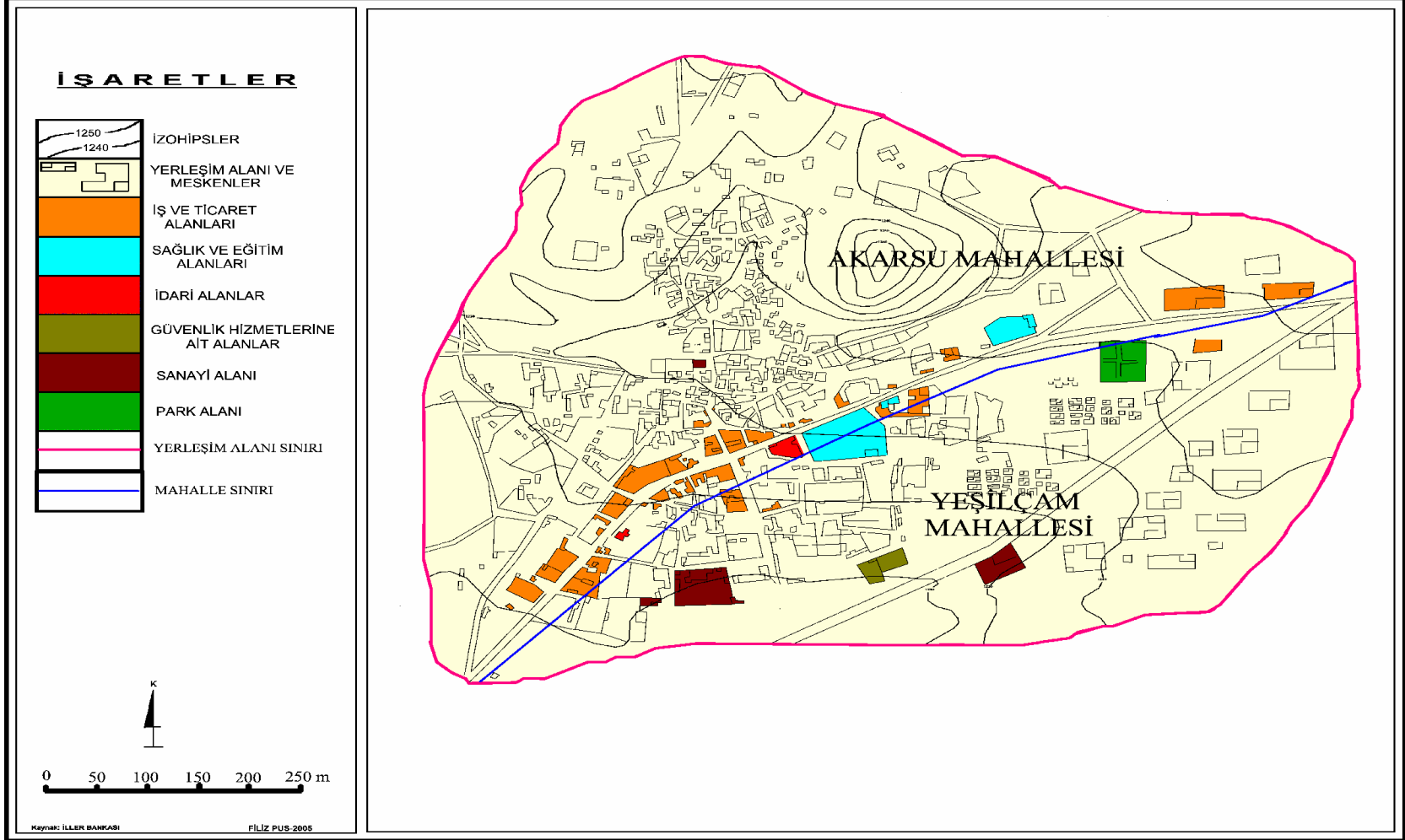

Foto-11: İkizce Mahallesinin genel görünüşü

16. yüzyıl başlarında Adana'dan gelip Ankara'ya yerleşen oymaklardan biri olan Urunkuş oymağı şimdiki Dikilitaş mahallesine yerleşmişlerdir. Eski adı Urunkuş (Runkuş) olan mahallenin adı sonradan değiştirilmiş ve Dikilitaş adı verilmiştir. Dikilitaş mahallesi 1000-1050 metre yükselti basamağında yer almaktadır (Bkz.Foto:12).

Foto:12- Dikilitaş Mahallesinin genel görünüşü

Türkşerefli mahallesinin kuruluşu hakkında kesin bir bilgi yoktur. Üç ayrı yerde kurularak sonradan birleştirilerek bugünkü yerine yerleşilmiş ve bu birleşmeden ötürü mahalleye Şerefli adı verilmiştir. Türkşerefli mahallesi 900-950 metre yükselti basamağında yer almaktadır (Bkz.Foto:13).

Kesin kuruluş tarihi bilinmeyen Deveci mahallesi 1150-1200 metre yükselti basamağında kurulmuş olup ticaretin bile develerle yapıldığı dönemde devecilerin uğrayıp konakladığı bir yer olması dolayısıyla bu ad verilmiştir. Mahallenin yerlileri Konya ve Karaman dolaylarından gelen Yörüklerdir (Bkz.Foto:14).

Foto:13-Türkşerefli Mahallesinin genel görünüşü

Foto-14: Deveci Mahallesi'nin genel görünüşü

Oyaca Kasabasına bağlı bu dört mahallenin de kuruluş yerine bakıldığında hepsinin de konumlarını etkileyen ilk faktörün su durumu olduğu görülmektedir. Suya bağımlı olan bu dört yerleşim birimi de en fazla bu nedenle toplu yerleşme özelliği göstermektedir. Yerleşim yeri seçiminde etkili olan diğer bir faktör ise ekonomik etkinliklerdir. Geçimlerini tarım ve hayvancılıkla sağlamakta olan halk tarım alanları ile mera alanlarının arasında yerleşmelerini kurmuştur.

Adı geçen dört mahalle köy statüsünde birer yerleşim birimi iken 10.07.2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Oyaca Beldesine bağlı birer mahalle statüsüne getirilmişlerdir.

Göçlerle nüfus kaybetmekte olan bu mahallelerden İkizce'nin nüfusu 561, hane sayısı 100, Deveci'nin nüfusu 318 hane sayısı 65, Dikilitaş'ın nüfusu 455, hane sayısı 120, Türkşerefli'nin ise nüfusu 260 hane sayısı 70'tir (Bkz. Tablo-10).

	KÖY TİPİ	NÜFUS (1980)	NÜFUS (2000)	HANE SAYISI(1980)	HANE SAYISI(2005)
İKİZCE	Toplu	342	561	70	100
DEVECİ	Toplu	467	318	68	65
DİKİLİTAŞ	Toplu	515	455	90	120
TÜRKŞERFLİ	Toplu	406	260	90	70

Tablo-10: Oyaca'nın mahallelerinin nüfus ve hane sayıları

Oyaca Kasabasına Temmuz 2004'te bağlanan mahallelerin Oyaca'ya ve Haymana İlçe merkezine uzaklıkları tabloda görüldüğü gibidir.

	UZAKLIK (km)	
	OYACA	HAYMANA
İKİZCE	5	25
DİKİLİTAŞ	10	28
DEVECİ	9	25
TÜRKŞERFLİ	15	20

Tablo-11: Mahallelerin Oyaca Merkez ve Haymana İlçesine Uzaklıkları

Tablodan da anlaşıldığı gibi Oyaca Kasabası'nın mahallesi statüsüne getirilen bu yerleşmelerin Oyaca'ya olan uzaklıkları oldukça fazladır. Arada bu kadar mesafe olmasından dolayı Oyaca Belediyesinin bu mahallere hizmet götürmesi oldukça güçtür. Kaldı ki bu yerleşmelerden Türkşereflî ve Deveci halkının en çok ilişkide olduğu merkez Polatlı ilçesidir. İkizce ve Dikilitaş halkı ise mal alım satımı, sağlık, aktarma gibi ihtiyaçlarını Gölbaşı ilçesinden karşılamaktadır.

3- Konut Tipleri

İçinde barınılan ve çeşitli faaliyetlerin yürütüldüğü her türlü yapıya konut (mesken) adı verilmektedir. Konut tipleri ve konutlarda kullanılan yapı malzemesi iklim, bitki örtüsü, yürütülen ekonomik faaliyetler, ailelerin gelir durumları, gelenek- görenek ve kültür seviyelerinden etkilenmektedir.

Oyaca Kasabasında da konut tipleri ve bunlarda kullanılan yapı malzemesi iklim, bitki örtüsü, yürütülen ekonomik faaliyetler ve ailelerin gelir durumlarından büyük oranda etkilenmiştir.

Çalışma alanında meskenler eski ve yeni tip meskenler olarak ikiye ayrılabilir. Eski tip meskenler daha çok yukarıda sıralanan nedenlerin etkisi altında iken yeni tip meskenlerde bu faktörlerin etkisinin oldukça azaldığı gözlenmektedir (Bkz. Plan-1).

a) Eski Tip Meskenler

Genel olarak Türkiye’de kır meskenlerinin yapımı için gerekli malzemenin yakın çevreden sağlanması bir zorunluluk olmaktadır. Bunun nedeni ailelerin gelir düzeyinin düşük olması ve ulaşımın bir hayli zor olmasıdır. Bu nedenle doğa şartlarının yapı malzemesini belirlemesi kaçınılmaz bir durum almıştır.

İşte bu faktörleri göz önünde bulundurduğumuzda Oyaca Kasabasında özellikle eski tip meskenlerde yapı malzemesi olarak toprak kullanılmaktadır. Daha önceki konularda da bahsedildiği üzere çalışma alanında yarı kurak bir iklim ve buna bağlı olarak step bitki örtüsü hakim durumdadır. Ayrıca çalışma alanının doğu kesiminde yaygın olarak bulunana neojen dolgular ve akarsu boylarındaki alüvyal toprakların da bulunması bunların kolaylıkla inşaat malzemesi olarak kullanılmasını sağlamıştır. Fakat toprak ,ev yapımında tek başına kullanılan bir malzeme de değildir.

Oyaca Kasabasında, mahallelerde eski tip konutların tamamında yapı malzemesi olarak toprak kullanılmaktadır (Bkz. Foto-15). Toprak, içine saman, ot karıştırılarak kalıplara dökülerek kurutulup kerpiç haline getirilmekte ve bu

kerpiçler üst üste konulup çamurla tutturularak evler inşa edilmektedir. Genellikle akarsu boylarında yetiştirilen kavak ağaçları çalışma alanında toprağın yanında yapı malzemesi olarak kullanılmaktadır. Bu kavak ağaçlarının gövdeleri duvarlar üzerine sıralanarak bunların araları doldurulmakta en üste de toprak tabakası yayılmaktadır. Böylece çalışma alanında eski tip meskenlerde yeni bir tip “düz dam” karşımıza çıkmaktadır. Bu düz damlar yapımının kolay olmasının yanında üzerine ürünler serilerek kurutulmakta, kışın soğuktan yazın sıcaktan büyük oranda korumaktadır. Çalışma alanında yarı kurak bir iklim tipinin görülmesi nedeniyle yağışların az olması da düz dam yapılmasındaki diğer bir etkidir.

Çalışma alanında eski tip meskenlerin diğer bir özelliği bir avlu içinde birden fazla evin yer almasıdır. Bu durum gelenek ve göreneklerle bağlantılıdır. Oyaca Kasabasında geniş aile tipi yaygın durumdadır. Evlenen erkek çocukları genellikle ailenin yanından ayrılmamaktadır. Ya aynı evde anne, baba ve kardeşlerle birlikte oturulmakta veya aynı avlu içindeki başka bir evde kalınmaktadır. Böyle olunca bir avlu içinde dede, baba, kardeşler ve evli çocuklara ait evler bir arada görülmektedir.

Tek katlı olan bu eski tip toprak meskenler iki yada üç odalı olarak inşa edilmiştir. Odalardan biri yatmak, biri oturmak için kullanılmaktadır. Mutfak evlerin içlerinde olabildiği gibi bazı evlerde evden ayrı olarak bulunabilmektedir. Tuvalet eski tip meskenlerin tamamında dışarıda, avlunun en uzak köşesinde yer almaktadır.

Çalışma alanında büyük ölçüde tarım ve hayvancılık faaliyetleri yürütüldüğünden meskenlerde ek olarak ahır, samanlık ve ambarlar bulunmaktadır.

Foto-15: Eski tip konutların tamamında yapı malzemesi olarak toprak kullanılmaktadır

b) Yeni Tip Meskenler

Oyaca Kasabasında 1970 yılında Belediye örgütü kurulmuş ve 1985 yılında imar çalışmaları başlamış, imar planları yapılmıştır. Bu tarihten itibaren imara yeni açılan alanlarda yani kasabanın güney ve güneydoğu kesimlerinde yeni tip meskenler inşa edilmeye başlanmıştır (Bkz. Foto-16). Bunun yanında maddi gelirleri yüksek ailelerde eski evlerinin yanında veya eski evlerini yıkarak bunların yerine yeni tip meskenlerinin inşa etmişlerdir. Yapı malzemesi olarak briket, çimento, demirin kullanıldığı bu meskenler iki veya üç katlı ve oldukça sağlamdır. 1998 yılında yapımı tamamlanan 112 Evler Yapı Kooperatifinin inşa etmiş olduğu konutlar ise 4 blok halinde ve 5 katlı olarak inşa edilmiştir. Bu yeni tip meskenler genellikle üç yatak odası ve bir oturma odası ya da salondan oluşmaktadır. Tuvalet, banyo, mutfak bölümlerinin içeride olduğu bu evlerde ayrıca balkon bulunmaktadır. Örtü malzemesi olarak

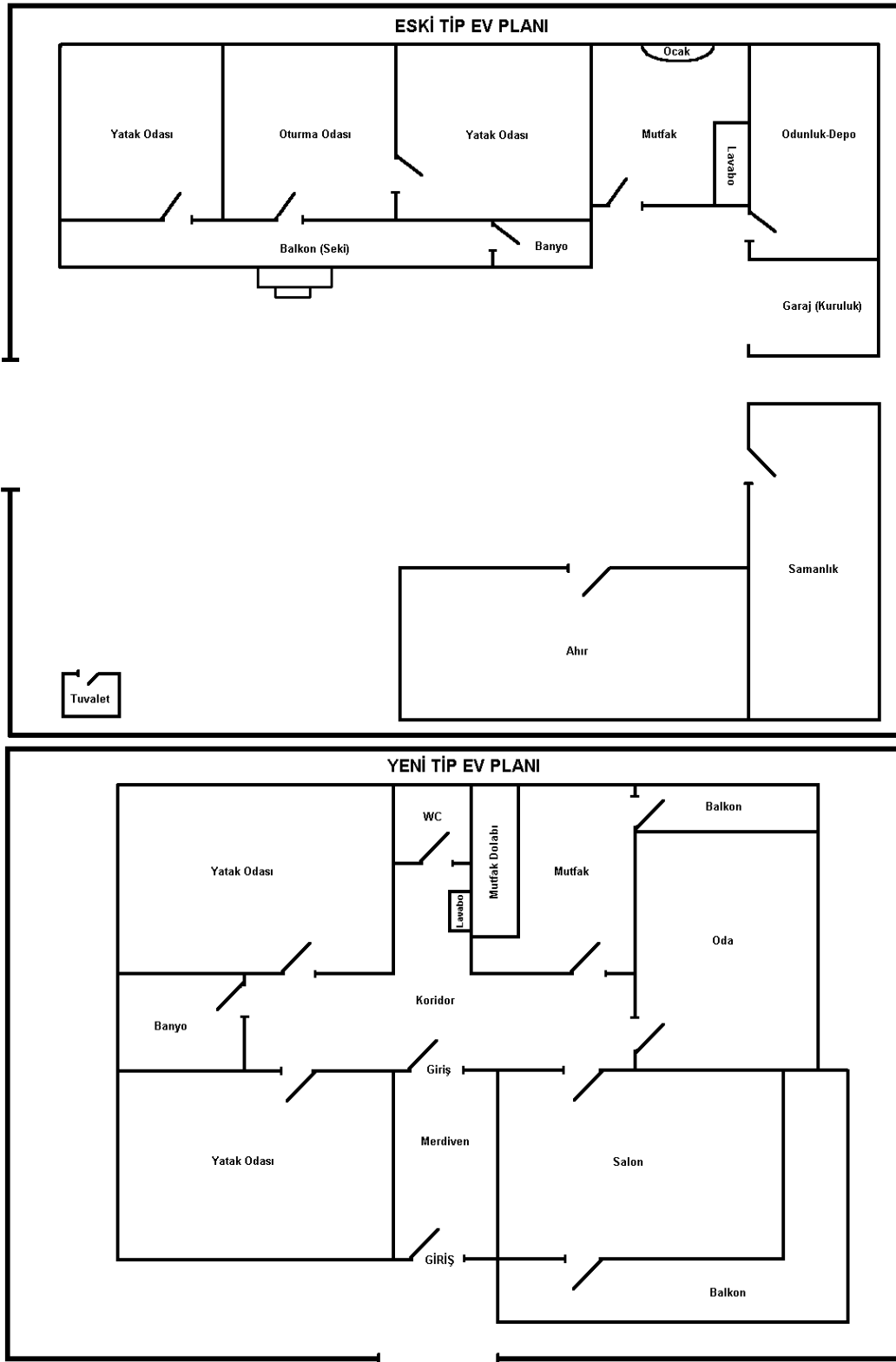
kiremit kullanılan bu evlerde kırma adı verilen iki ya da dört yana eğimli çatı şekilleri dikkati çekmektedir (Bkz. Foto:17).

Foto-16: İmara yeni açılan alanlarda yani kasabanın güney ve güneydoğu kesimlerinde yeni tip meskenler inşa edilmiştir.

Foto-17: Yeni tip meskenlerle eski tip meskenler bir arada bulunmakta olup yeni tip meskenlerde kırma çatı şekilleri dikkat çeker.

Plan : 1. Oyaca Kasabasında Eski ve Yeni Tip Ev Planı

B – İDARİ COĞRAFYA

Ülke alanlarının kendi içinde dereceli olarak bölünmesine idari bölünüş denmektedir. Bu, ülkede hizmetlerin dağılımında düzenin sağlanması ortaya çıkacak karışıklıkların ortadan kaldırılması için gerekli bir durumdur.

Oyaca kasabası bir köy yerleşmesi iken özellikle 1950'lerden itibaren nüfusu ve fonksiyonel özellikleri hızla gelişmiş kasaba özelliği kazanmaya başlamıştır. 1970 yılında da belediye örgütü kurulmuştur. Bir yerleşim biriminde belediye örgütünün kurulabilmesi yerleşmelerin nüfus ve ekonomik gelişmelerine bağlıdır.

24 Aralık 2004 tarihli Belediye Kanununda belediye kurulması ile ilgili önceki kanuna göre bazı değişiklikler getirilmiştir. Ancak bu tarihten önceki belediye kanununa göre (1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanunu), ki Oyaca Kasabasında da o kanuna göre belediye kurulmuştur, en son sayımda nüfusu 2000'i aşan köylerde belediye örgütü kurulabilmekteydi. Fakat Prof. Dr. Ali ÖZÇAĞLAR hocamızın da "Türkiye'de Belediye Örgütlü Yerleşmeler" adlı kitabında belirttiği gibi nüfus miktarının 2000'in üzerinde olması şartı belediye örgütüne sahip olmak isteyen bazı köyleri civardan veya uzak yerlerden nüfus toplamaya mecbur etmiştir. Nüfus sayımı yapıldığında bu köylerde nüfus 2000'in üzerine çıkmakta ancak sonraki günlerde gerçek nüfus 2000'in altına düşmekteydi. Oyaca Kasabasının nüfusuna bakıldığında da böyle bir durumun söz konusu olduğu görülmektedir. Kasabanın 1965 nüfusu 1436 iken 1970 sayımında nüfus 2078'e yükseldiği, 1975 sayımında ise nüfusun yeniden 1751'e gerilediği görülmektedir. Bununla birlikte Oyaca Kasabasına 5 km uzaklıkta buluna İkizce Köyünün 1965 nüfusu 634 iken 1970'te nüfusun 396'ya gerilemesi de dikkat çekicidir. Buna göre Oyaca Kasabasında belediye örgütü

kurulabilmesi için 1970 sayımında civar köylerden gelen kişilerin Oyaca nüfusuna kaydedildiği anlaşılmaktadır.

Bütün bu durumların ortadan kaldırılması için belediye örgütü kurulmasında nüfus şartının ortadan kaldırılması uygun olacaktır. Yine Prof. Dr. Ali ÖZÇAĞLAR hocamızın belirttiği gibi eğer bir yerleşme gerçekten gelişmek için belediye örgütüne ihtiyaç duyuyorsa nüfus faktörünü ortadan kaldırmak gerekir.

Fakat 24 Aralık 2004 ve 3 Temmuz 2005 tarihlerinde çıkarılan yeni belediye kanunlarında belediye kurulması için gerekli nüfus şartı 5000'e çıkarılmıştır. Eski yasada birden fazla köy birleşerek belediye kurulacaksa aralarındaki mesafenin 500 m. olması gerekmekte iken yeni yasada bu mesafe de değiştirilmiş ve 5000' çıkarılmıştır (www.mahalli-idareler.gov.tr).

3 Temmuz 2005 tarihli belediye kanununda "bir belde veya köyün veya bunların bir kısımlarının bir başka beldeye katılabilmesi için bu yerlerin meskun sahalılarının katılacak beldenin meskun sahasına uzaklığı 5000 m.den fazla olamaz " ifadesi yer almaktadır (madde 8- birleşme ve katılma). Ancak daha önce de belirttiğimiz gibi 10.07.2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa göre İkizce, Deveci, Dikilitaş, Türkşerefli köyleri Oyaca Beldesine bağlanarak mahalle statüsüne getirilmiştir. Fakat bu yerleşim birimleri ile Oyaca Kasabası arasındaki mesafelere bakıldığında (Bkz. Tablo 11) bu maddeye uyulmadığı görülmektedir. Belediyelerin yeniden yapılandırılmasını öngören "Belediyeler Kanunu Tasarısı" 3 Mart 2004 tarihinde TBMM başkanlığına sunulmuştur. Bu tasarı nüfusu 2000'in altına düşen belediyelerin kapatılmasını öngörmekteydi. Belediyenin kapatılması

durumu söz konusu olunca da aradaki mesafeye bakılmaksızın bu dört köy yerleşmesi Oyaca Kasabasına bağlanmıştır.

Son düzenleme ile idari bölünüş aşağıdaki gibidir.

İKİZCE BUCAĞI		
1 - OYACA (Belediye)		
Adı	Tipi	Bağlılığı
Akarsu	Mahalle	Ankara-Haymana-İkizce-Oyaca
Yeşilçam	Mahalle	Ankara-Haymana-İkizce-Oyaca
Deveci	Mahalle	Ankara-Haymana-İkizce-Oyaca
İkizce(Bucak Mrk.)	Mahalle	Ankara-Haymana-İkizce-Oyaca
Türkşerefli	Mahalle	Ankara-Haymana-İkizce-Oyaca
Dikilitaş	Mahalle	Ankara-Haymana-İkizce-Oyaca

Tablo-12: Oyaca Kasabasının İdari bölünüşü

C – NÜFUS

“Nüfus sınırları belli bir alanda (bir kıtada, bir ülkede, bir bölgede veya bir idari ünite) belirli bir anda yaşayan insan topluluğuna denilmektedir.”¹³ Nüfus coğrafyası ise nüfusun gelişimini, hareketlerini, dağılışını, yoğunluğunu, sosyal-ekonomik niteliklerini coğrafyanın ilkeleri doğrultusunda inceleyip sonuçlarını bir sentez halinde ortaya koyan coğrafya biliminin bir dalıdır. Dünya ülkeleri arasındaki mücadelelerde toplumların bu mücadelenin sonuç almaları ve varlıklarını sürdürebilmelerinin onların nüfus miktarına ve bu nüfusun özelliklerine bağlı olduğu düşünüldüğünde tüm dünyada nüfus sayımları bir zorunluluk haline gelmiştir.

¹³ ÖZGÜR, E.M. **Türkiye Coğrafyası**-sayfa 133, Hilmi Usta Matbaacılık, 2000, Ankara

Ülkemizde de Cumhuriyet döneminde ilki 1927'de ikincisi 1935'te nüfus sayımları yapılmış, bu tarihten itibaren de her 5 yılda bir sayım yapılması kararlaştırılmıştır. 1990 yılında yapılan sayımdan sonra genel nüfus sayımlarının her 10 yılda bir yapılmasına karar verilmiş fakat 1997'de bir nüfus tespiti yapılmıştır.

Çalışma alanımızda nüfusun gelişimi, dağılışı, yoğunluğu ve nitelikleri bu bölümde ele alınacak ve yapılan haritalar ve grafikler yardımıyla alanın nüfus özellikler açıklanmaya çalışılacaktır.

1927 ve 1935 yıllarına ait sayımlarda köy bazında veri elde edilemediği için alanın nüfusu 1940 yılından ele alınarak incelenmiştir.

1- Nüfusun Gelişimi ve Hareketleri

Nüfusun değişimi doğum, ölüm ve göçlerle meydana gelen artış ve azalışı ifade etmektedir.

Bu bölümde çalışma alanında nüfusun gelişimi ve hareketleri sayım yıllarına göre hazırlanmış nüfus değişim grafikleri ve tablolar yardımıyla açıklanmaya çalışılacaktır. Oyaca Kasabası 2004'te yeni bir yasa ile 6 mahalleli bir belde haline gelmiştir. Bu tarihten önce her biri birer köy statüsünde olan İkizce, Deveci, Dikilitaş ve Türkşerefli mahallerinin nüfusları ayrı ayrı hazırlanmış tablolar ve grafikler yardımıyla açıklanacak, ardından Oyaca Kasabası Nüfusu anlatılacak son olarak da Oyaca Kasabası nüfusu son duruma göre bir bütün olarak ele alınacaktır.

İkizce, Deveci, Dikilitaş ve Türkşerefli mahallelerinin sayım yıllarına göre hazırlanmış nüfus değişim grafiklerine bakıldığında genel hatlarıyla iki aşama dikkati çekmektedir.(Bkz. Grafik 15-16-17-18)

YILLAR	OYACA			İKİZCE			DİKİLİTAŞ			DEVECİ			TÜRKŞEREFLİ		
	KADIN	ERKEK	TOPLAM	KADIN	ERKEK	TOPLAM	KADIN	ERKEK	TOPLAM	KADIN	ERKEK	TOPLAM	KADIN	ERKEK	TOPLAM
1940	393	375	768	242	244	486	156	154	310	127	144	271	165	148	313
1945	390	406	796	194	232	426	161	167	328	127	147	274	142	169	311
1950			897			551			387			333			370
1955	490	500	990	307	307	614	250	274	524	181	196	377	222	245	467
1960	598	620	1218	270	312	582	292	281	573	211	208	419	227	236	463
1965	688	748	1436	317	317	634	327	338	665	247	255	502	238	258	496
1970	1039	1039	2078	211	185	396	348	318	666	260	219	479	197	189	386
1975	864	887	1751	170	143	313	318	273	591	262	222	484	216	178	394
1980			1946			342			515			467			406
1985	975	978	1953	176	178	354	274	262	536	247	237	484	179	164	343
1990	980	981	1961	213	220	433	255	262	517	220	200	420	152	142	294
1997			2051			388			415			354			218
2000	1014	1063	2077	242	319	561	223	232	455	161	157	318	121	139	260

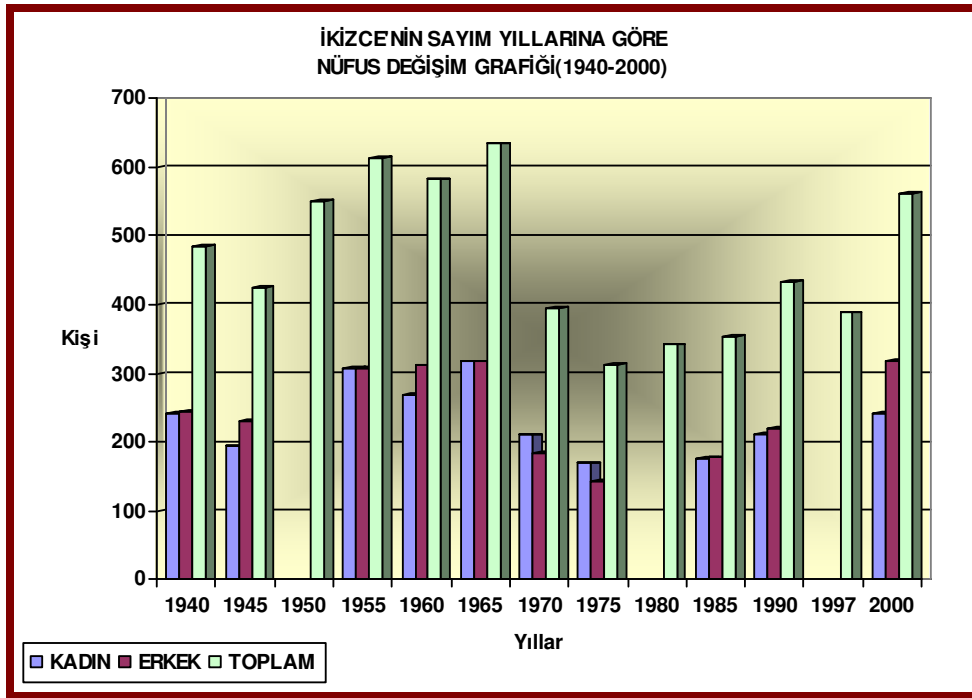
Tablo-13: Oyaca Kasabası ve Mahallelerinde Sayım Yıllarına Göre Nüfus Miktarı

Bunlardan I. Aşama 1940-1965 yıllarını içine alan dönemdir. Bu dönemde grafiklerden de anlaşılacağı üzere bu köylerde nüfus sürekli bir artış eğilimi göstermektedir. 1940 yılında nüfus İkizce'de 486 iken 1965'de 634'e, Deveci'de 1940'da 271 iken 1965'de 502'ye, Türkşerefli'de 1940'da 313'ten 1965'de 496'ya, Dikilitaş'ta 1940'da 310'dan 1965'de 665'e yükselmiştir. 1940 yılında tüm köylerde kadın nüfusun erkek nüfustan fazla olması dikkati çeken diğer bir husustur. Bu, savaştan yeni çıkmış bir ülkede erkek nüfusun savaşta hayatını kaybetmiş olması ile ilgilidir.

Köylerin nüfus değişimlerinde 1.aşama olarak ele aldığımız 1940-1965 yıllarında nüfusun sürekli artması bu dönemde devletin uyguladığı nüfus artırma politikasının bir sonucu olarak düşünülmektedir. Yukarıda da bahsetmiş olduğumuz gibi tüm dünyada toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri nüfus miktarı ile yakından ilişkilidir. Bu dönemde bir varolma savaşından çok büyük kayıplar vererek çıkan Türkiye, bu savaşta ortaya çıkan nüfus açığını kapatmak için nüfusunu artırma yoluna gitmiş ve bu amaçla ailelere devlet desteği sağlanmıştır. 1940-1945 döneminde İkinci Dünya Savaşının başlamasıyla ülke genelinde bir seferberlik ilan edilmiş fakat 1945'ten sonra seferberlik hali sona erince erkek nüfus evlerine dönmüş, bu tarihten sonra da ülke genelinde olduğu gibi çalışma alanımızdaki köylerde de doğal yollarla nüfus hızla artmaya başlamıştır. Bütün bunların yanında ekonomi ve sağlık alanındaki gelişmelerle ölüm oranlarının tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de düşmesi nüfusun hızla artmasını sağlamıştır.

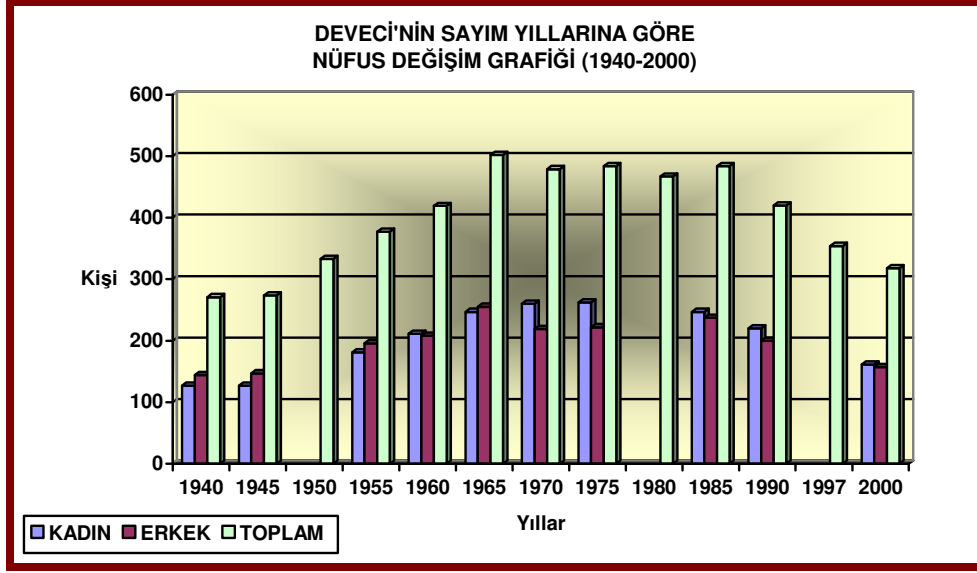
Köylerin nüfus gelişimlerindeki ikinci aşama ise 1965-2000 yılları arasındaki dönemdir. Bu dönemde birinci aşamanın tam tersine nüfusta sürekli bir azalma eğilimi söz konusudur. Köylerdeki bu nüfus azalışının nedeni

göçlerdir. Fakat köylerdeki bu göçler daha çok iç göç olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarımda özellikle 1960'lı yıllardan sonra meydana gelen makineleşme sonucu ortaya çıkan işsizlik, arazilerin miras yoluyla parçalanması sonucu meydana gelen geçim sıkıntıları bu köylerde daha çok Ankara Şehir merkezi başta olmak üzere Büyükşehirlere doğru bir göç hareketinin başlamasına neden olmuştur.

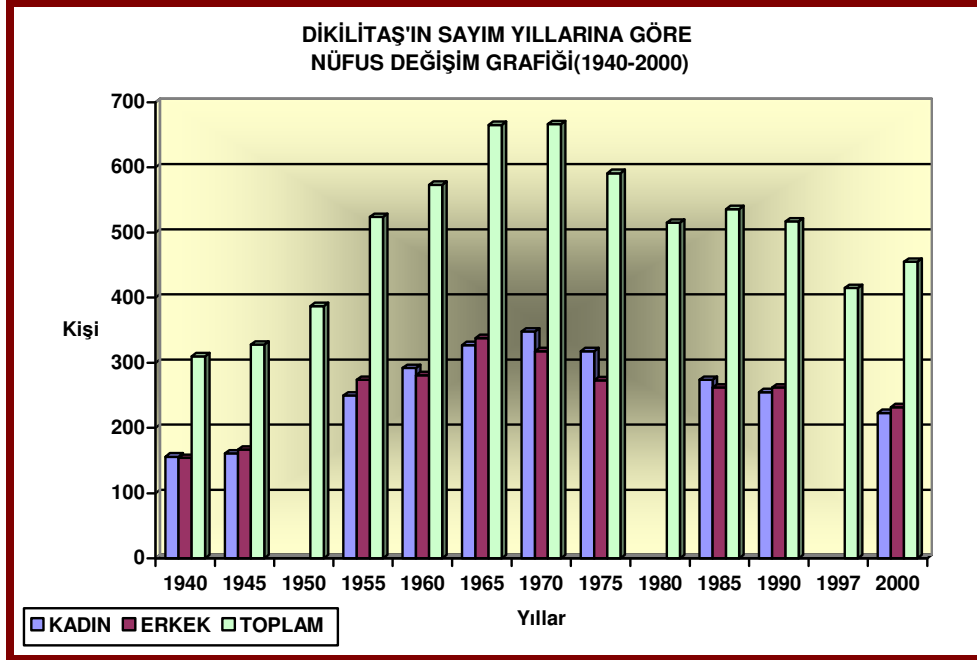
Grafik-15: İkizce'nin nüfus değişim grafiği

Kaynak:D.İ.E.

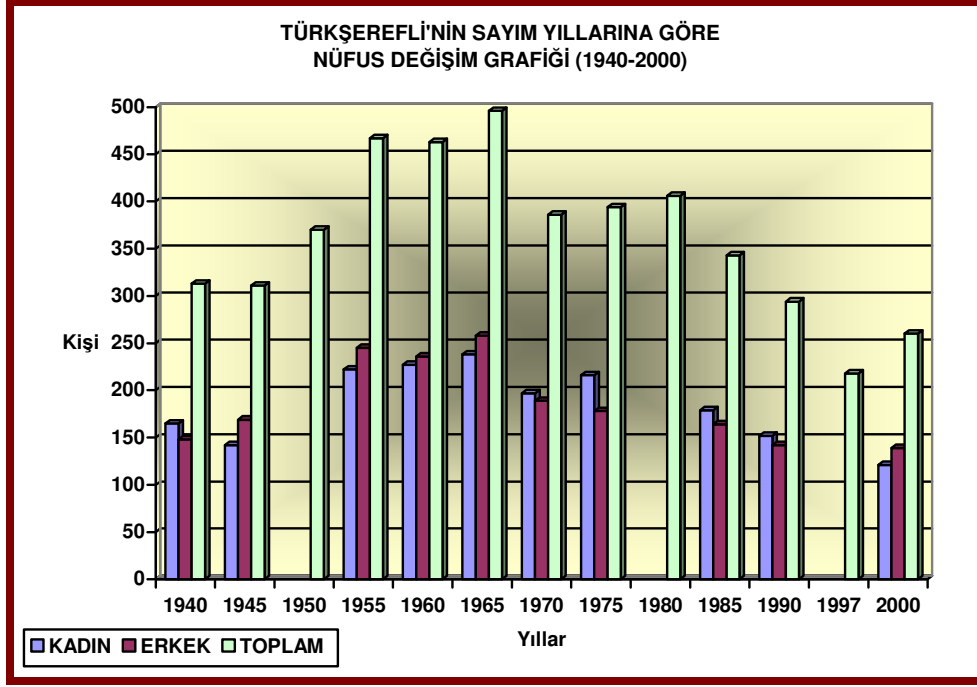
Grafik-16: Deveci'nin nüfus değişim grafiği

Kaynak:D.İ.E.

Grafik-17 : Dikilitaş'ın nüfus değişim grafiği

Kaynak:D.İ.E.

Grafik-18: Türkşerefli'nin nüfus değişim grafiği

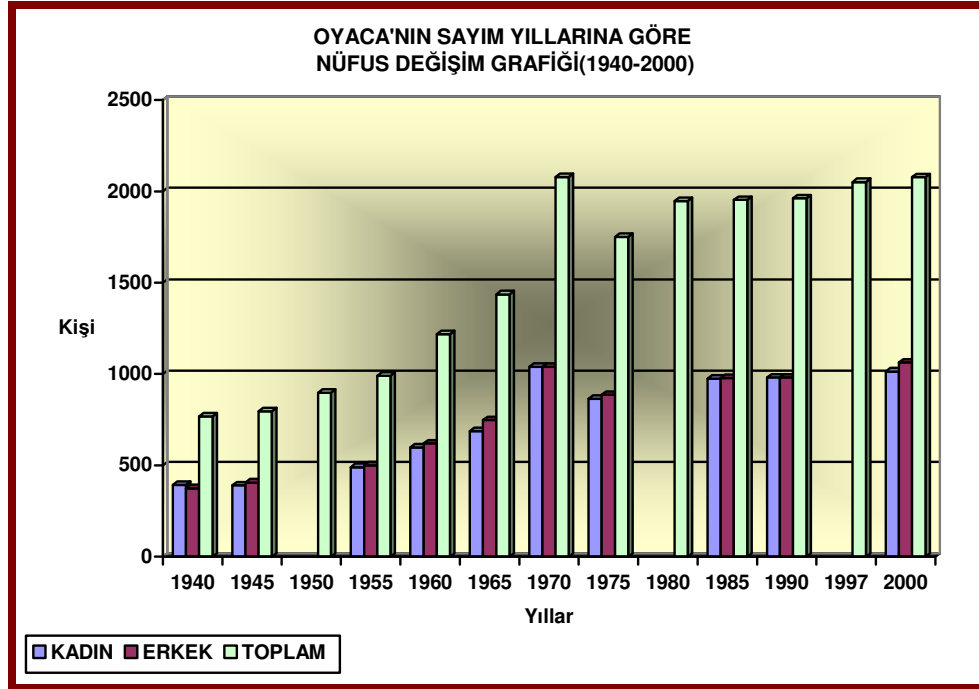
Kaynak:D.İ.E.

Oyaca Kasabasının nüfus gelişim grafiğine baktığımızda yine iki aşama dikkati çekmektedir. I.aşama 1940-1970 yılları arasındaki dönemdir. Bu dönemde köylerin nüfus gelişiminde bahsedilen sebeplerden ötürü 1970 yılına kadar nüfus sürekli artmıştır. Fakat 1965 yılına kadar dengeli bir nüfus artışının gerçekleştiği Oyaca Kasabasında 1970 yılına gelindiğinde nüfusun bir anda 642 kişi birden arttığı görülmektedir. (Bkz. Grafik-19)

Bilindiği gibi ülkemizde nüfusu 2000'in üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye örgütü kurulmaktadır. Oyaca Kasabasında 1970 yılında belediye örgütünün kurulmuş olduğu göz önünde bulundurulduğunda 5 yıl gibi kısa sürede nüfusun nasıl bu kadar fazla artmış olduğu anlaşılmaktadır. Bu dönemde kasaba nüfusu çevreden gelenlerin buranın nüfusuna kaydedilmesiyle 1965 yılında 1436 iken 1970 yılında 2078'e ulaşmıştır.

Nitekim 1975 yılında nüfusun yeniden 1751'e gerilemesi buna bir kanıt oluşturmaktadır.

Oyaca Kasabası nüfusunun gelişiminde II.aşama 1970 yılından sonraki dönemdir. Grafik ve tabloya bakıldığında bu dönemde nüfusun çok fazla değişiklik göstermediği görülmektedir. Fakat sonradan Oyaca Kasabasına bağlanarak mahalle statüsüne getirilen köylerimizde nüfus genel olarak bir azalma eğilimi gösterdiği halde Oyaca Kasabasında nüfusun artmış olduğu görülmektedir. Ankara- Haymana karayolu üzerinde yer alan Oyaca Kasabası belediye örgütünün de kurulmasıyla birlikte ekonomik anlamda gelişme göstermiştir. Bu nedenle kasaba çevresindeki köylerden göç almaktadır.

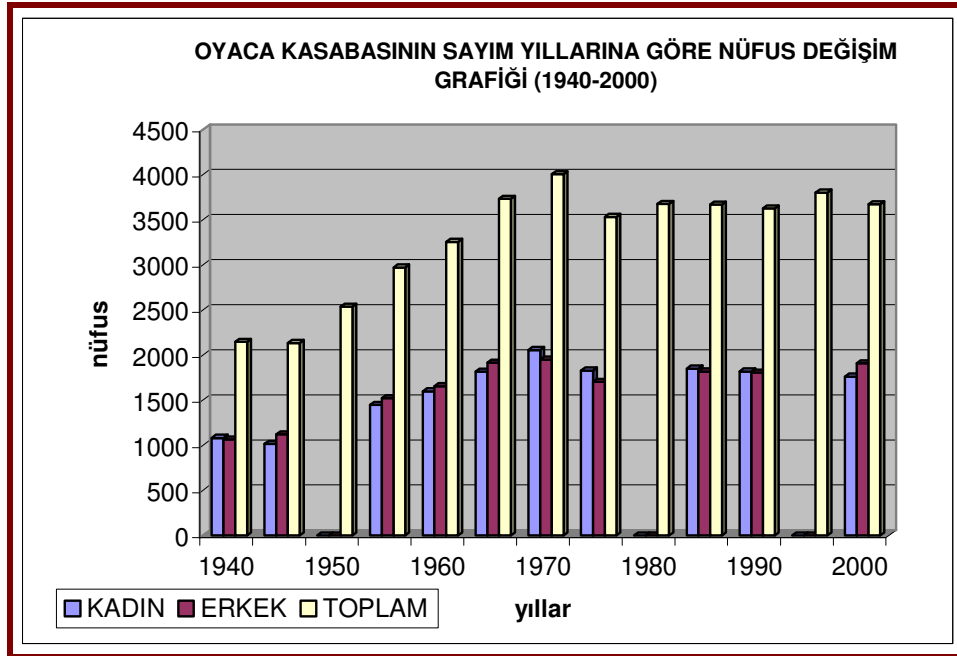
Grafik-19 : Oyaca'nın (merkez) nüfus değişim grafiği

Kaynak:D.İ.E.

Oyaca Kasabası'nın birleşmeden sonraki nüfusuna ve nüfus grafiğine baktığımızda yine belirgin iki aşama dikkati çekmektedir. Birinci aşama 1970 yılına kadarki dönem olup bu dönemde nüfus sürekli bir artış göstermiştir. Oyaca'da belediye örgütünün kurulduğu yıl olan 1970'te nüfus 4000'e ulaşmıştır. Daha önce de bahsedildiği gibi bu durum belediye örgütü kurulabilmesi sebebiyle yerleşmenin çevreden nüfus çekmesiyle alakalıdır. Nitekim 1970 yılından sonraki sayımda nüfusun 3500'e düşmesi de bu durumun açık bir göstergesidir. 1970 yılından sonraki dönem ise ikinci aşama olup bu dönemde nüfus çok fazla değişim göstermemiştir (Bkz. Grafik-20)

	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000
KADIN	1083	1014	0	1450	1598	1817	2055	1830	0	1851	1820	0	1761
ERKEK	1065	1121	0	1522	1657	1916	1950	1703	0	1819	1805	0	1910
TOPLAM	2148	2135	2538	2972	3255	3733	4005	3533	3676	3670	3625	3801	3671

Tablo-14: Oyaca'nın sayım yıllarına göre nüfusu

Grafik-20: Oyaca'nın (toplam) nüfus değişim grafiği

2 – Nüfusun Dağılışı

Çalışma alanında 1940 – 1970 – 2000 yıllarına ait nüfus dağılışı haritaları oluşturulmuştur. Bu üç haritaya baktığımızda bu yıllarda nüfusun dağılışında etkili olan faktörlerde herhangi bir değişiklik oluşmadığı fakat nüfusun değişimine paralel olarak nüfus yoğunluğunun farklılaştığı görölmektedir.

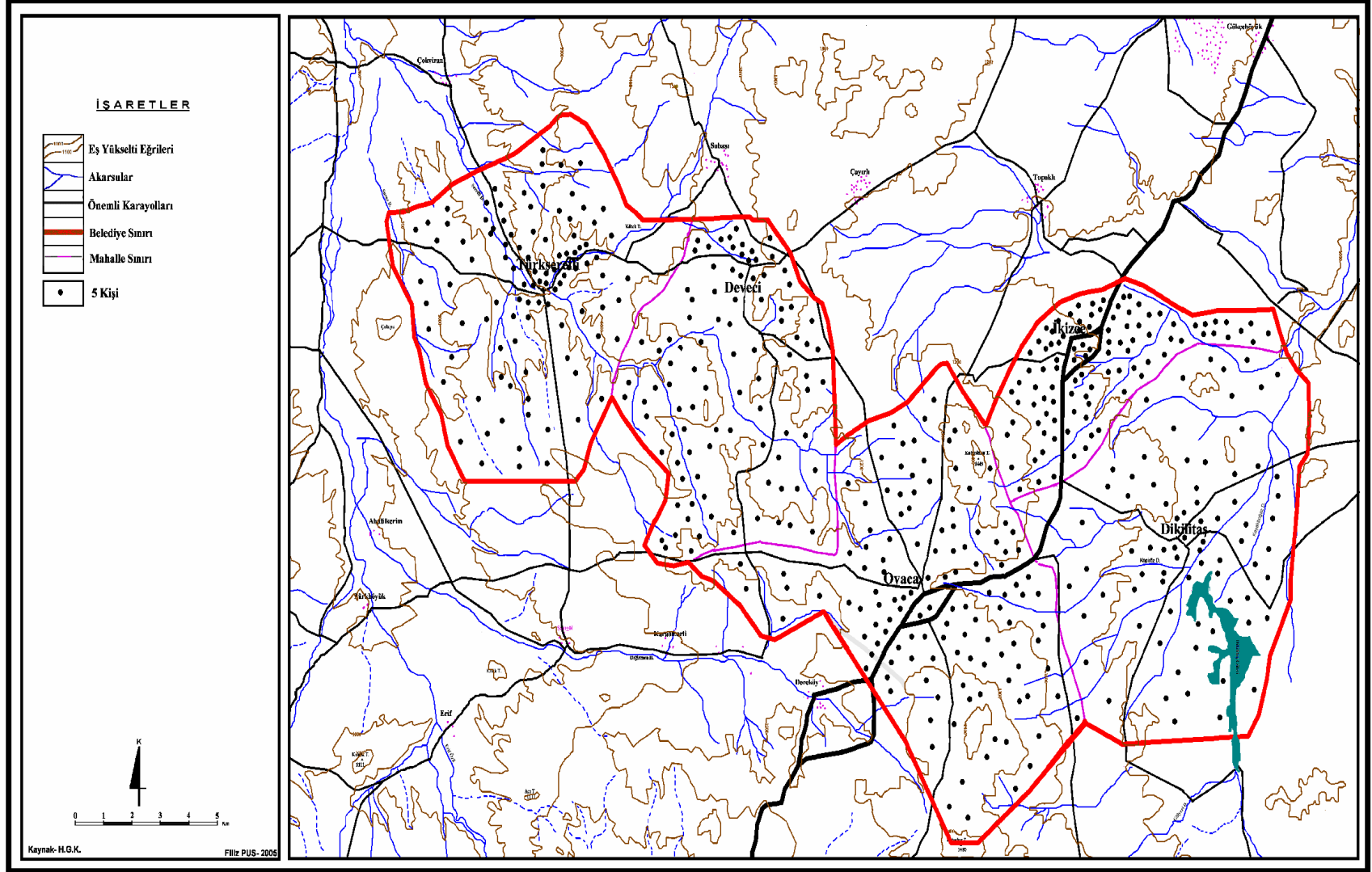
Çalışma alanında nüfusun dağılışı arazinin kullanımı ile yakından ilişkilidir. Nüfus dağılışı haritaları ile araziden yararlanma haritası karşılaştırıldığında nüfusun tarım alanlarında yoğunlaşmış olduğu görölmektedir. Ayrıca sulu tarımın yapıldığı dere kenarları ve Ankara – Haymana karayolu kenarları nüfusun yoğunlaştığı diğer alanlardır. Buna karşılık mera alanları ve kullanılmayan alanlar ise seyrek nüfuslu alanlardır.

Daha önce de belirtildiği gibi çalışma alanında nüfus dağılışında değil yıllara göre nüfus yoğunluğunda farklılıklar ortaya çıkmıştır. 1940 yılında yoğunluğun en fazla olduğu alan İkizce mahallesi olup bunun nedeni alanının diğer yerleşim birimlerine göre çok daha küçük olmasıdır. 1970 yılına gelindiğinde nüfusun tüm yerleşim birimlerinde 1940'a göre artış göstermesine bağlı olarak yoğunluk da artmıştır. Yoğunluğun en fazla olduğu yer ise oyaca Kasabasının merkezi konumundaki yerleşim birimidir.

2000 yılına gelindiğinde ise Türkşerefli, Deveci, Dikilitaş ve İkizce mahallelerinde nüfusun göçlerle azalmasına bağlı olarak yoğunluk azalmış neredeyse 1940 yılındaki seviyesine gerilemiş buna karşılık Oyaca merkez mahallelerinde ise yoğunluk artış göstermiştir. Oyaca'da 1970 yılında belediye örgütünün de kurulmasıyla ekonomik olarak da gelişme göstermiş ve Oyaca Kasabasında nüfus artmıştır.

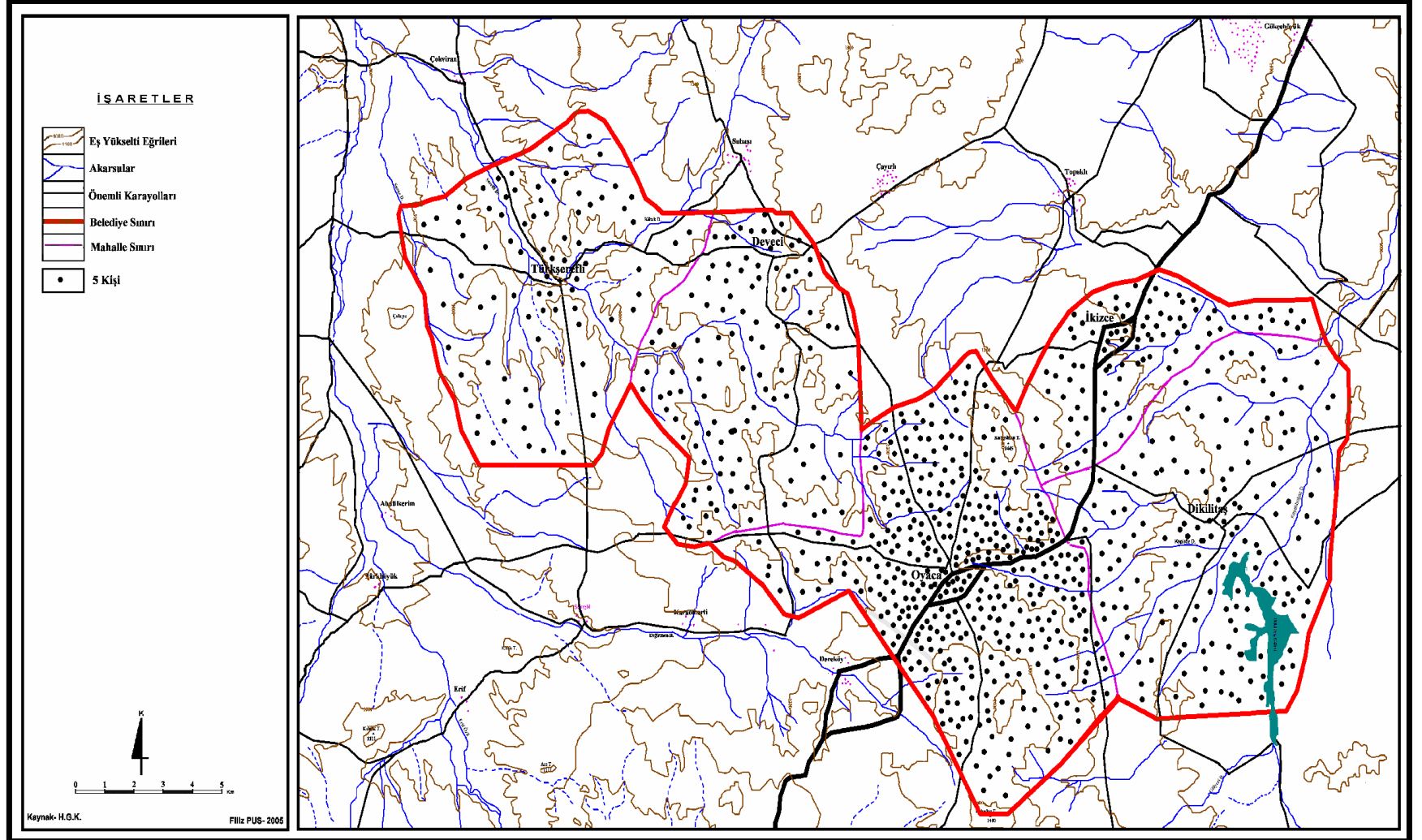
OYACA KASABASI NÜFUS DAĞILIŞ HARİTASI (1940)

Harita - 7

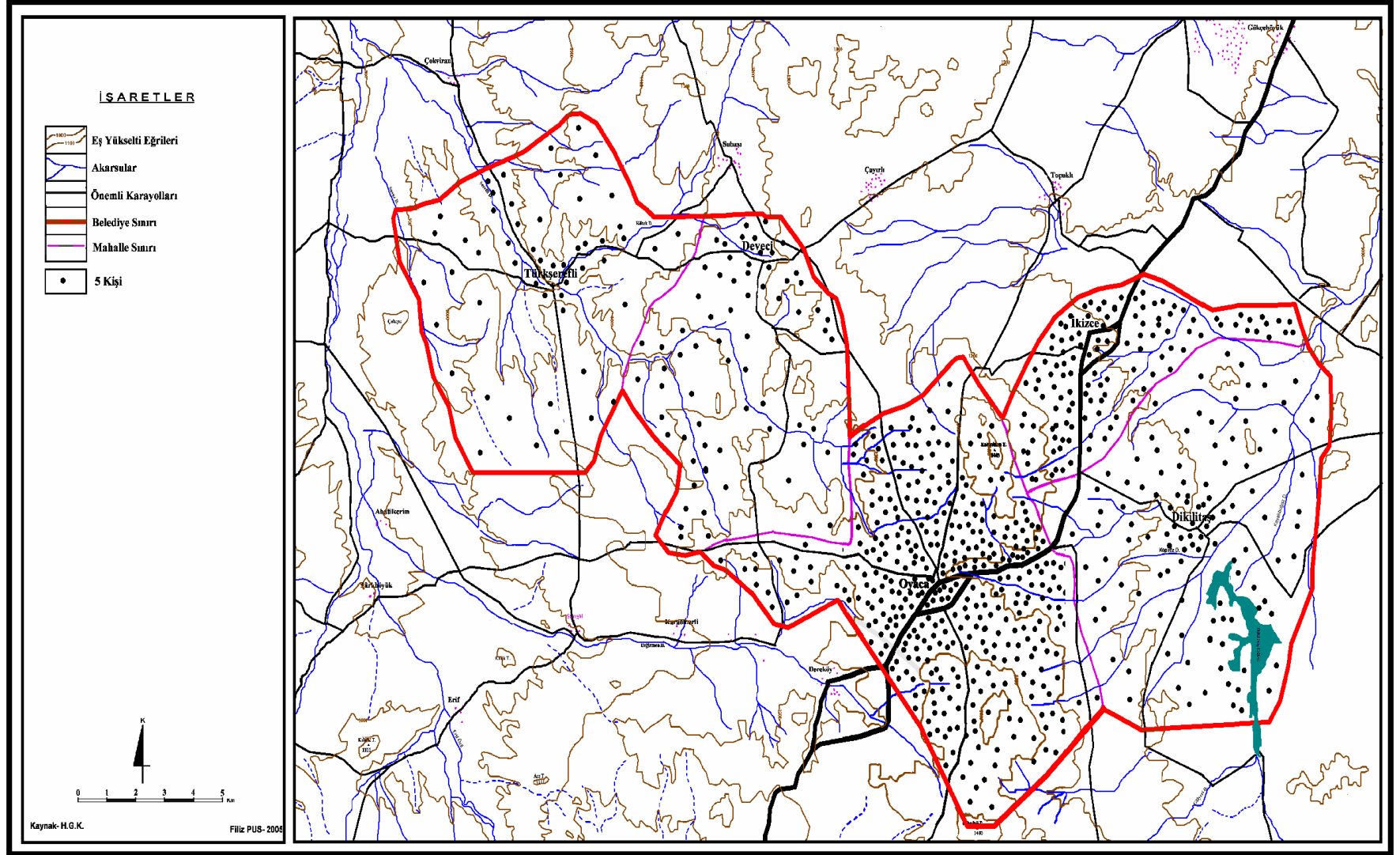
OYACA KASABASI NÜFUS DAĞILIŞ HARİTASI(1970)

Harita - 8

OYACA KASABASI NÜFUS DAĞILIŞ HARİTASI (2000)

Harita - 9

3- Nüfus Yoğunluğu

Nüfus yoğunluğu bir alanda yaşayan toplam nüfusun o alana oranlanmasıyla elde edilmektedir. Çalışma alanının nüfus yoğunluğu 1940-1965 ve 2000 yıllarındaki aritmetik nüfus yoğunluğu hesaplanarak oluşturulan tabloya bağlı kalınarak anlatılacaktır. Fakat her idari birimin alanı içerisinde mera, kayalık alanı ve kullanılmayan alanlar olduğu için aritmetik nüfus yoğunluğu tam anlamıyla gerçeği yansıtmamaktadır.

Tablodan da görüldüğü gibi 1940 yılında Oyaca'nın aritmetik nüfus yoğunluğu ha'a 10,6, İkizce'nin 20,2, Dikilitaş'ın 4,6, Deveci'ni 6 ve Türkşerefli'nin 5,9 kişidir. Burada İkizce'de ha'a 20,2 kişi ile diğer yerlere oranla çok fazla kişinin düşmesi İkizce'nin toplam alanının diğerlerinin hepsinden çok daha az (2420 ha) olması ile ilgilidir. İkizce'nin dışında diğer mahallelerin nüfus yoğunluğu ha'a 4,6 ile 6 kişi arasındadır. Oyaca Kasabası merkezinde ise ha'a 10,6 kişi düşmektedir (Bkz. Tablo -14).

Nüfusun gelişimi konusunda da bahsedildiği üzere 1965 yılı tüm yerleşim birimlerinde nüfusun en yüksek seviyesine ulaştığı yıl olmuştur. Bu yılda nüfus yoğunluğu Oyaca'da ha'a 19,9 kişi, İkizce'de 26, Dikilitaş'ta 9,9, Deveci'de 11 ve Türkşerefli'de ise 7,4 kişidir. Tüm yerleşim alanlarında nüfusun artmasına bağlı olarak nüfus yoğunluğu da artış göstermiştir.

2000 yılına gelindiğinde ise Oyaca dışında diğer yerleşmelerde nüfusun göçlerle azalmış olmasına bağlı olarak nüfus yoğunlukları da azalmış, neredeyse 1940 yılındaki seviyesine gerilemiştir. Tablodan da görüldüğü gibi nüfus yoğunluğu İkizce'de ha'a 23,3, Dikilitaş'ta 6.7, Deveci'de 7 ve Türkşerefli'de ise 3,8 kişidir. Diğerlerinden farklı olarak Oyaca merkezinin nüfus yoğunluğu azalmamış hektar başına 28,8 kişiye yükselmiştir. Belediye

örgütünün kurulmasının da etkisiyle ekonomik olarak gelişme gösteren Oyaca kasabası çevreden gelen göçler yardımıyla nüfusunu artırmış buna bağlı olarak da nüfus yoğunluğu da artış göstermiştir.

	1940(ha)	1965 (ha)	2000 (ha)
OYACA	10.6	19.9	28.8
İKİZCE	20.2	26	23.3
DİKİLİTAŞ	4.6	9.9	6.7
DEVECİ	6	11	7
TÜRKŞERFLİ	5.9	7.4	3.8

Tablo-15: Nüfus Yoğunlukları

4-Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri

Bir alanda nüfusun sayısı, dağılışı kadar o nüfusun yaş, cinsiyet yapısı, ekonomik durumu da bir o kadar olmaktadır.

a) Nüfusun Cinsiyet Yapısı

Çalışma alanımızda 1940 yılı dışında 1970 yılına gelinceye kadarki dönemde yani nüfusun gelişiminde 1. aşama olarak ifade ettiğimiz dönemde erkek nüfusun kadın nüfustan fazla olduğu görülmektedir. 1940 yılında kadın nüfusun erkek nüfustan fazla olmasının nedeni bu yıldaki seferberlikten ötürü erkeklerin silah altına alınmış olmasıdır. 1970 yılından itibaren ise kadın nüfus erkek nüfustan fazladır. Bunun nedeni ise bu dönemde köyden kente yaşanan göçlere ilk olarak erkeklerin katılmasıdır.

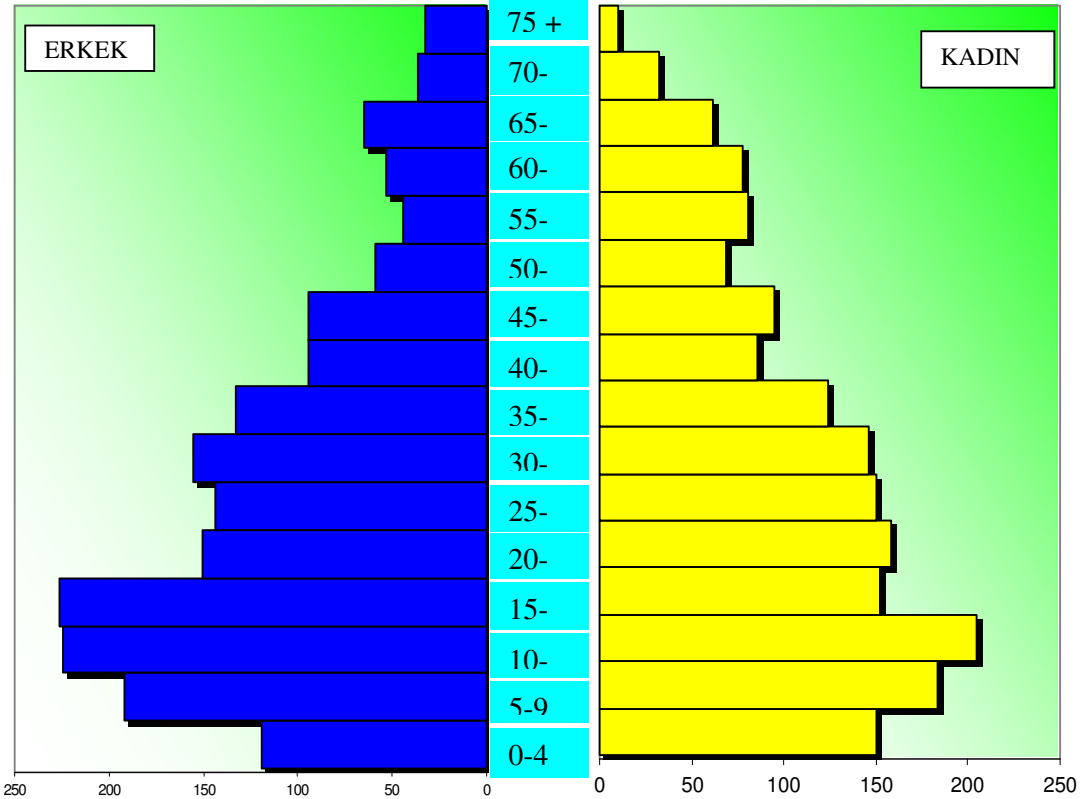
b) Nüfusun Yaş Yapısı

Oyaca Sağlık Ocağından alınan verilere göre hazırlanan nüfus piramidine baktığımızda tabanın oldukça geniş fakat 0-4 yaş grubu nüfusunun

azalmış olduğunu görmekteyiz.Bu azalış kasabada doğum oranlarının düşük olduğunu göstermektedir. 15-19 yaş grubundan sonrada ani bir azalma olduğu görülmektedir. 15-19 yaş grubundan sonra meydana gelen bu ani azalmanın nedeni köylerden kente olan göçtür.

Oyaca Kasabasında toplam nüfusun %30.8'ni 0-15 yaş grubu genç nüfus, %62.3'nü 15-64 yaş grubu yetişkin nüfus, geriye kalan %6.9'nuda 65 yaş üstü yaşlı nüfus oluşturmaktadır.1990 yılı verilerine göre Türkiye'de 0-15 yaş grubu genç nüfus oranı %35, 15-64 yetişkin yaş grubu %60.7, 65 yaş üstü yaşlı nüfus oranı %4,3'tür.Bu değerlerle Oyaca Kasabası nüfus piramidi gelişmekte olan ülkemizin nüfus piramidi ile genel hatlarıyla aynıdır.

OYACA KASABASI 2005 YILI NÜFUS PİRAMİDİ

Grafik -21: Oyaca'nın nüfus piramidi

c) Nüfusun Eğitim Durumu

“Nüfusun eğitim durumu, toplum kalkınmasının hızını belirleyici bir özellik olarak düşünülmesi gereken bir konudur. Kalkınma unsurları ancak iyi eğitilmiş bir nüfusun sayesinde ortaya çıkarılabilir.”¹⁴ Bu nedenle nüfusun eğitim durumunun bilinmesi gerekmektedir.

Oyaca Kasabasının eğitim durumunu gösteren grafiğe bakıldığında toplam nüfusun %8'inin okur – yazar çağında olmayan nüfusu, %9'unun da okur – yazar olmadığını görmekteyiz. Okuma – yazma bilmeyenler genellikle 60 yaş üzeri yaşlı nüfustur. Nüfusun geri kalan %83'ü okuma yazma bilenleri oluşturmaktadır. Bunun da kendi içinde bölünüşü şu şekildedir.

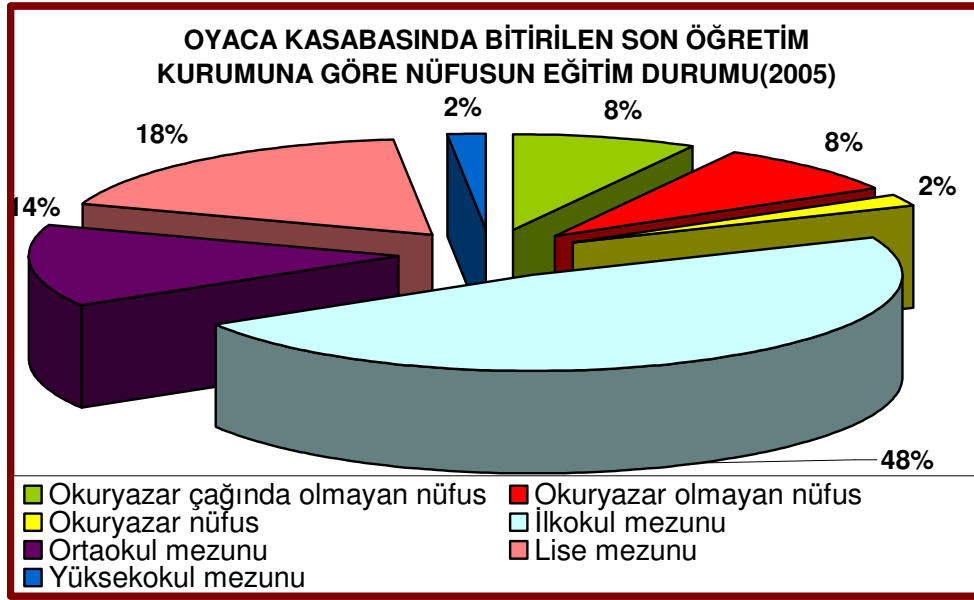
- Nüfusun %3'ünü herhangi bir eğitim kurumuna devam etmediği halde çeşitli kurslar yardımıyla veya kendi çabalarıyla okuma yazmayı öğrenenler oluşturmaktadır.

- Nüfusun en büyük bölümünü (%62) ilköğretim okulu mezunları oluşturmaktadır. Bunun da %48'i ilkokul mezunu, %14'ü de ortaokul mezunlarıdır.

- Herhangi bir liseden mezun olanlar nüfusun %19'unu oluşturmaktadır.

- Nüfusun %2'si de yüksekokul mezunudur.

¹⁴ ÖZGÜR, E.M. ,**Türkiye Coğrafyası**-sayfa 168, Hilmi Usta Matbaacılık, 2000,Ankara

Grafik -22: Oyaca'da nüfusun eğitim durumu

d) Nüfusun Ekonomik Yapısı

Nüfusun ekonomik yapısı denildiğinde bir yerdeki faal nüfus be faal nüfus içinde, çalışanların sektörlere göre dağılımı ifade edilmektedir. Nüfusun hangi sektörlerde faaliyette bulunduğu bilinmesi bir yerin köy, kasaba ya da şehir olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Eğer nüfusun büyük çoğunluğu (%50'den fazlası) I. Sektörde yani tarım hayvancılık gibi primer faaliyetlerde çalışıyorsa köy, nüfusun çoğunluğu sanayi ve hizmetlerde çalışıyorsa şehir, nüfusun yarısı hammadde üretimi yarısı sanayi hizmetler alanında çalışıyorsa oraya da kasaba denilmektedir.

Oyaca Kasabasında faal nüfusun %75'i çalışan nüfusu oluşturmaktadır. Çalışan nüfusun sektörel dağılımına bakıldığında nüfusun %60'ının tarım, %30'unun hizmet, %10'unun da sanayi sektöründe çalıştığı görülmektedir. Buna göre Oyaca Kasabası birinci sektörün ön planda olduğu bir yerleşim

birimidir. Ve Oyaca nûfusunun bir bölümü birinci sektör, bir bölümü de ikinci ve üçüncü sektörlerde çalışmakta olduğu için burası bir kasaba yerleşmesidir.

Kasabada çalışmayanları ise ev hanımları ve öğrenciler oluşturmaktadır.

III – OYACA KASABASININ EKONOMİK COĞRAFYASI

“Ekonomik coğrafya insanların bir araya gelerek oluşturduğu toplulukların, gerek göçebe gerekse yerleşik hayata geçmelerinden sonra üzerinde yaşadıkları topraklarda geçimlerini sağlamak ve dinlenmek amacıyla yaptıkları etkinlikleri, bunların biçimlerini, üretimlerini, üretilen malların taşınmalarını, pazarlanmasını ve ticaretini coğrafya ilkelerine bağlı olarak inceler.”¹⁵

Ekonomik coğrafya ekonomik faaliyetlerin alansal dağılışını da incelemektedir. İnsan – doğal ortam etkileşimi çerçevesinde ortaya çıkan ekonomik faaliyetler insanların var olduğu ilk günden bu yana sürekli gelişme göstererek günümüze kadar gelmiştir.

Bu bölümde Oyaca Kasabasında insan – doğal ortam etkileşimi sonucu ortaya çıkan ekonomik faaliyetler hammadde üretimi, sanayi ve hizmetler başlıkları altında incelenecektir.

A – DOĞAL HAMMADELER

“İnsanın hiçbir etkisi olmadan doğada kendiliğinden yetişmiş işlenmemiş haldeki her türlü doğal ürünlerle, insanın bizzat uğraşarak yetiştirdiği işlenmemiş ürünlere hammadde denilmektedir. “¹⁶ Hammadde elde etmek amacıyla yürütülen faaliyetlere de hammadde üretimi ile ilgili faaliyetler denir.

Oyaca Kasabasında yürütülen hammadde üretimi faaliyetleri tarım, hayvancılık başlıkları altında incelenecektir.

¹⁵ ELİBÜYÜK,M, **Matematik Coğrafya**,sayfa 44, Ekol Yayınevi-1995, Ankara

¹⁶ ÖZÇAĞLAR,A ,**Coğrafyaya Giriş** –sayfa 122, Hilmi Usta Matbaacılık-2000, Ankara

1 – Tarım

Tarım ; yararlı bitkileri yetiştirmek amacıyla toprak üzerinde yapılan çalışmaları ifade etmektedir. Günümüz toplumları ekonomik büyüme ve kalkınma yarışını içerisinde bir yandan sanayi faaliyetlerini sürdürürken diğer taraftan nüfuslarını besleyebilmek için de tarıma büyük önem vermektedir. Bu nedenle de mevcut tarım alanlarından en yüksek verimin alınması için tarımda verim artırıcı yöntemler uygulanmaktadır. Oyaca Kasabasında da temel geçim kaynağı olan tarımda, verimi artırmak amacıyla makineli tarım, gübreleme, nadasa bırakma gibi çeşitli yöntemlere başvurulmaktadır.

Toplam yüzölçümü 261 460 dekar olan Oyaca Kasabasında 166 000 dekar (%80) alan tarım alanları olarak kullanılmaktadır. Bunu da 161 100 dekarı (%98.5) kuru tarım 4900 dekarı (%1.5) sulu tarım alanı durumundadır. Araziden faydalanma haritasında da görüldüğü gibi sulu tarım alanları lekeler halinde akarsu kenarlarında yer almaktadır. Çalışma alanında sulu tarım alanının en geniş yeri kapladığı kısım Türkşerefli Mahaltesinde Şerefli Deresi vadi tabanıdır.(700 dekar) Bunun dışında Dikilitaş Mahaltesinin güneyinde yer alan Dikilitaş Göleti kenarlarında, Kepiröz Deresi ve İkizce de Çayırılı Deresi vadi tabanlarında çok az da olsa sulu tarım yapılmaktadır. Vadi tabanlarında eğimin az olması, alüvyal toprakların verimli olması ve sulamanın kolay olması en önemli avantajdır. Bunların yanında DSİ be özel şahıslar tarafından açılan derin kuyulardan da sulama yapılmaktadır. Sulu tarım alanlarında halkın kendi ihtiyacını karşılamak amacıyla fasulye, patates ve diğer sebzeler ekilmektedir.

Çalışma alanında kuru tarım alanları 161 100 dekar alan kaplamaktadır. Mera ve yerleşim alanları dışında kalan alanın tamamı kuru tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Zaten Haymana çevresi Türkiye'nin önemli tahıl üretim

merkezlerinden biridir. Bu durum tahıl üretimine uygun kuru tarım alanlarının geniş yer kaplamasıyla alakalıdır. Çalışma alanındaki kuru tarım alanlarında tahıl üretimi yapılmaktadır. Alanda üretimi yapılan tahıllar buğday, arpa ve yulaftır. Bunun dışında kuru tarım alanlarında az miktarda kimyon ve nohut üretimi de yapılır.

Oyaca Kasabasında üretilen tarım ürünlerinin oransal dağılımı tabloda da görülmektedir. Buna göre Oyaca Kasabası tarım arazisinin 64 500 dekarına (%68) buğday, 11 800 dekarına da(%13) arpa ekilmektedir (Bkz.Grafik 22). Buğday çalışma alanında ve daha geniş anlamıyla tüm Haymana çevresinde en önemli besin maddesidir. Buğdaydan yıllara göre değişiklik olmasına rağmen ortalama 1'e 16-20 verim alınmaktadır. Üretilen buğday kasabadaki Tarım Kredi Kooperatifine, Toprak Mahsulleri Ofisine ve un fabrikasına satılmaktadır. Buğdayın yetişmediği verimsiz ve daha yüksek yerlerde ise hayvan yemini sağlamak amacıyla arpa ekilmektedir (Bkz.Foto:18).

Bunların dışında çalışma alanında kuru tarım alanlarında yetiştirilen diğer tarım ürünleri ise yulaf, kimyon ve nohuttur. Arazinin 3400 dekarına (%4)yulaf, 4700 dekarına (%5) kimyon ve 5300 dekarına da(%6) nohut ekilmektedir.

Çalışma alanında tarımda verimi artırmak için her yıl tarım alanlarının yarısı nadasa bırakılmaktadır. Alanda hüküm süren yarı kurak karasal iklimin etkisiyle sulama imkanlarının kısıtlı olması böyle bir uygulamayı zorunlu kılmaktadır.(Bkz. Foto-19)

Foto-18: Buğday en önemli besin maddesidir

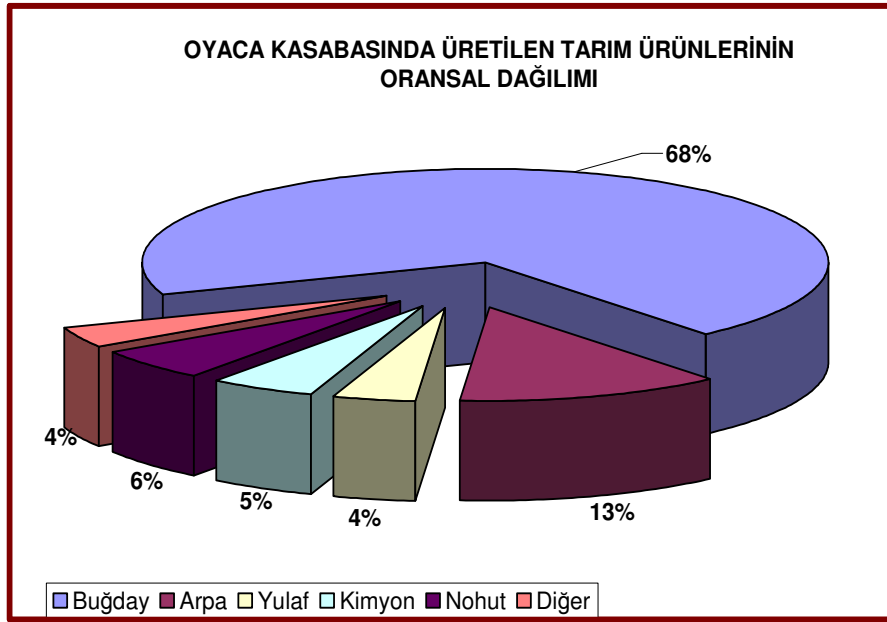

Foto-19: Her yıl tarım alanlarının bir bölümü nadasa bırakılmaktadır

Sahada dikili tarım alanları diyebileceğimiz alanlar evlerin önündeki bahçeler ve dere kenarlarına dikilen kavaklıklardır. Genellikle evlerin önünde yer alan bahçelerde elma, armut, kayısı ağaçlarından elde edilen meyveler ise halkın ancak kendi ihtiyacını karşılayacak kadardır.

Yerleşmenin Adı	Ekili Alan(da)	Buğday (da)	Arpa (da)	Yulaf (da)	Kimyon (da)	Nohut (da)	Diğer (da)
Akarsu-Yeşilçam	37000	29000	3500	1000	1500	1500	500
İkizce	6000	3500	1300	400	200	500	100
Deveci	12000	8000	1500	500	1000	800	200
Dikilitaş	20000	13000	3000	1000	1000	1500	500
Türkşerefli	18000	11000	2500	500	1000	1000	2000
TOPLAM	93000	64500	11800	3400	4700	5300	3300

Tablo-16: Oyaca Kasabasında Ekilen Tarım Ürünlerinin Alansal Dağılımı

Grafik -23: Oyaca Kasabasında üretilen tarım ürünlerinin oransal dağılımı

2 – Hayvancılık

“İnsanların gereksinim duydukları hayvansal hammaddenin sağlanması amacıyla değişik ortamlarda çeşitli türde hayvan besleme faaliyetlerine hayvancılık denir”.¹⁷ Çalışma alanındaki hayvancılık faaliyetleri büyükbaş – küçükbaş hayvancılık, kümes hayvancılığı ve arıcılık başlıkları altında incelenecektir.

¹⁷ ÖZÇAĞLAR, A . *Coğrafyaya Giriş* –sayfa 126, Hilmi Usta Matbaacılık-2000, Ankara

a) Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvancılık

Oyaca Kasabasında büyükbaş – küçükbaş hayvancılık ülkemiz genelinde de olduğu gibi en yaygın hayvancılık faaliyetidir. Çalışma alanında tarımla uğraşan ailelerin çok büyük bir bölümü aynı zamanda hayvancılık faaliyeti ile de uğraşmaktadır. Kasabada büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yalnızca ailelerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla uğraştıkları bir faaliyet şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Kasabada büyükbaş hayvanlardan sığır, küçükbaş hayvanlardan da koyun beslenmektedir.

Arazi kullanım haritasına baktığımızda mera alanlarının çalışma alanının her tarafına yayılmış olduğunu görmekteyiz. Çalışma alanında mera alanları toplam arazinin %15'ini kaplamaktadır. İşte bu mera alanlarından karların erimesinden sonra başlayıp sonbahar mevsiminin son günlerine kadar faydalanılmaktadır. Ancak bu faydalanma hayvanları meralara götürüp yaz boyunca orada tutmak şeklinde değildir. Kasabada büyükbaş ve küçükbaş hayvan çobanları yaz boyunca hayvanları her gün meralara götürüp akşam da tekrar tüm hayvanları geriye getirmektedir. Akşam saatlerinde tekrar yerleşim alanına dönen büyükbaş hayvanlar geceyi ahırlarda geçirirken küçükbaş hayvanlar da evlerin yakınında bulunan ağıllarda geçirmektedir. Kış mevsiminde hayvanlar ahırda beslenmektedir.

Alanda hüküm süren yarı kurak karasal iklime bağlı olarak doğal bitki örtüsünün step olması nedeniyle küçükbaş hayvancılık büyükbaş hayvancılığa göre çok daha yaygındır. Kasabada bulunan Jandarma Karakol Komutanlığından alınan verilere göre küçükbaş hayvan sayısı 17 461, büyükbaş hayvan sayısı 1295'tir.

Daha önce de bahsedildiği gibi kasabada özellikle büyükbaş hayvancılık ailelerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılmaktadır. Kasabada her ailenin 2 ya da 3 ineği vardır. Ve bunlardan süt ihtiyaçlarını karşılarlar. Küçükbaş hayvanlar ise Haymana ilçe merkezi, Polatlı ilçe merkezi ve Ankara'da satılarak kazanç sağlanmaktadır.

b) Kümes Hayvancılığı

Kasabadaki kümes hayvancılığı ailelerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla evlerindeki basit kümeslerde yapılmaktadır. Kasabada her aile 8–10 tane tavuğuna bu basit kümeslerde bakarak yumurta ihtiyaçlarını karşılarlar.(Bkz.Foto-19)

Alanda Akarsu Mahallesi sınırları içerisinde iki tane tavuk çiftliği mevcuttur. Bunlardan Tetik Tavuk Çiftliğinde bulunan toplam 36 000 tane tavuktan yılda yaklaşık 13 milyon yumurta, Şenbaba Tavuk Çiftliğinde bulunan toplam 92 000 tavuktan yılda yaklaşık 20 milyon yumurta elde edilmektedir. Tetik Tavuk Çiftliğinde üretilen yumurtalar Ankara'daki marketlere dağıtılmaktadır. Şenbaba Tavuk Çiftliğinden ise Malatya, Diyarbakır ve Van'a yumurta gönderilmekte bir kısmı da yine Ankara'daki marketlere dağıtılmaktadır.

Foto-20: Kasabada her aile 8–10 tane tavuğuna basit kümeslerde bakarak yumurta ihtiyaçlarını karşılarlar.

c) Arıcılık

“Bal, balmumu ve daha başka kovan ürünleri elde etmek amacıyla bal arısı yetiştirmek ve bakmakla ilgili faaliyetlerin tümü”¹⁸ olarak tanımlanan arıcılık ülkemiz genelinde olduğu gibi kasabada da yan uğraş olarak yapılmakta olup yine kasaba halkının kendi ihtiyacını karşılamak amacıyla uğraştığı bir faaliyettir. Kasaba genelinde yaklaşık 100 tane kovan bulunmakta olup her bir kovandan yaklaşık 20 – 25 kg. bal alınmaktadır.

B – SANAYİ

“Tarım, hayvancılık, ormancılık, avcılık ve madencilik yoluyla elde edilen çeşitli türdeki hammaddeleri işleyerek fiziksel ve kimyasal yapısında

¹⁸- ÖZÇAĞLAR,A ,Coğrafyaya Giriş – sayfa 130, Hilmi Usta Matbaacılık- 2000, Ankara

değişiklikler meydana getirip insanın tüketeceği, kullanacağı veya yararlanacağı şekle sokan faaliyetlere sanayi faaliyetleri denilmektedir.”¹⁹

Sanayi faaliyetlerinin ilki olan evsel sanayi ev ortamında yürütülen basit sanayi faaliyetlerini kapsamaktadır. Çalışma alanında da evsel sanayi hemen her evde hala yoğun olarak yürütülmektedir. Ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayandığı için kasabada üretilen tarıma bağlı ve hayvansal hammaddeler evlerde işlenmektedir. Tarımsal üretimde elde edilen buğday bulgur haline getirilmekte, hayvanlardan elde edilen süt ise yoğurt, peynir, tereyağı haline getirilerek tüketilmekte veya az da olsa satılarak ek kazanç elde edilmektedir.

Evsel sanayinin çok daha gelişmiş olan atölye tipi sanayi de kasabada yürütülen bir sanayi faaliyetidir. Kasabada bulunan 3 tane mobilya doğrama atölyesinde mobilya üretimi yapılmaktadır. Bunlardan başka bir tane terzi dükkanı iki tane de kaynak atölyesi bulunmaktadır.

Kasabada imalatın modern fabrikalarda yapıldığı modern sanayi içine giren tek fabrika un fabrikasıdır. Bu un fabrikasında yılda 2.5 ton buğday öğütülmekte elde edilen un ise Zonguldak, Rize,Ordu, Ankara ve Ankara'nın ilçelerinde pazarlanmaktadır.

C – HİZMETLER

“Birinin işini görme veya birine yarayan işi yapma”²⁰ şeklinde tanımlanan hizmetlerle ilgili faaliyetleri ele alan coğrafya dalı olan hizmetler coğrafyası, hizmetlerin coğrafi ortamdaki dağılımını ve diğer faaliyetler üzerindeki etkisini araştırıp incelemektedir.

¹⁹ ÖZÇAĞLAR,A (2000)- sayfa 138.

²⁰ ÖZÇAĞLAR,A **Coğrafyaya Giriş** –sayfa 152, Hilmi Usta Matbaacılık-2000, Ankara

Kasabadaki hizmet faaliyetleri sağlık, eğitim, güvenlik, ulaşım, pazarlama ve ticaret hizmetleri başlıkları altında incelenecektir.

1- Sağlık Hizmetleri

Kasabada sağlık hizmetleri Oyaca Sağlık Ocağı tarafından yürütülmektedir (Bkz.Foto:21). Haymana Sağlık Grup Başkanlığına bağlı Oyaca sağlık Ocağı Oyaca kasabasına ve kasaba çevresinde on köye hizmet veren bir sağlık kuruluşudur. Bünyesinde 1 hekim,1 hemşire,1 ebe ve 1 memur çalışmaktadır. Sağlık Ocağının 1 poliklinik odası,1 memur odası,1 sorumlu hekim arşiv odası,1 aşı enjeksiyon ve aile planlaması odası,1 bekleme odası ve bir depo arşivi bulunmaktadır.

Oyaca Sağlık Ocağında 1 poliklinik ile hizmet verilmektedir. 1 Ocak 2005 – 1 Aralık 2005 tarihleri arasında toplam 4946 hastaya bakılmış bu hastaların 286 tanesi (%5.78) Haymana Devlet Hastanesine ve Ankara il merkezindeki çeşitli hastanelere sevk edilmiştir. Laboratuar hizmeti personel eksikliğinden dolayı verilememektedir.

Oyaca Sağlık Ocağı olarak hizmet verilen bölgelerde 2005 yılı içerisinde bebek ve çocuk aşıları, gebe aşıları rutin olarak uygulanmıştır. Ayrıca kızamık aşı kampanyası kapsamında 9 ay-14 yaş arası çocuk aşıları da uygulanmıştır. Ayrıca sağlık ocağında aile planlaması ve ana çocuk sağlığı hizmetleri ve danışmanlık hizmetleri verilmektedir. Aile planlaması hizmetlerinin sağlıklı yürütülebilmesi için sağlık ocağında bir oda ayrılmıştır.

Bunların dışında çevre sağlığıyla ilgili çalışmalar da Haymana Sağlık Grup Başkanlığıyla koordineli bir şekilde yürütülmektedir. Bu kapsamda bölgede aralıklarla su numuneleri alınmakta ve Balgat İl Halk Sağlığı

laboratuvarına gönderilmekte ve sonuçları bölgede resmi kurumlara iletilmektedir.

Oyaca Sağlık Ocağı hizmet verdiği bölgede sağlık eğitimi de vermektedir. Sağlık hizmetleri halk eğitimi, okul eğitimleri ve hizmet içi eğitimler olarak yapılmaktadır. Hizmet içi eğitim sağlık ocağında görev yapan sağlık personelini kapsamaktadır. Okul ve halk eğitimi kapsamında ilköğretim ve lise öğrencilerine temizlik ve hijyen eğitimi, ilkyardım eğitimi, AIDS eğitimleri verilmiştir.

Foto-21: Oyaca Sağlık Ocağı

2- Eğitim Hizmetleri

Oyaca Kasabasında dört tane ilköğretim okulu ve bir tane çok programlı lise bulunmaktadır. İlköğretim okulları Yeşilçam, Deveci, İkizce ve Dikilitaş Mahallelerinde lise de Akarsu Mahallesiinde bulunmaktadır.

İkizce, Deveci ve Dikilitaş mahallelerindeki ilköğretim okulları birleştirilmiş sınıflıdır ve 5. sınıfa kadar olan öğrenciler bu okullarda okutulmaktadır. Bu okullarda 1'den 5. sınıfa kadar olan tüm öğrenciler aynı

sınıfta öğretim gördüklerinden müstakil sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre başarı durumlarının düşük olduğu gözlenmektedir. Bu nedenle tüm bu öğrencilerin taşıma merkezi durumunda olan ilköğretim okullarına taşınması gerekmektedir. Ancak okulların fiziki durumunun yetersizliği ve taşıma maliyetinin yüksek olması nedenleriyle buldukları mahallelerdeki birleştirilmiş sınıflarda eğitim almak zorunda kalmaktadırlar. Bu okullardaki öğretmen ve öğrenci sayıları şu şekildedir : Deveci mahallesinde 25 öğrenci 1 öğretmen, İkizce mahallesinde 13 öğrenci 1 öğretmen, Dikilitaş mahallesinde 20 öğrenci iki öğretmen bulunmaktadır. Bu saydığımız mahallelerde 6-7 ve 8. sınıflardaki öğrenciler taşınmalı sistemle Oyaca İlköğretim Okuluna(Yeşilçam Mahallesi) taşınmaktadır. Deveci mahallesinden 7 ilköğretim 3 lise öğrencisi, İkizce mahallesinden 8 ilköğretim 1 lise öğrencisi, Dikilitaş mahallesinden 16 ilköğretim 4 lise öğrencisi Oyaca merkez mahallelerindeki okullara taşınmaktadır. Türkşerefli mahallesinden ise 7 ilköğretim öğrencisi ise Polatlı ilçesi Temelli Beldesi'ne bağlı Çokören İlköğretim Okuluna taşınmaktadır.

Oyaca İlköğretim Okulu taşıma merkezi olup toplam 330 öğrencisi ve 23 öğretmeni, Oyaca Çok Programlı Lisesinin ise 83 öğrenci ve 12 öğretmeni bulunmaktadır (Bkz.Foto-22-23). Lisede genel lise ve bilgisayar olmak üzere 2 bölüm bulunmaktadır. Bilgisayar bölümünden mezun olan öğrenciler 2 yıllık meslek yüksek okullarına sınavsız geçiş yapabilmektedir. 2004 – 2005 eğitim-öğretim yılında mezun olan 17 tane bilgisayar bölümü öğrencisinden 15 tanesi 2 yıllık meslek yüksek okullarına geçiş yapmıştır.

Okullarda yeteri kadar eğitim araç gereci bulunmamaktadır. Fakat böyle bazı imkansızlıklara rağmen çalışma alanındaki eğitim kuruluşları elinden geldiği kadar iyi eğitim vermeye çalışmaktadır. Ancak ailelerin maddi

yetersizlikleri nedeniyle öğrenciler merkezde bulunan okullardaki öğrencilerle yarışabilecek düzeyde değildir.

Foto-22: Oyaca İlköğretim okulu(mavi bina)

Foto-23: Oyaca Çok Programlı Lisesi

3- Ulaşım Ve İletişim Hizmetleri

Çalışma alanını oluşturan Oyaca Kasabasında Oyaca'dan Ankara il merkezine ve Ankara il merkezinden de Oyaca Kasabasına yolcu taşımacılığı 9 yolcu otobüsü ile yapılmaktadır. Bu 9 yolcu otobüsü gün içinde belirli

saatlerde Oyaca – Ankara arasında seferler yapmaktadır. Bu yolcu otobüsleri Oyaca – Ankara karayolu yakınında kurulmuş olan İkizce ve Dikilitaş mahallelerinin yolcularını da taşımaktadır. Ancak güzergah dışında kalan Deveci ve Türkşerefli mahallelerinin Haymana ilçe merkezine gün içinde yalnızca bir sefer yapan birer minibüsleri bulunmaktadır. Bu minibüsler sabah belli bir saatte Haymana ilçe merkezine gitmekte ve mesai bitiminde tekrar Haymana ilçe merkezinden yolcuları alarak Deveci ve Türkşerefli mahallelerine dönmektedir. Ancak gün içinde bir defa düzenlenen bu seferler yeterli olmamaktadır. Ayrıca bu mahallelerden Ankara il merkezine gitmek isteyen yolcular önce Haymana ilçe merkezine gelip buradan aktarma yaparak ancak Ankara'ya gidebilmektedir. Bu nedenle bu mahallelerdeki yolcuların bu sıkıntılarının giderilmesi için belediye tarafından tahsis edilecek bir otobüsün Deveci ve Türkşerefli mahalleleri ile Ankara il merkezi arasında sefer yapması uygun olacaktır.

Oyaca Kasabasının Akarsu ve Yeşilçam mahallelerinden Haymana ilçe merkezine günde 2 sefer yolcular götürülüp akşam belli bir saatte tekrar kasaba merkez mahallelerine dönüş yapmaktadır.

Oyaca Kasabasında nakliyecilik önemli bir faaliyettir. Kasaba genelinde yaklaşık 150 nakliye kamyonu ile yük taşımacılığı yapılmaktadır. Kasabadaki nakliyeciler ev eşyası, inşaat malzemeleri ve kömür gibi maddelerin taşımacılığını yapmaktadır.

Her türlü sosyal ve ekonomik faaliyetin gerçekleşmesinde ve sürekliliğin sağlanmasında büyük bir öneme sahip olan haberleşme faaliyetleri yani iletişim hizmetleri ile ilgili kasaba genelinde bir eksiklik söz konusu değildir. Kasabada her evde televizyon, radyo ve telefon gibi iletişim araçları

bulunmaktadır. Ayrıca Yeşilçam mahallesinde bulunan PTT aracılığı ile her türlü posta iletimi sağlanmaktadır. Günümüzde her türlü bilgi ve haberin en kısa sürede ulaşıldığı internet ile de kasaba halkı tanışmış bulunmaktadır. Çok yaygın olmamakla birlikte çocuğu lisede ya da yüksek okulda okumakta olan aileler evlerine bilgisayar almakta ve böylece bu evlerde internet kullanılmaya başlamıştır.bununla ilgili Yeşilçam mahallesinde çoğunlukla gençlerin gittiği bir internet salonunda internet hizmeti sağlanmaktadır.

4- Pazarlama ve Ticaret Hizmetleri

“Üretilen hammaddelerin, sanayi ürünlerinin ve hizmetlerin para kazanmak amacıyla kitlelere ulaştırılarak tanıtılması ve sunulması işine pazarlama denilmektedir.”²¹ Pazarlama yönünden kasabadaki en önemli faaliyet Salı günleri kurulan pazardır. Bu Pazar hem Oyaca Kasabası hem de çevre köylerden gelen halkın ihtiyaçlarına hizmet etmektedir.

Pazarlama ürünlerinin para veya mal karşılığı el değiştirmesi olarak ticaret sektörü içinde yer alan tesis ve iş yerlerinin listesi tablo 7’de verilmektedir. Bütün bu işyerleriyle Oyaca Kasabası kendine bağlı mahalleleri ve bunların dışında da Dereköy, Boyalık, Çayırılı köylerini de etki sahası içine almaktadır.

Ancak kendi mahalleleriyle bazı köyleri de etki sahası içinde bulunduran Oyaca Kasabasının kendisi de başka yerleşim birimlerinin etki sahası içine girmektedir. Özellikle salı günleri kasabada kurulan pazarın küçük bir Pazar olması nedeniyle halk Haymana ilçe merkezinde cuma günleri kurulan pazara gitmektedir. Kasabada yetiştirilen havanlar da özellikle Gölbaşı ilçe merkezi ve

²¹ ÖZÇAĞLAR,A, **Coğrafyaya Giriş** – sayfa 158, Hilmi Usta Matbaacılık-2000, Ankara

Ankara il merkezindeki hayvan pazarlarında satılmaktadır. İkizce ve Dikilitaş mahalleleri resmi işler için Haymana ilçe merkezine gitmekte ancak alışveriş ve kültürel faaliyetler açısından Gölbaşı ilçe merkezinin etki sahası içinde yer almaktadır. Deveci ve Türkşerefli mahalleleri de yine resmi işler için Haymana'ya gitmekte alışveriş, aktarma ve kültürel faaliyetler açısından daha çok Polatlı ilçe merkezinin etki sahası içine girmektedir.

MESLEK	Kullanım alanı (m ²)	MESLEK	Kullanım alanı(m ²)
Bakkaliye	20	İnşaat,Gıda Malzemeleri Satış	70
Bakkaliye	30	Elektrikçi	24
Bakkaliye	30	Zahire	20
Bakkaliye	12	Zahire	30
Bakkaliye	20	Gıda Satış	35
Tavukçuluk	300	Kahvehane	120
Kasap	40	Kahvehane	45
Tuhafiye	40	Bilardo	70
Kasap	40	Un, yem, kömür satışı	130
Gıda Satış	30	Pide- lokanta	65
Kasap	50	Vitrin Kuyumculuğu	15
Su tesisatçısı	20	Hırdavat Malz. Satışı	30
Zahire	20		

Tablo-17: Oyaca Kasabasında ticaret sektörü içinde yer alan tesis ve işyerleri

5- Güvenlik Hizmetleri

Sosyal ve ekonomik faaliyetlerin güven ve emniyet yürütülmesi amacıyla verilen güvenlik hizmetleri kasabadaki Jandarma Karakol Komutanlığı tarafından sağlanmaktadır. Asayişin sağlanması ile görevli olan Jandarma Karakol Komutanlığının görevleri arasında suç işlenmesini

engellemek, işlenen suçlara el koymak, trafik kazalarına müdahale etmek, huzur ve güveni sağlamak yer almaktadır.

D – ARAZİDEN FAYDALANMA

Coğrafya insan ile doğal ortam arasındaki etkileşimi inceleyerek, doğanın insan üzerindeki etkilerini insanın da doğaya olan etki ve müdahalelerini araştıran bir bilimdir. Bu açıdan konuya yaklaşıldığında araziden faydalanma konusunu da incelemek gerekmektedir.

Oyaca Kasabasının araziden faydalanma haritasında da görüldüğü gibi kasabada arazi yararlanma durumuna göre kuru – sulu tarım alanları, mera alanları, çayır alanları, bağ - bahçe alanları, ağaçlık alanlar, yerleşim alanları ve kayalık alanlar olmak üzere 8 gruba ayrılmaktadır.

Toplam 261 460 dekarlık arazi varlığına sahip olan Oyaca Kasabasında arazinin 166 000 dekarı yani %80'i tarım alanlarına ayrılmış bulunmaktadır. Bu tarım alanlarının da % 79'u kuru tarım geri kalan % 1 gibi çok küçük bir bölümü de sulu tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Yarı kurak karasal bir iklime sahip olan bu alanda yağışların azlığı ve buna bağlı olarak akarsu varlığı bakımından da fakir olması ayrıca var olan akarsuları büyük çoğunluğunun da yaz aylarında kuruması çalışma alanında sulu tarımı zorlaştırmaktadır.

Çalışma alanının doğusunda kuru tarım alanları batı kesimine göre daha fazla alan kaplamaktadır (Bkz. Harita 10). Çalışma alanının bu doğu kesiminde kuru tarım alanları 1200 – 1400 m. yükselti basamağında yer almaktadır. "Killi kayaçların buldukları bu yüksek ve düz alanlarda kuru tarımın önemli olduğu görülmektedir. Bu arazilerin yüksek olması yer altı su

seviyesinin yükselmesiyle doğabilecek hidromorfik problemin ortadan kalkması sağlanmıştır.”²² Çalışma alanının batı ve kuzeybatısında yer alan Deveci ve Türkşerefli’de ise arazi eğiminin fazla olması buralarda tarım alanlarının daralarak yerine mera alanlarının daha geniş yer kaplamasını sağlamıştır.

Oyaca Kasabasında kuru tarım alanlarında tahıl tarımı yapılmaktadır. Tahıllar içerisinde de en çok ekilen ürün buğdaydır. Buğdaydan sonra arpa, yulaf, kimyon ve yöre halkının ihtiyacını karşılamak amacıyla az miktarda nohut ekimi yapılmaktadır. Çalışma alanında toprak verimini artırmak için her yıl tarım alanlarının yarısı ekilirken diğer yarısı nadasa bırakılmaktadır.(Bkz. Foto-24)

Foto-24: Her yıl tarım alanlarının yarısı ekilirken diğer yarısı nadasa bırakılmaktadır.

²² KOLUKISA,E.A. , **Haymana Çevresinin Jeomorfolojisi(Doktora Tezi)**-Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991, sayfa 122.-Ankara

Oyaca kasabasında sulu tarım alanları oldukça azdır. Toplam tarım alanlarının % 1'ini sulu tarım alanları oluşturmaktadır. Toplam arazinin 4900 dekarı sulu tarım alanı olarak kullanılır. Sulu tarım alanları Dikilitaş Göletinin çevresinde ve Şerefli Deresi ile Çayırli Deresinin kenarlarında toplanmış durumdadır. Bu vadi tabanlarının eğiminin az olması ve sulamanın kolay yapılması buraların sulu tarım alanı olarak kullanılmasını sağlamıştır. Ancak bazı alanlarda yer altı su seviyesinin yüksek olması buralarda tarım yapılmasını engellemekte böyle alanlardan ise söğüt, kavak gibi suyu seven ağaçlar dikilerek faydalanılmaktadır. Şerefli Dersinin Türkşerefli mahallesi içinde kalan bölümünde böyle bir problemden dolayı dere boyunca kavak ve söğüt ağaçları dikilmiştir. Sulu tarım alanlarında patates, fasulye ve diğer sebzeler ile çok az miktarda ayçiçeği ekilmektedir (Bkz.Foto:25).

Foto-25: Şerefli Deresinin kenarlarında sulu tarım yapılmaktadır.

Temel geçim kaynaklarından biri de hayvancılık olan Oyaca Kasabasında hayvancılık amacıyla kullanılan mera alanlarının toplam alan içindeki payı % 15'tir. 72 610 dekarlık bir yer kaplayan mera alanlarını çalışma

alanının her tarafında görmek mümkündür. Daha önce de değinildiği gibi eğimin fazla olduğu Deveci ve Türkşerefli mahallelerinde meralar daha fazla bir alan kaplamaktadır. Eğimin çok olduğu bu yerlerde tarım yapmak zorlaştığından buralar mera alanları olarak kullanılmaktadır. Alanın batı kesiminde ise 1350 m.nin üstündeki yüksek alanlar mera alanlarıdır. Bu mera alanlarının yüksek olmaları buralarda otların daha geç solmalarını sağladığı için buralardan sonbahar mevsiminin sonlarına kadar faydalanılır.

Bağlık – bahçelik alanlar 520 dekarlık bir alan kaplamakta ve yerleşim alanlarının çevrelerinde yer almaktadır. Ancak çalışma alanında bağlık alanlar tamamen yok olmuş bu alanlar bahçe alanı olarak kullanılmaya başlamıştır. Bağcılıkta fazla işçiye ihtiyaç duyulması, halkın daha çok tarla tarımı ile ilgilenmesi gibi sebepler bağcılığın yok olmasına neden olmuştur. Bahçe alanlarında kayısı, elma ağaçları yalnızca halkın kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadardır. Bunun dışında yine kendi ihtiyaçlarına yönelik sebze üretimi bu bahçe alanlarında yapılmaktadır (Bkz.Foto:26). Ancak son zamanlarda içme suyu yetersizliği nedeniyle belediye bahçe tarımının da yapılmasına izin vermemektedir. Çünkü bu bahçe alanlarının sulanması için şebeke suyu kullanılmakta bu da özellikle yaz aylarında suyun azalması su kesintilerinin yaşanmasına sebep olmaktadır.

Foto-26: Bahçe alanlarından genel bir görünüm

Haymana genelinde olduğu gibi Oyaca Kasabasında da orman denilebilecek kadar sık ya da geniş ağaçlık alan yoktur. Çalışma alanının en önemli ağaçlık alanları dere boylarına dikilen söğüt ve kavak ağaçlarıdır. Bunun da en önemlisi Türkşerefli'de dere boyundaki kavak ağaçlarıdır (Bkz.Foto:27).

Foto-27: Çalışma alanının en önemli ağaçlık alanları dere boylarına dikilen söğüt ve kavak ağaçlarıdır.

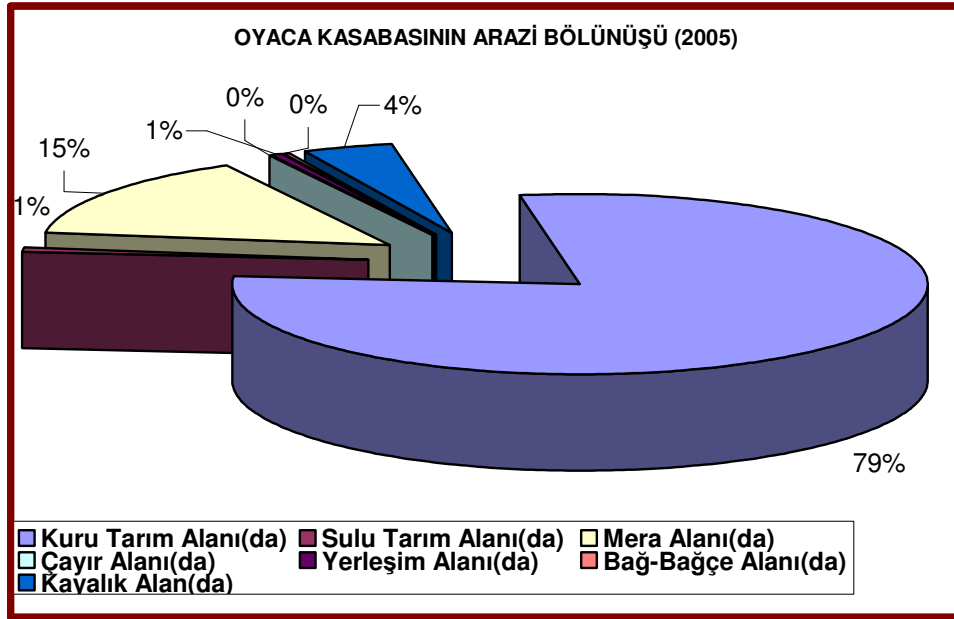
Kasabadaki çayır alanları 4500 dekarlık bir alan kaplar ve toplam alanın yaklaşık %1'ini oluşturur. Çayır alanları İkizce'de Çayırli Deresi boyunca, Dikilitaş'ta Kepiröz Deresi ve Deveci'de ise Sorgun Deresi boyunca yer almaktadır. Bu çayır alanları da mera alanları gibi otlak alanlarıdır. Ancak meralar köyün ortak malı olmasına rağmen çayırlar halkın ortak malı değildir. Çayırlar dere kenarlarında bulunduğu için buralarda daha fazla ot mevcuttur. Ve bu otların bir kısmı biçilerek kışın da yem olarak kullanılmaktadır.

Toplam arazinin % 1'ini (2500 dekar) kaplayan yerleşim alanları haritadan da görüldüğü gibi tarım alanları ile mera alanlarının birbirine en çok yaklaştığı yerde bulunmaktadır. Temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olan halkın yerleşim alanını seçerken böyle bir tercih yapması da kaçınılmaz olmuştur.

Oyaca Kasabesindeki arazinin %4'ünü (15 330 dekar) kullanılmayan kayalık alanlar oluşturmaktadır (Bkz.Foto-28).

**Foto-28: Kayalık alanlardan bir görünüm
(Oyaca'nın merkezinde bulunan köy kayası)**

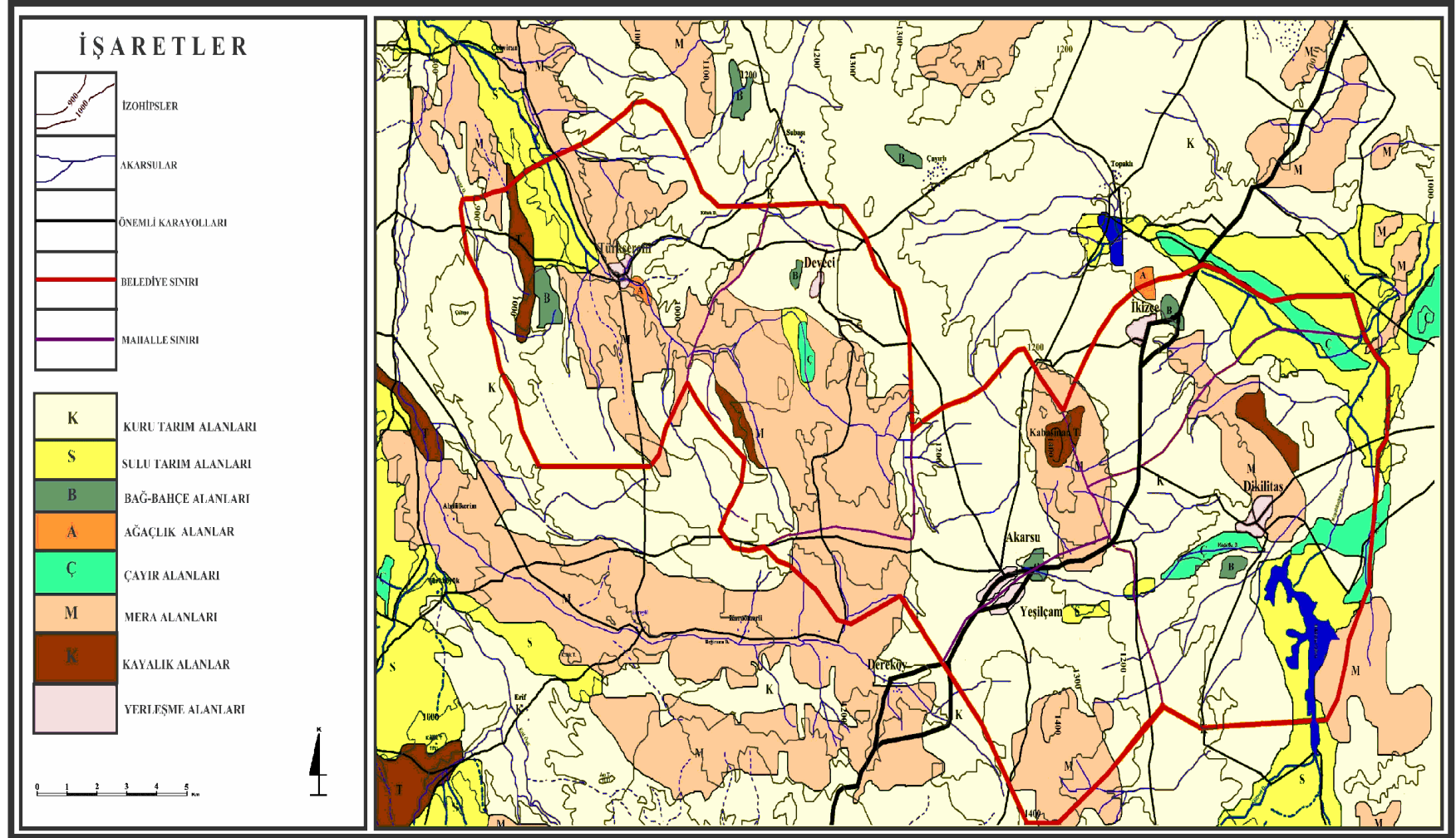
Grafik -24: Oyaca Kasabasının arazi bölünüşü

Yerleşmenin Adı	Kuru Tarım Alanı(da)	Sulu Tarım Alanı(da)	Mera Alanı(da)	Çayır Alanı(da)	Yerleşim Alanı(da)	Bağ-Bahçe Alanı(da)	Kavalık Alan(da)	Toplam Alan(da)
Oyaca	57000	600	10700	0	550	150	3000	72000
İkizce	12600	800	7200	1500	500	100	1500	24200
Dikilitaş	47000	2000	13000	2000	500	60	2500	67060
Türkşerefli	23500	1200	22710	0	450	140	5000	53000
Deveci	21000	300	19000	1000	500	70	3330	45200
Toplam	161100	4900	72610	4500	2500	520	15330	261460

Tablo-18: Oyaca Kasabasında Yerleşim Birimlerine Göre Arazi Bölünüşü (dekar)

OYACA KASABASI VE ÇEVRESİNİN ARAZİDEN FAYDALANMA HARİTASI

Harita - 10

SONUÇ VE ÖNERİLER

Orta Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Sakarya Bölümünde yer alan ve Ankara İlinin Haymana İlçesine bağlı olan Oyaca Kasabası paleozoik, mezozoik, paleojen, neojen ve kuaterner yaşlı kayaçların bulunduğu bir alandır. Fakat çalışma alanında üst jura- alt kretase yaşlı kireçtaşları, şeyl ve marndan oluşan paleojen çökelleri ve neojen çökeller en fazla alan kaplayan jeolojik formasyonlardır.

Çalışma alanı Haymana Platosunun kuzey bölümünde bulunan küçük bir saha olması dolayısıyla ana yer yüzü şekillerinden plato alanlarının en geniş yeri kapladığını söylemek mümkündür. Çalışma alanındaki bu platoluk alanlar yükselti bakımından da birbirinden farklıdır. Tepelik alanların nispi yüksekliklerinin az olması buldukları platonun genel görünümünü bozmazlar. Plato düzlükleri dışında en önemli düzlükler de vadi tabanı düzlükleridir.

Çalışma alanı Ankara, Haymana, Polatlı, Bala meteoroloji istasyonlarının verilerine göre kışları uzun ve soğuk yazları sıcak ve kısa, en fazla yağışın ilkbahar mevsiminde düştüğü yarı kurak karasal iklimin etkisi altında bulunmaktadır. Bu iklimin etkisi ile alanda doğal bitki örtüsünü stepler oluşturmaktadır. Sahada orman örtüsü yada orman ağaçları bulunmamaktadır. İklimin, bitki örtüsünün ve diğer faktörleri etkisi ile alanda kahverengi topraklar geniş yer kaplar alüvyal topraklar ise sadece vadi tabanlarında görülür.

Çalışma alanı 4.derece deprem bölgesinde yer aldığından yıkıcı bir deprem yaşanmamıştır. En büyük problem erozyon olayıdır. Tarım alanlarını etkileyen erozyondan korunmak için nadasın azaltılması gerekmektedir.

2004'te 4 mahallenin bağlanmasıyla 6 mahalleli bir belde haline gelen Oyaca, kasaba nitelikli bir yerleşim birimidir. Ankara- Haymana karayoluna doğru bir gelişme gösteren kasaba 1970'te belediye örgütünün kurulmasıyla fonksiyonel açıdan büyük bir gelişme göstermiştir. Kasabadaki pek çok işyerinin bu tarihten sonra kurulmuş olması bu tespiti desteklemektedir.

Çalışma alanında eski ve yeni olmak üzere 2 tip mesken dikkati çekmektedir. Eski tip meskenler daha çok mahalle yerleşiminde ve Oyaca Kasabasının ilk yerleşim yerinde karşımıza çıkmaktadır. Kerpicin yapı malzemesi olarak kullanıldığı bu meskenlerde düz dam, avlu ve samanlık ve ambar gibi eklentiler dikkati çeker. Yeni tip meskenler ise betonarme olup 1970'ten sonra imara açılan alanlarda görülmektedir.

Çalışma alanında mahalle yerleşmelerinin 1970'lere kadar nüfusu artış göstermiş, bu tarihten sonra göçlerle nüfus azalmıştır. Oyaca merkez mahallede ise 1970'te belediye kurulduktan sonra çevre köylerden olan göçlerle nüfus artmaya devam etmiştir.

Haymana çevresi, Türkiye'nin önemli tahıl merkezidir. Kuru tarım alanlarının genişliği, bu durumu açık olarak ortaya koymaktadır. Ancak daha çok yüksek alanlarda görülen mera arazilerinin de genişliği buradaki halkın, aynı zamanda hayvancılıkla da uğraştığını göstermektedir. Nüfusun artması, tekniğin gelişmesi kuru tarım alanlarının genişlemesini sağlarken mera alanlarının daralmasına sebep olmaktadır. Yer altı su seviyesinin yüksek olduğu vadi tabanlarındaki çayırılık alanlar da arazinin ıslah edilmesi ile sulu tarım alanlarına katılmaktadır. Bütün bunlar otlak alanlarının azaldığını göstermektedir. Bu durum ileride problem olarak yöre halkının karşısına çıkabilir. Bu problemin çözümünde otlak alanlarının ıslahı yanında hayvan

yemi olarak yonca, fiğ , arpa gibi bitkilerin ekimi de yararlı olabilir. Son zamanlarda bağ alanları da yok olmuştur. Gelir sağlamak amacıyla meyve üretimi de yapılmamaktadır.

Ülkemizde bilindiği gibi nüfusu 2000'in üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye örgütü kurulmaktadır. Oyaca Kasabasında nüfus 1970 sayımında 2078'i bulduğu için aynı tarihte belediye örgütü de kurulmuştur. Fakat 1965 sayımında 1436 olan nüfus 1970 yılına gelindiğinde 2078' e yükselmiştir. 5 yıl gibi kısa bir sürede doğal yollarla nüfusun bu kadar artması mümkün görünmezken bu tarihte alanda böyle büyük bir göç hareketi de yaşanmamıştır. Dolayısıyla belediye örgütü kurulabilmesi amacıyla çevreden gelenlerin burada nüfusa kaydedilmesiyle kasaba nüfusu artmıştır. Nüfusu 2000'in altında olan belediyelerin kapatılması kararı ile Oyaca kasabasında da, nüfusun 2000 sınırında olması sebebiyle belediye örgütünün kapatılması tehlikesi ortaya çıkmıştır. bu durumda göz önüne alınarak 4 köy yerleşmesi Oyaca'ya bağlanmış ve mahalle statüsüne getirilmişlerdir. Fakat daha önce de bahsedildiği gibi bu mahalleler Oyaca Kasabasına oldukça uzak mesafelerde bulunmaktadır. Bu mesafeden dolayı da belediyenin bu mahallelere hizmet götürmesi bir hayli zor olmaktadır.

Çalışma alanında en büyük sorun su sıkıntısıdır. Yer altı suyunun çıkarılarak 100 ton kapasiteli bir depo yapılması kasabanın en acil ihtiyacıdır. Kasabadaki su sıkıntısı bahçe tarımını da olumsuz yönde etkilemektedir.

Kasabaya sonradan bağlanan 4 mahallenin en büyük sorunu ise kanalizasyondur. Bu mahallelerde kanalizasyon çalışmalarının başlatılması ve sona erdirilmesi gerekmektedir.

Kışın çok fazla kar yağması nedeniyle köy yolları kapandığı ve ulaşım imkansız hale geldiği için mahallere giden yolların acilen asfaltlanması gerekmektedir.

Haymana İlçesine bağlı olduğu için idari işlerini Haymana'da gören kasaba halkı Ankara İl merkezine düzenli otobüs seferi olmasına karşın Haymana İlçe merkezine düzenli seferler yapılmadığı için sıkıntı yaşamaktadır. Bu nedenle bu otobüs seferleri Haymana İlçe merkezine de planlı bir şekilde yapılmalıdır.

Ağaçlandırılmadığı için kullanılmayan park ve yeşil alanlar en kısa sürede ağaçlandırılarak işler hale getirilmelidir.

ÖZET

Yıldırım (Pus), Filiz

Oyaca Kasabası Coğrafyası

Ankara, 2006

Oyaca. Orta Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Sakarya Bölümü'ndeki Ankara İlinin Haymana İlçesi'ne bağlı belediye örgütlü bir kasaba yerleşmesidir. 10.07.2004 tarihinde Türkşerefli, Deveci, Dikilitaş, ve İkizce köylerinin buraya bağlanmasıyla Akarsu ve Yeşilçam merkez mahalleleriyle birlikte altı mahalleli bir yerleşim birimi haline gelmiştir.

Haymana Platosu'nun kuzey kesimini oluşturan çalışma sahası genel hatlarıyla bir plato görünümündedir. Üzerinde yer alan küçük tepeler dahi bu plato karakterini bozmaya yetmez. Ova denilebilecek kadar düz bir alan da bulunmamaktadır.

Yarı kurak karasal iklim tipinin hüküm sürdüğü alanda kışlar uzun, sert ve kar yağışlı geçmektedir. Yazların kısa ve sıcak geçtiği alanda en fazla yağış ilkbahar mevsiminde düşmektedir. Alanda hakim rüzgar yönü ise kuzeydoğudur.

Böyle bir iklim tipine bağlı olarak alanda step bitki örtüsü bulunmaktadır. Karakteristik bitki türleri ise geven, çobanyastığı ve yavşan otudur.

Alanın tamamı kahverengi toprakla örtülüdür. Vadi tabanlarında ise alüvyal topraklar yer almaktadır.

Oyaca Kasabası'nın ilk yerleşim yeri bugünkü yerleşim yerinin 2 km kuzeydoğusundaki Kabasınan Tepesi'nin etekleridir.

1900-1905 yılları arasında şu anki yerleşim yerine gelinmiştir. Bu alanda da ilk olarak köy kayası adı verilen tepenin kuzeyine yerleşilmiştir. 1970 yılında belediye

örgütünün kurulmuş olduğu Oyaca Kasabası Ankara – Haymana karayoluna doğru bir gelişme göstermektedir.

Çalışma alanında genel hatlarıyla nüfus 1970 yılına kadar artış göstermiş, bu tarihten itibaren ise göçlerle nüfus azalmıştır. Oyaca Kasabası merkez mahallelerinde ise diğer mahallelerden farklı olarak nüfus 1970'ten sonra da az da olsa artmıştır.

Çalışma alanında halkın büyük çoğunluğu geçimini tarım ve hayvancılıktan sağlamaktadır. Alanda nadaslı kuru tarım yöntemiyle tarım yapılmaktadır. En fazla yetiştirilen ürünler buğday ve arpadır. Bunlar dışında az miktarda nohut, kimyon, yulaf ve çavdar ekilmektedir.

Çalışma alanında tarım alanları dışında kalan yüksek yerler mera alanı olarak kullanılmakta bu alanlarda küçük ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Kümes hayvancılığı ise sadece ailelerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere evlerinin önündeki basit kümeslerde yürüttükleri bir faaliyettir.

ABSTRACT

Yıldırım (Pus), Filiz

Geography of Oyaca Town

Ankara, 2006

Oyaca is small town with a municipal administration, situated in the upper Sakarya Part of Middle Region. It is administratively subject to the Haymana district of Ankara. After the subjection of the Türkşerefli, Dikilitaş, Deveci and İközce quarters to the Oyaca, it became an settlement with 6 quarters with the central quarters, Akarsu and Yeşilçam.

Our field of study, the northern part of the Haymana Plateau view in general, the small heights on it does not change this plateau character. There is not enough plains that can give it lowland character.

In the land which dominated by partly drought continental weather type, the winters are long, hard and snowy. Region with short and hot summers has the highest rain average in springs. The main wind way is from northeast.

The flora in the land is stepe as a result of the continental weather. Some of the characteristic plant species are gum-tragacanth plant and wormwood of Judeal.

The land is all covered with brown soil where in the bed of valleys there are alluvial soil.

The firs residential area of Oyaca Town is located on the outskirts of the Kabasınan Hill which is within 2 kilometer distance to the northeast relative to present residential area.

During the period between 1900-1905, people settled in the present residential area. The firs place in where people settled was the North part of Köykayası. The

town which the municipal administrative was established in 1970 has been growing through the Ankara – Haymana highway.

Up to the year 1970, the population in the land had been increasing in general terms where it decreased with the effects of emigrations after 1970. In the central quarters of town, apart from the other quarters the population has increased slightly even after 1970.

Most of the people in the land make their livings with agriculture and livestock. Following type and dry agriculture is done. The mostly cultivated crops are wheat and barley. Beside these chickpea, cumin, oat and rye are cultivated in small amounts.

The higher areas with the exception of agricultural fields are used as pasture, small and big cattle raising take place on these areas. On the other hand the poultry farming is a simple activity on small poultry yards in front of the houses for meeting the people's own needs.

KAYNAKÇA

- ÇALIŞ,B.** (2001)- Hayme-Haymeana-Haymana, Karcan Matbaacılık, Ankara
- ELİBÜYÜK,M.**(1995)- Matematik Coğrafya, Ekol Yayınevi, Ankara
- EROL,O.**(1993)- Genel Klimatoloji, Gazi Büro Kitabevi,Ankara
- KOLUKISA,E.**(1991)- Haymana Çevresinin Jeomorfolojisi(Doktora Tezi)
- KOÇMAN,A.**(1993)- Türkiye İklimi, Ege Üniversitesi Basımevi,İzmir
- ÖZÇAĞLAR,A.**(1997)-Türkiye’de Belediye Örgütlü Yerleşmeler(Kasabalar-Şehirler), Ekol Yayınevi, Ankara
- ÖZÇAĞLAR,A.** (2000)- Coğrafyaya Giriş, Hilmi Usta Matbaacılık, Ankara
- ÖZGÜR,E.M.**(1998)- Türkiye Nüfus Coğrafyası, GMC Basın-Yayın, Ankara
- ÖZGÜR,E.M.**(2000)- Türkiye Coğrafyası, Hilmi Usta Matbaacılık,Ankara

* * * * *

“Ankara İlinin Çevre Jeolojisi ve Doğal Kaynakları” M.T.A.Genel Müdürlüğü Jeoloji Etütleri Dairesi Yay.Ankara-1996

“Ankara İlinin Çevre Jeolojisi ve Doğal Kaynakları” M.T.A.Genel Müdürlüğü Jeoloji Etütleri Dairesi Yay.Ankara-1998

“Köy Envanter Etüdü Anketi”,Köy Hizmetleri Gn. Md. Ankara-1981

“Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-1940”.
D.İ.E. Yay.Ankara

“Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-1945”.
D.İ.E. Yay.Ankara

“Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-1950”.
D.İ.E. Yay.Ankara

“Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-1955”.
D.İ.E. Yay.Ankara

“Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-1960”.
D.İ.E. Yay.Ankara

“Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-1965”.
D.İ.E. Yay.Ankara

“Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-1970”.
D.İ.E. Yay.Ankara

“Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-1975”.
D.İ.E. Yay.Ankara

“Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-1980”.
D.İ.E. Yay.Ankara

“Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-1985”.
D.İ.E. Yay.Ankara

“Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-1990”.
D.İ.E. Yay.Ankara

“Genel Nüfus Tespiti, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-1997”.
D.İ.E. Yay.Ankara

“Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-2000”.
D.İ.E. Yay.Ankara

“Ankara,Haymana,Polatlı,Bala Meteoroloji İstasyonları Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri ile Rüzgar Yönleri Verileri (1975-2004)” D.M.İ, Ankara-2005

Türkiye Jeoloji Haritası Ölçek:1/100000 Pafta No: F15, M.T.A. Gn.Md.Jeoloji Etütleri Dairesi Yay. Ankara-1997

Türkiye Topografya Haritası Ölçek:1/100000 Pafta No: İ-28,İ-29,J-28,J-29 Harita Gn. Md. Yay.Ankara-1958

Oyaca İmar Planı Ölçek:1/5000 İller Bankası Yay,Ankara-1970

İnternet Siteleri

www.kulturturizm.gov.tr. (TC Kültür ve Turizm Bakanlığı İnternet sayfası)

www.tbmm.gov.tr. (TBMM İnternet sayfası)

www.mahalli-idareler.gov.tr. (TC İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü İnternet sayfası)